

PETRIK

emlékév – évkönyv

1851–1932

| |

2021–2022

Jelen kötet Petrik Lajos vegyész, felső ipariskolai tanár és igazgató,
a Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum névadója születésének
170. és halálának 90. évfordulója alkalmából készült
a Petrik Lajos emlékévé keretében.

Főszerkesztő: Szalkay Csilla
Szerkesztők: Kulcsár Anikó, Ruzsa Bence, Szolnok Ádám
Megjelenésért felel: Dr. Pensza Károlyné

Kiadó: PETRIK Alapítvány
1146 Budapest, Thököly út 48-54.
asztalos@petrik.hu
Budapest, 2022

Az életrajzi tanulmány elkészítését az
Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében működő
Történeti, Elméleti és Összehasonlító Pedagógiai Kutatócsoport (TEÖP) támogatta.
Külön köszönet Szabó Zoltán András egyetemi adjunktusnak,
a kutatócsoport vezetőjének a szakmai támogatásért.

A kötetben külön forrásfeltüntetéssel nem jelölt képek
a Petrik Alapítvány gyűjteményéből származnak.

A borítót tervezte: Ruzsa Bence

Nyomdai kivitelezés: RContact Kft.

Készült 65 példányban.

ISBN 978-615-01-5131-1

Copyright © A szerzők, 2022
Minden jog fenntartva!

*„Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad,
annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.”*

Babits Mihály

Előszó

Petrik Lajos sokoldalú egyéniségére már pusztán abból a tényből is következtetni lehet, ha számba vesszük, hogy hosszú és eseménygazdag élete során milyen irányokba ágazott el figyelme és érdeklődése, mely folyóiratoknál dolgozott, hány tanulmányt írt, kiktől és milyen okból kapott kitüntetéseket egymás után szinte élete végéig. Esetleg egyszerűen csak azt vizsgáljuk meg, hogy az elmúlt évtizedekben milyen emlékkép alakult ki vele kapcsolatban, hogyan igyekeznek szellemi értelemben vett utódai bizonyítani: „*Petrik szelleme él*”.

Reményeink szerint ez a – születésének 170., illetve halálának 90. évfordulója alkalmából megjelenő – emlékkönyv egy újabb pontként fog szolgálni a bizonyágtételek sorában. Szándékunkhoz és lehetőségeinkhez mérten megpróbáltuk egy kötetbe foglalni mindazokat az információkat, amelyek családjához, szakmai pályájához és legfőképpen polihisztor voltához kapcsolódnak. Mivel szakmai érdeklődését tekintve párhuzamos idősíkból állt élete (vegyésztanári életpálya, kerámia- és agyagipari kutatások, illetve turistaság és ehhez kapcsolódóan tájfényképészet), ezt tekintettük rendezőelvnek: a Petrik család soproni származásának rövid bemutatását követően életművét is e tevékenységi körök mentén bontottuk alfejezetekre.

Minden érdeklődő Olvasó számára a kötettel eltöltött kellemes és hasznos időtöltést kívánunk!

A szerkesztők

Petrik Lajos párhuzamos életútjai

RUZSA BENCE

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Neveléstudományi Intézet

Lektorálta: **Szabó Zoltán András**

Olvasószerkesztő: **Kéri Márk**

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Neveléstudományi Intézet

Bevezetés

Adatok a Petrik család soproni megtelepedéséről

A Petrik ősök egyik fő ága származását tekintve a történelem során Borsod vármegyében, *Sajószentpéteren* telepedett le (feltételezések szerint a szomszédos Zemplén vármegyei *Petrik* községből való elvándorlás nyomán), és 1763 óta (amikor egységesen kiléptek a római katolikus egyházból) hagyományosan a protestáns (főképp a református és az evangélikus) felekezetek valamelyikéhez tartozott.¹ Mivel a korabeli hagyományok szerint az elsőszülött fiúgyermeket az apjuk nevére keresztelték, ezért a felmenő ágban több *Sámuelről* lehet tudni.² Legtöbben a rézműves mesterséget tanulták ki és mozsarakat készítettek, de volt csizmadiamester is a Petrik felmenők között.

Feltételezhetően 1763-ban született az a *Petrik Sámuel*³ kalaposmester, aki az ország nyugati felébe vándorolva és letelepedve a megalapította a család soproni ágát. Többször házasodott, előbb *Tullmann Rozinát* (1770–1806)⁴ vette el 1793. június 12-én,⁵ akitől az anyakönyvi adatok szerint négy gyermeke született.⁶ 1810. június 13-án feleségül vette *Windisch Borbálát*,⁷ két közös gyermekük ismert: *József* és *János Jakab*.⁸

Idősebb Petrik József és családja

Petrik József 1812. szeptember 22-én született Sopronban.⁹ Apjához hasonlóan a kalaposmesteri ipart folytatta tovább eredményesen, a *Pesti Napló* említi az 1847 augusztusában szervezett Magyar Orvosok és Természetvizsgálók VIII. Nagygyűlésének iparkiadóitáka kapcsán:

„A kalaposok közt feltűnt Petrik József, Magyarországon legelőször készített varrásnélküli gépkalapjával.”¹⁰

¹ A görög *petrosz* szó (jelentése: *kő, kőszikla*) vált keresztnévvé *Petrosz* alakban, a latinban *Petrus* lett. Ez utóbbi terjedt el a keresztény világban. A szláv nyelvekben az egyszótagú töre rövidült (*Petr-*) alak -ik kicsinyítőképzőt kapott, és vált gyakori családnévvé. Hazánkban Nógrád, Heves, Borsod megyében gyakoribb. Lásd: Hajdú, 2010. 277.

² Petrik Elemér szerint öt egymást követő generációban kapta az elsőszülött fiúgyermek a Sámuel nevet, későbbi generációkban még két fiúgyermek ismert ezen a néven.

³ Petrik és mtsai (2001) szerint a negyedik, Hiller (1966) szerint pedig a hatodik ezzel a névvel az egyenes leszármazási vonalban – az előbbi tűnik valószínűbbnek.

⁴ A soproni evangélikus halotti anyakönyv 337/1806. bejegyzésében feltüntetett életkor alapján visszaszámított születési év.

⁵ Soproni evangélikus házassági anyakönyvek, 26/1793. számú bejegyzés

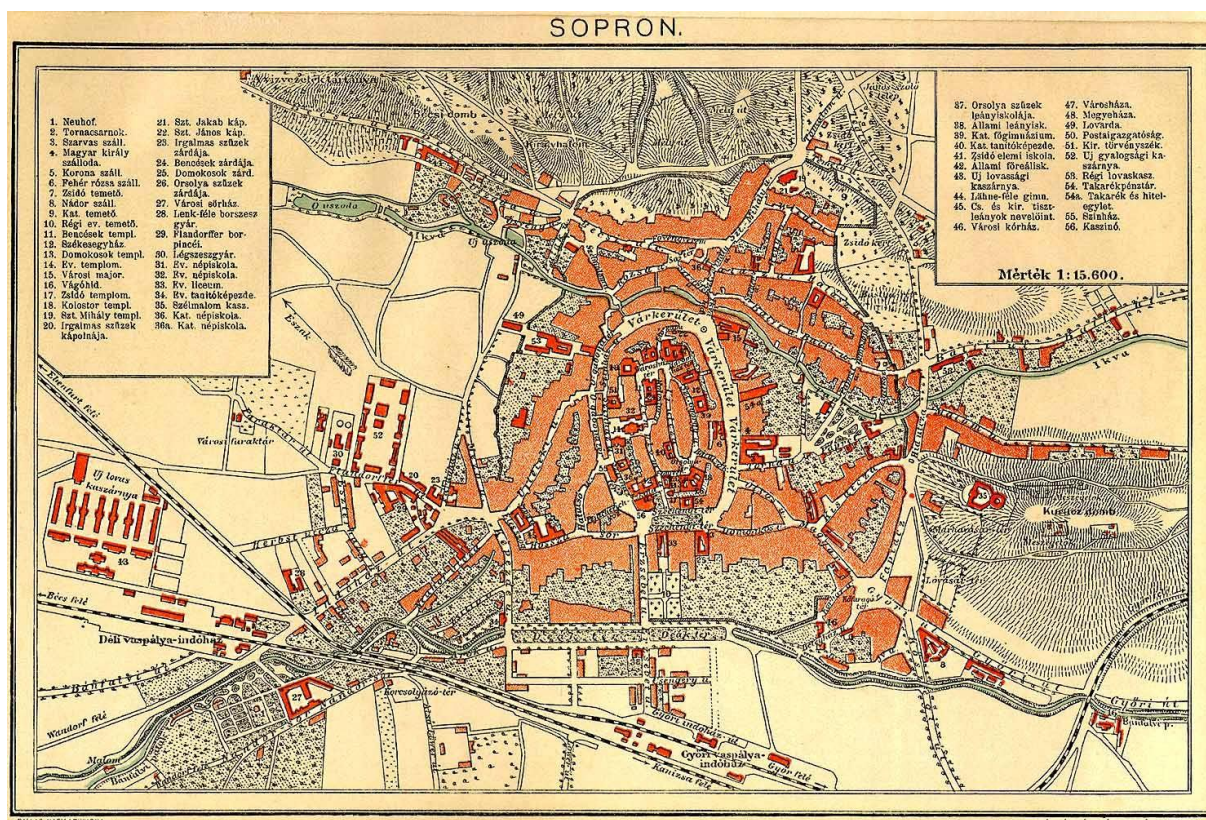
⁶ *Sámuel* (1800 – ?), *Elizabeth* (1803–1804), *Elizabet* (1804 – ?) és *Dániel* (1806 – ?). Valószínűleg az utolsó gyermek 1806. november 2-i megszületésének köze lehetett ahhoz, hogy Tullmann nyolc nappal később elhunyt (lásd: Soproni evangélikus halotti anyakönyvek, 337/1806. folyószám).

⁷ Soproni evangélikus házassági anyakönyvek, 42/1810. számú bejegyzés

⁸ Petrik és mtsai, 2001. 5–21.

⁹ Soproni evangélikus keresztelési anyakönyvek, 141/1812. folyószám

¹⁰ *Pesti Hírlap*, 1847. 939. sz. 136.

Sopron a 1890-es években (A Pallas nagy lexikona¹¹)

Megjegyzik ugyanezen alkalommal Klein Samun túlmenően vele kapcsolatban, hogy az első mester volt hazánkban, aki selyemből úgynevezett „Párisi kalapot” tudott készíteni.¹² Iparos tevékenységén túlmenően több, Sopronban működő pénzügyi szövetkezés résztvevőjeként lehet találkozni nevével: az 1842-ben szerveződő soproni takarékpénztárnak választmányi tagja, az 1865-ben alakult Iparosok Kölcsönös Előlegezési Egyletének megválasztott elnöke, az 1871. november 29-én bejegyzett Soproni Kereskedelmi- és Iparbanknak elnöke, majd ennek átszervezése után az 1872. december 21-én bejegyzett Soproni Építő- és Hitelbanknak választmányi tagja volt.¹³

¹¹ https://mek.oszk.hu/00000/00060/html/kepek/sopronv-terkep_dka.jpg (Utolsó elérés: 2022. január 2.)

¹² Hiller, 1966. 348–349.; *Hetilap*, 1848. 9. sz. 132–133.

¹³ *Sürgöny*, 1865. 47. sz. 6.; *Pesti Napló*, 1865. 4506. sz. 2.; *Budapesti Közlöny*, 1871. 288. sz. 6347.; *Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője*, 1873. 120. sz. 1997.

Újsághirdetés az *Ellenőr* című folyóiratból (1880)

1838. június 10-én vette el Sopronban *Krug* (néhol *Krueg*) *Amáliát* (1813?–1900).¹⁴ Házasságkötésük után nem sokkal, 1839. július 31-én vásárolták meg *Payr Sámuel* balfi lelkésztől a Várkerület 73. (napjainkban 91.) szám alatti házat (amelyet később csak „rég Petrik-féle házként” tartottak számon, és amelyet 1894-ben *Karner Lajos* kereskedő vett át).¹⁵ *Handler Jakab* 1849 szeptemberében vásárolt telket a Várkerület 9. (napjainkban 10.) szám alatt, amelyen egy kétemeletes házat építtetett. Ezt vásárolta meg tőle Petrik 1850-ben.¹⁶ Később feltételezhetően ingatlanmegosztás történt a családban: 1902 elején tulajdonrész adás-vétel állt fenn a Várkerület 9. és 74. (jelenleg 67.)¹⁷ alatti házak esetében is.¹⁸ A Petrik-szülők halála után az örökösöktől 1907 tavaszán vette meg *dr. Füredi Sándor* orvos a 74. szám alatti emeletes házat.¹⁹

¹⁴ Soproni evangélikus házassági anyakönyvek, 27/1838. folyószám; *Krug Amália* pontos születési ideje egyelőre nem ismert, a soproni halotti anyakönyv 34/1900. bejegyzésében feltüntetett életkor alapján lett visszaszámítva születésének éve.

¹⁵ *Payr*, 1937. 102–103. (Megjegyzés: Sopron tipográfiája szerint a Várkerület 91. szám alatti ház tulajdonosa Petrik Lujza volt – lásd: Heimler, 1936. 136.)

¹⁶ Tompos, 1962. 24.; Mesterházy, 1983. 242.; Heimler, 1936. 135.

¹⁷ Thirring, 1941, 46. (Megjegyzés: egyelőre nem ismert, hogy a 74. szám alatti ház mikor lett a Petrik család tulajdona)

¹⁸ *Sopron*, 1902. 11. sz. 4.

¹⁹ *Soproni Napló*, 1907. 11. sz. 4.

A Petrik család Várkerület 9. (jelenleg 10.) szám alatti kétemeletes háza Sopronban
(Fotó: Gál Gergely, 2022)

Több gyermekük született, közülük az anyakönyvi adatok alapján ismertek: József, Károly,²⁰ Lajos Adolf, Amália,²¹ Emilia, Henrik, Hermina, Lujza. Sokukról többé-kevésbé töredékes információ maradt fenn. (A leszármazást összefoglaló részleges családfát lásd a Függelékben.)

A Petrik-szülők a századforduló idején távoztak el véglegesen a Várkerület 74. alatti otthonukból: id. Petrik József 1894. március 21-én,²² míg neje néhány évvel később, 1900. január 28-án hunyt el.²³ Mindkettejük földi maradványait a soproni evangélikus temető 69–70-es parcellájában helyezték el. A családi sírbolton az alábbi felirat szerepel:

„Josef Petrik Geb. 22 Sept. 1812 Gest. 21 März 1894, Amalie Petrik Geb. Krueg Geb. 1 Nov. 1892²⁴ Gest. 28 Jän. 1900, Heinrich Petrik 1842–1917, Petrik Lujza 1855–1947, Petrik Emma 1876–1945, Ilona Petrik 1878–1960.”²⁵

²⁰ Kanyaró miatt halt meg nyolc hónapos korában.

²¹ Graf Viktor Jánoshoz ment férjhez, majd annak halála után, 1881. október 29-től „Victor J. Graf” név alatt közkereseti társaságként működött. (*Központi Értesítő*, 1882. 7. sz. 2.) 1894. július 1-től a korábban már említett Karner Lajossal kereskedővel együttműködve vezettek vászon- és fehérneműkereskedést Sopronban. (*Központi Értesítő*, 1894. 55. sz. 1137.)

²² Soproni evangélikus halotti anyakönyvek, 52/1894. folyószám

²³ Soproni állami halotti anyakönyvek, 34/1900. folyószám

²⁴ Hibás adatközlés, a halotti anyakönyv életkoradata szerint 1813 körül született.

²⁵ Közli: Hiller, 1966. 348. Megjegyzés: geboren (*Geb.*) = született; gestorben (*Gest.*) = meghalt

Id. Petrik József és Krug Amália portréjának másolata (évszám nélkül)

Ifj. Petrik József 1839. március 27-én született Sopronban.²⁶ Tanulmányaira vonatkozó adatokat a soproni oktatási intézmények értesítőiben nem lehet fellelni. Ismert viszont, hogy apjához hasonlóan szintén kalaposmester lett, öccsével, Henrikkel (aki kalapkereskedő volt Szombathelyen) közösen létrehozták a „Petrik József fiai közkereseti társaságot” 1871. október 1-jén, amely egészen 1895 elejéig működött.²⁷ Emellett foglalkoztatta az összehasonlító nyelvtudomány is, amellyel – *Petrik Géza* közlése szerint – munkája mellett foglalkozott, amikor 1867 és 1871 között Szombathelyen lakott. 1870-ben Pesten adták ki név nélkül a *Phonetische Schrift*²⁸ (magyarul: *fonetikus írás*) című munkáját.²⁹ 1875. június 19-én feleségül vette *Küttel Emiliát*,³⁰ azonban házasságuk nem tartott sokáig: felesége 1884. július 20-án – mindösszesen 30 évesen – elhunyt Budapesten.³¹ Közel egy évtizedes házasságuk alatt öt gyermekük született: *Aladár* (1880–1936), *Ella*, *Etelka*, *Gabriella* és *Ilona* (?–1960). Ifj. Petrik József 1933. december 24-én hunyt el Rákospalotán.³²

²⁶ Soproni evangélikus keresztelési anyakönyvek, 56/1839. folyószám

²⁷ *Központi Értesítő*, 1877. 21. sz. 3. (bejegyzés kelte: 1876. augusztus 5.); *Központi Értesítő*, 1895. 12. sz. 219. (bejegyzés kelte: 1895. január 23.)

²⁸ *Phonetische Schrift*. Lautbezeichnungs-Methode für die Sprachwissenschaft und auch anwendbar als allgemeine Schrift. Probeausgaben. Pesth, 1870. (Névtelenül. Szombathelyt nyomtatott)

²⁹ Szinnye, 1905. 1048.

³⁰ Soproni evangélikus házassági anyakönyvek, 36/1875. folyószám

³¹ Petrik Józsefné (szül. Küttel Emilia) gyászjelentése (Pannon Digitális Egyesített Archívum)

³² Petrik József gyászjelentése (Pannon Digitális Egyesített Archívum)

Petrik Lajos, a vegyésztanár

Soprontól a Magyar Királyi Állami Felső Ipariskoláig

Id. Petrik József és Krug Amália negyedik (felnőttkort megélt) gyermekeként született Sopronban 1851. december 5-én *Petrik Lajos Adolf* (anyakönyvezett utónevei: *Adolf Ludwig*).³³ Gyermekeveiről nem maradtak fenn elbeszélések a családi legendáriumban,³⁴ középiskolai tanulmányait a visszaemlékezések szerint részben Sopronban, részben pedig Pozsonyban végezte, azonban iskolai teljesítményéről egyik említett település iskoláinak értesítőiben sincs információ.³⁵

1871 novemberében katonai szolgálatra hívták be, és a sorozási körzetnek megfelelően a császári és királyi 76. gyalogezredbe³⁶ került mint tartalékos hadnagy.³⁷ Az ezred is résztvevője volt az 1878. július 29-én kezdetét vevő boszniai okkupáció³⁸ harcainak: augusztus 17-én kezdték meg a mozgósítást, és szeptember 1-jén indultak el a városból a harctér felé. Az ezred több ütközetnek is szereplője volt: szeptember 15-én Bihácsnál (ma Bosznia-Hercegovina), október 6-án pedig Pećinél (ma Bosznia-Hercegovina) került szembe a balkáni fegyveres ellenállókkal, majd a hadműveleti célok elérését követően november 11-én tért vissza Sopronba.³⁹ Petrik decemberben megkapta az uralkodó „legfelső dicsérő elismerését”, valamint a Hadiérmét (Kriegsmedaille),⁴⁰ 1879. május 1-jei hatállyal pedig tartalékos főhadnaggyá léptették elő.⁴¹ Utolsó szolgálati információja ennél az alakulatnál 1883-ból származik.⁴² 1890-ben megkapta a korábban kiérdemelt uralkodói elismerés nyomán a Katonai Érdemérmét (Signum Laudis).⁴³

Tartalékos katonai szolgálata mellett 1871 őszén beiratkozott a Grazi Műszaki Egyetem (ma Technische Universität Graz) kémiai technológiai fakultására (Chemisch-technische Schule), ahol 1874. augusztus 22-én szerzett diplomát. Ezt követően 1874 és 1879 között Karl

³³ Soproni evangélikus keresztlési anyakönyvek, 235/1851. folyószám

³⁴ Petrik és mtsai (2001) nem részletezik Petrik József és Krug Amália családjának helyzetét.

³⁵ A Soproni Evangélikus Líceum értesítőiben megjelenik egy, 1851. április 30-án Alsószeliben született Petrik Lajos, azonban ő Petrik János Jakabnak (id. Petrik József öccsének) a fia.

³⁶ Az ezredtörzs Esztergomban állomásozott, a hadfogadó állomás, a hadkiegészítő parancsnokság, a kiképző állomány, az ezredkancellária, a tartalék raktárak, illetve a III. (1861-ben pedig a IV.) zászlóalj viszont Sopronban került elhelyezésre. (Hegedűs, 2010. 329–330.)

³⁷ MNL OL X4305 B921 26. o. 170. folyószám. Az 1851. évben született és 1871. évben sorozásra került állításkötelesek összeírásai lajstroma; *Kais. Königl. Militär-Schematismus*, 1871. 338–339.; *Budapesti Közlöny*, 1872. 17. sz. 129. (megjegyzés: a szolgálati névsorban *Petrik Adolf* néven említik)

³⁸ A császári és királyi hadsereg által kezdeményezett, közel három hónapig tartó hadmozdulat, amelynek eredményeképpen Bosznia, Hercegovina és a Novipazari Szandzsák a Monarchia katonai megszállása alá került (okkupáció), de nem lett területileg annak része. (Bővebben: Tarján M., é. n.)

³⁹ Hegedűs, 2010. 332–333.

⁴⁰ Ferenc József 1878. október 17-én kiadott parancslevele nyomán az uralkodása 25. évfordulója alkalmából, 1873. december 2-án alapított Hadiérmét mindazok megkaphatták, akik az 1878. évi boszniai okkupációban részt vettek. (Lásd: *Budapesti Közlöny*, 1878. 245. sz. 7754.)

⁴¹ *Budapesti Közlöny*, 1878. 300. sz. 9461.; *Budapesti Közlöny*, 1879. 102. sz. 3450.

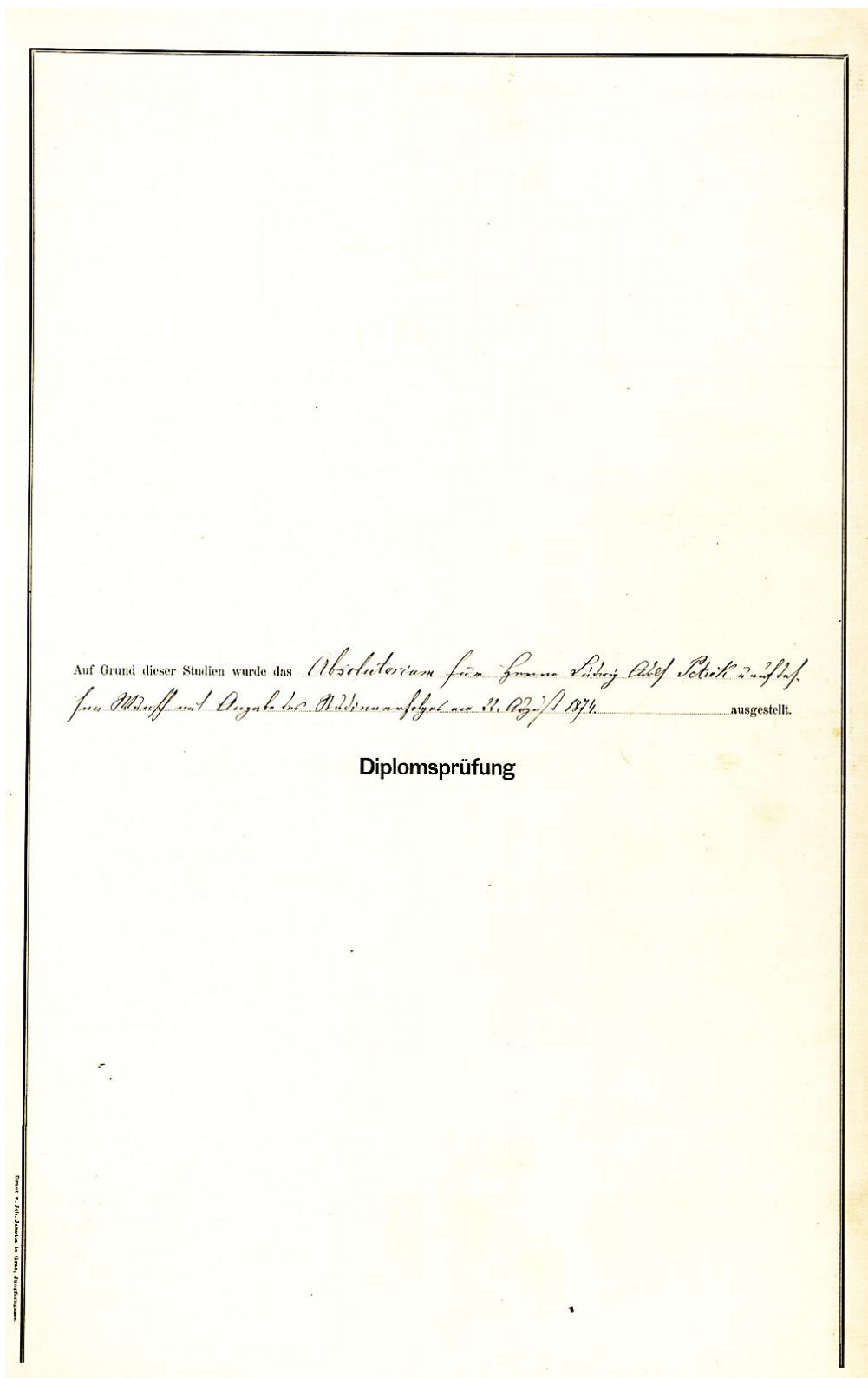
⁴² *Kais. Königl. Militär-Schematismus*, 1883. 413.

⁴³ Ferenc József 1890. március 12-én kelt parancsiratával együtt kiadott alapszabály szerint a Katonai Érdemérmét a fegyveres erők azon tagjai is megkaphatták visszamenőleg, akik háborús szolgálatuk nyomán „legfelső dicsérő elismerést” kaptak. (lásd: *Budapesti Közlöny*, 1890. 75. sz. 1.)

PETRIK EMLÉKÉV

Leonhard Heinrich Schwarz, a kémiai és agrártechnológiák professzora mellett tanársegédként dolgozott a fakultáson (munkáját csupán az 1878 őszi hadi események miatt kellett megszakítania).

Petrik Ludwig Adolf.						
Fortlaufende Zahl	Tag und Jahr der Geburt	Religion	Nationalität	Vaterland, Geburtsort und Zuständigkeitsort	Name und Stand des Vaters resp. Vormundes	Maturitäts-Zeugnis und Angabe der Schule, die es ausstellte
	5. September 1851.	evangel.	Magyar	Ungarn Edenburger Wienmündung Edenburger.	Josef Petrik Rentmeister Kafizier in Edenburger.	
Gegenstände	Bestätigung des Besuches durch den Dozenten	Kuchenschein Erfolg	Angabe wie der Erfolg nachgewiesen	Name des Prüfers	Datum und Nr. des Zeugnisses	Anmerkung
1871/72:						
Chemisch-technische Schule.						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1872/73:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1873/74:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1874/75:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1875/76:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1876/77:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1877/78:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1878/79:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1879/80:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1880/81:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1881/82:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1882/83:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1883/84:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1884/85:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1885/86:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizinische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
1886/87:						
Rechnungs-Gewinn.	Dr. G. G. G. G.					
Ökonomisch-technische	Dr. G. G. G. G.					
Reguläre Maffi.	Dr. G. G. G. G.					
Geologie	Dr. G. G. G. G.					
Allgemeine Land- und forstwirtschaftl. Lehrbuch	Dr. G. G. G. G.					
Mathematische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Englische Chemie	Dr. G. G. G. G.					
Physikalisch-chemische	Dr. G. G. G. G.					
Mineralogie	Dr. G. G. G. G.					
Botanik	Dr. G. G. G. G.					
Physiologie	Dr. G. G. G. G.					
Medizin						

Petrik Lajos tanulmányi adatai a műegyetemi katalógusban – 4. oldal
(Jelzet: Archiv der Technischen Universität Graz, No. 1.2.1.1167)

Budapesten eközben szerveződött a középfokú iparoktatás intézményi infrastruktúrája, amely kapcsán újabb, fontos feladatok vártak Petrikre.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter eltökélt szándéka volt a hazai szakoktatási rendszer kifejlesztése és megszilárdítása. Az 1872-ben létrehozott Kassai Gépészeti Felsőbb Ipartanoda után – ezúttal a fővárosban – 1877-ben egy új képzőintézmény alapozásába kezdett: egy, az ipari szakoktatás szervezésével foglalkozó bizottságot állított fel, amely pedig albizottságot jelölt ki a konkrét tervezet elkészítésére. Az albizottság elfogadta *Pilch Ágoston*, *Schnedár János* és *Wartha Vince* műegyetemi tanárok, illetve *Gönczy Pál* miniszteri tanácsos és *Sztoczek József* műegyetemi rektor beadványát a középipartanodára vonatkozóan, amelyet aztán Trefort az 1877. szeptember 10-én kiadott 23.042. számú rendelete nyomán véglegesített. Ez volt a Budapesti Állami Középipartanoda első szervezeti szabályzata, amely az első tantervet is tartalmazta.⁴⁴

Az 1878. évi VII. kormányjelentésben Trefort fontos feladatként jelölte meg egy központi középipartanoda létrehozását, amely úgymond mintaintézményként is szolgál.⁴⁵ A Közoktatási Bizottmány jelentése alapján az 1879. április 2–3-án folytatólagosan tartott fővárosi közgyűlésen a fővárosi tanács előterjesztette egy, a város területén elhelyezkedő középipartanoda felállítását, az illetékes miniszter vegyes bizottság kiküldésére tett javaslatát pedig támogatta.⁴⁶ A június 11–13–14-én folytatólagosan tartott fővárosi közgyűlés alkalmával döntöttek arról, hogy a minisztérium törekvéseit támogatni kívánják olyan módon, hogy egyrészt a kormány számára ingyen biztosítják az ipartanoda számára ideális építési telket, valamint kijelentették azt is, hogy amennyiben az iskolát az illetékes miniszter legkésőbb 1880-ban megnyitja, abban az esetben 1880-tól kezdve egyelőre csak három évig a főváros évente 10.000 forint összegű támogatással járul hozzá az intézmény fenntartási költségeihez.⁴⁷ (Megjegyzendő, hogy a kormányzat 1869–1879 között a hazai ipar fejlesztésére költött évente mindössze 12.660 forintot, míg Ausztria esetében ez az említett összeg negyvenszeres volt.⁴⁸)

A józsefvárosi Bodzafa utca 28. (1889-től Főherceg Sándor tér, ma Gutenberg tér 4.) szám alatti egyemeletes bérházban indult el az intézmény első, csonka tanéve 1879. december 7-én (és tartott egészen 1880. június 29-ig). A délelőtt tíz órakor kezdődő ünnepélyes megnyitón maga Trefort adta át az első évfolyam számára az épületet, ezzel pedig megindult hivatalosan is a képzés a Budapesti Állami Középipartanodában. A 1877-es szervezeti szabályzatában szereplő három elindítandó szakcsoportot (építészeti, gépészeti és vegyészeti) a Trefort 1880. évi 16.352. számú rendelete nyomán életbe lépő, és egészen 1891-ig érvényes szabályzata változatlanul tartalmazta (és kiegészített két fontos kézműipari ágazattal: a fémvasiparral és a faiparral is).⁴⁹

⁴⁴ Vig, 1932. 354–355.

⁴⁵ Sztérényi, 1897. 186.; Vig, 1932. 207.

⁴⁶ *Budapest főváros közgyűlési jegyzőkönyvei 1873–1949.* 2007. 80.

⁴⁷ *Budapest főváros közgyűlési jegyzőkönyvei 1873–1949.* 2007. 150.

⁴⁸ Varga, 1980. 197.

⁴⁹ A témával kapcsolatban lásd bővebben: Ruzsa Bence, Szabó Zoltán András, Szalkay Csilla (2020): A budapesti Állami Felső Ipariskola megszervezése a 19. század második felében. *Ars Hungarica*, **46.** 1. sz. 89–98.

A Középipartanoda első tanévének kiforratlanságát a miniszter és az ideiglenes intézményvezető igyekezett orvosolni – többek között az addig óraadó minőségű tanárokat rendes tanárok váltották fel. Ennek keretében a vegytant⁵⁰ az első tanévben oktató Balló Mátyás reáliskolai tanár és Vangel Béla vegyész helyére Petrik Lajost, mint ideiglenes minőségű rendes tanárt⁵¹ kérték fel 1880-ban, feladata pedig vegyészeti szakosztályban a „szervetlen vegytan körébe tartozó iparágak” oktatása volt. A munkában társa Klemp Gusztáv vegyész volt, aki a „szerves vegytan” tanításával lett megbízva – ideiglenes minőségű rendes tanárként – 1882 márciusában, azonban külföldi tanulmányútja miatt csak a következő tanév elején foglalta el állását.⁵²

Az Állami Középipartanoda tanárai: Vámos Dezső, Petrik Lajos és Klemp Gusztáv (évszám nélkül)

Tanári tevékenységét a vegyiparműtan⁵³ előadása és laboratóriumi gyakorlatok vezetése tette ki.⁵⁴ A Középipartanoda 1882. október 1-jén indította el malomipari tanfolyamát 16 tanulóval, akik számára Petrik a vegytant tanította (az első félévben heti két, a második félévben három órában).⁵⁵ 1884 júniusában a vallás- és közoktatásügyi miniszter „az általános

⁵⁰ A kémia tantárgy korabeli megnevezése (felosztották általános, szervetlen és szerves vegytanra).

⁵¹ Az 1880 nyarán megalakuló tanári karnak (rendes tanárként) tagjai voltak még: Hegedűs Károly igazgató, Kolbenheyer Gyula építész, Lencz Ödön mérnök (gépészet), Vámos Dezső okleveles tanár (mennyésztan- és természettan), Komáromy Lajos állami tanítónőképzési tanár (magyar nyelv) és Gonda Béla mérnök, műegyetemi magántanár (mérten és földmérésen).

⁵² Hegedűs, 1882. 9–15.

⁵³ A kémiai technológia tantárgy korabeli megnevezése.

⁵⁴ Hegedűs, 1882. 27.

⁵⁵ Hegedűs, 1882. 100.

vegytan és a szervesetlen vegytan körébe tartozó iparágak rendes tanáráként” véglegesítette állásában.⁵⁶

A szaktárgyak oktatása mellett a vegyészeti szakosztály harmadik (később pedig a második) évfolyamának osztályfőnöke is volt.⁵⁷ Az egyes szakosztályok tanulói a tanévek végén rendszeresen vettek részt tanulmányi kiránduláson, a vegyészeti esetében ezeket jellemzően Petrik vezette. Évről évre a hazai vegyipar, illetve kerámiaipar kisebb-nagyobb üzemeit látogatták meg, például 1884-ben *Haggenmacher Henrik* budafoki sörfőzdéjét vagy 1885-ben a herendi porcelán- és kőedénygyárat és az ajkai üveggyárat.⁵⁸

Elkötelezettségét a különböző – elsősorban kézműves – iparosok továbbképzése felé az is mutatja, hogy Klemp Gusztávval közösen – önkéntes alapon, honorárium nélkül – tartottak vegytani és vegyiműtani előadásokat az 1887 őszén induló agyag- és kelmefestő iparosok tanfolyamán (amely a leírások szerint a kevés jelentkező, még kevesebb beiratkozó, végső soron pedig a foglalkozásokról távol maradók nagy száma miatt nem minősült sikeresnek – utóbbi iparoscsoport tanfolyamát idő előtt meg is szüntették).⁵⁹

Az intézmény életében új távlatokat nyitott a Trefort közbenjárására végbement infrastrukturális fejlesztés az 1880-as évek második felében. Az évtized első felében évről évre nőtt az érdeklődők száma, emiatt a korábbi bérház szűknek bizonyult a minőségi oktatómunkához. Erről Trefort is meggyőződött, ezért kezdeményezte egy, a József körút – Népszínház utca – Csokonai utca által határolt, 6475 négyzetméter alapterületű telek megvásárlását az intézmény állandó épületének felépítéséhez. 1884. június 28-án kelt 18.855. számú rendelete nyomán július 1-jei hatállyal a Magyar Királyi Technológiai Iparmúzeumot⁶⁰ és az Állami Középipartanodát együttesen ez utóbbi igazgatójának felügyelete alá helyezte.⁶¹ 1885-ben megbízták *Hauszmann Alajos* műegyetemi tanárt, hogy tervezze meg az alagsorral együtt összesen négyszintes épületkomplexumot. Több éves munka eredményeként 1889. április 28-án megtörtént a zárókövetétele, a nyár folyamán pedig átszállították a meglévő berendezést, illetve új eszközöket is beszereztek, szeptember 15-én pedig ünnepélyes megnyitó keretében átadták a közös intézményi székhelyet. Az Iparmúzeum a körútra néző szárnyat, míg az (1887-től) Állami Középipariskola a Népszínház utca 8. szám alatti épületfrontot kapta.⁶²

1891. március 6-án előkelő látogató érkezett a Népszínház utcába: *Ferenc Józsefet Csáky Albin* vallás- és közoktatásügyi miniszter fogadta, és *Hegedűs Károly* igazgató vezette körbe az

⁵⁶ *Budapesti Közlöny*, 1884. 150. sz. 3.

⁵⁷ Hegedűs, 1885. 12.

⁵⁸ Hegedűs, 1884. 128.; Hegedűs, 1885. 4.

⁵⁹ Hegedűs, 1888. 8.

⁶⁰ Ebben az időszakban szerveződött Magyarország első technológiai iparmúzeuma (az ekkor már létező bécsi *Technologisches Gewerbemuseum* mintájára). Az Iparmúzeum a Kerepesi úton (ma Rákóczi út) található egykori Belezna-kertben létesült, megnyitója 1883. június 24-én volt. A két intézmény későbbi összevonása szintén Trefort javaslatára történt (bővebben lásd: Gáti, 2009).

⁶¹ Hegedűs, 1885. 157.

⁶² Hegedűs, 1890. 3.

épületben. Az alagsori és földszinti vegyipari laboratóriumokban Petrik Lajos és Klemp Gusztáv fogadta és mutatták be számára a felszerelést.⁶³

Az Állami Középipariskola (később Felső Ipariskola) és a Technológiai Iparmúzeum közös épülete a József körút és a Népszínház utca sarkán

(Fotó: Fortepan / Budapest Főváros Levéltára. Levéltári jelzet: HU.BFL.XV.19.d.1.08.002)

Lukács Béla kereskedelemügyi miniszter 1892 novemberében kinevezte az Országos Iparoktatási Tanács⁶⁴ tagjának – ebben a tisztségében a Kereskedelemügyi Minisztériumot is képviselte legfelső szinten a Középipariskola mellett. A Tanács véleményalkotói feladatkörrel rendelkezett a valamennyi ipari szakoktatással foglalkozó intézményt és ipartanműhelyt illető szakpolitikai kérdésekkel kapcsolatban – javaslattal mind saját kezdeményezés, mind pedig a kereskedelmi vagy a vallás- és közoktatásügyi miniszter külön megkeresésére nyomán élhetett az iparoktatást érintő döntéshozatali ügyekben.⁶⁵ A Tanácsba és jogutód szervébe 1896 és 1926 között többször nevezte ki újra a miniszter.⁶⁶

A Tanács javaslatára egyes tagokat az 1899/1900. tanév idejére a miniszter megfigyelőként kiküldött vidéki szakoktatási intézményekbe – Petriket a székelyudvarhelyi Magyar Királyi Állami Kő- és Agyagipari Szakiskolához, illetve az ungvári Magyar Királyi Állami

⁶³ Hegedűs, 1891. 3–4.

⁶⁴ Az uralkodó 1892. augusztus 24-én kelt szabályzata alapján a kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 57.593. számú rendeletével hozta létre, alakuló ülését pedig december 11-én tartotta.

⁶⁵ *Budapesti Közlöny*, 1892. 273. sz. 1–3.

⁶⁶ *Budapesti Közlöny*, 1896. 38. sz. 1.; *Honi Ipar*, 1907. 6. sz. 13.; *Budapesti Közlöny*, 1913. 51. sz. 2.; *Budapesti Közlöny*, 1921. 121. sz. 1.

Agyagipari Szakiskolához osztották be.⁶⁷ Ungvárra 1903-ban ismét visszaküldték – ezúttal már kereskedelemügyi miniszteri biztосként, tapasztalatairól a Tanács 1904. május 18-i ülésén számolt be.⁶⁸ Ugyanebben a tisztségében felügyelte az intézmény IV. évfolyamának 1908. július elején megtartott képesítővizsgáját.⁶⁹

Petrik Lajos portréja az Állami Ipariskola tanári karának tablóján (1892)

Az 1896. július 3–10. között megtartott II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus jelentős részét tette ki az iparoktatási szakosztály javaslatainak ismertetése, illetve a határozathozatal. Petrik határozati javaslata „*A fizikai és a kémiai technológia tanításának módja az iparostanoncz-iskolákban, különös tekintettel a szakirányú csoportokra*” címet viselte. Tartalmát tekintve arra törekedett, hogy egyrészt a tanonciskolákban tanuló, fizikai és kémiai alapokkal még nem rendelkező tanulók előbb ezeket az alapismereteket sajátítsák el, majd az alapokkal már rendelkező tanulókból szervezett osztályokban legyen csak külön tantárgy a technológiai ismeret, de az általános tanterv részeként, az adott szakmához szükséges tartalommal kibővítve. Indítványának másik része azt a problémát igyekezett mérsékelni, hogy a speciális ismeretek átadásának módszertanára vonatkozóan ekkor még nem volt külön képzőintézmény, éppen ezért azt javasolta, hogy a fővárosi tanonciskolák tanárai számára szervezzenek első körben szakosító tanfolyamokat, majd az ezek révén összegyűlt

⁶⁷ *Magyar Iparoktatás*, 1900. 10. sz. 318.

⁶⁸ Hegedűs, 1903. 55.; *Magyar Iparoktatás*, 1904. 20. sz. Jegyzőkönyv az „Országos ipari és kereskedelmi oktatási tanács” iparoktatási szakosztályának 1904. évi május hó 18-án tartott üléséről.

⁶⁹ *Magyar Üveg- és Agyagujság*, 1908. 13. sz. 5.

tapasztalatokból szerkesztett szakmai útmutatók mentén kezdjék meg a vidéki tanerők szakosítását.⁷⁰

1900-ban átszervezések történtek, és létrejött az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács, amelynek hatásköre kiterjedt az ország valamennyi ipari és kereskedelmi oktatási intézményére (függetlenül attól, hogy azok mely minisztériumnak voltak alárendelve).⁷¹ A Tanács külön ipari, illetve külön kereskedelmi oktatási szakosztállyal rendelkezett. Előbbi munkájában tagként Petrik is részt vett: példaképpen említhető, hogy az 1901. február 28-án tartott ülésen javasolta egy üvegipari szakiskola felállítása tárgyában előadói. Ugyanakkor – részben saját tapasztalatai, részben a Tanács felmérései nyomán – határozati javaslat született arról, hogy üvegcsiszoló, véső és üvegfestő iskola létesítése egyelőre nem időszerű, mivel magasabb képzettséget biztosítanak a gyáraknál már működő szakirányú mesterinas iskolák. Ilyen jellegű intézmények szervezését véleménye szerint a községektől nem lehet elvárni, ezért a Köznevelési Minisztériumban kellene sürgetni a döntést, hogy államilag hozzanak létre üvegipari mesteriskolákat, a községeknél és gyáraknál fennállók pedig kerüljenek állami fenntartásba. Ezen javaslatát a Tanács támogatta.⁷²

Az eddigi példák is azt mutatják, hogy Petrik a hazai iparoktatás fejlődésének alakításában is szereplő volt tanácsi pozíciója révén, ugyanakkor folyamatosan végezte tanári feladatait is. Az 1892/1893. tanév tavaszi félévében az agyagipari szaktanítók részére szervezett tanfolyamon kémiai technológia előadásokat tartott, illetve laboratóriumi gyakorlatot vezetett.⁷³ 1896-ban megbízást kapott Dániel Ernő kereskedelemügyi minisztertől az *Iparosok Könyvtára* sorozat agyagiparral foglalkozó tankönyvének megírására – a művet végső soron *Az agyagiparos* címen adták ki 1913-ban⁷⁴ és használták ipariskolai és ipari továbbképző tanfolyamok segédanyagaként.⁷⁵

Viszonylag egyedinek számító kezdeményezéseket is támogatott: választmányi tag volt (később pedig a végrehajtó bizottság tagja is lett) az 1895. március 18-án alakult *Kézimunkára Nevelő Országos Egyesületnek*, amelynek célja volt „*az általános kézimunkaoktatást a magyar köznevelés keretében meghonosítani és a kézimunka technikai elemeit, mint az ipari és gazdasági nevelés alapját a magyar nemzet minden rétegében terjeszteni.*”⁷⁶

⁷⁰ *Iparügyek*, 1896. 17. sz. 204.

⁷¹ Az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács szabályzatát az uralkodó 1900. augusztus 9-én kelt határozata nyomán adták ki. (*Budapesti Közlöny*, 1900. 200. sz. 4–5.)

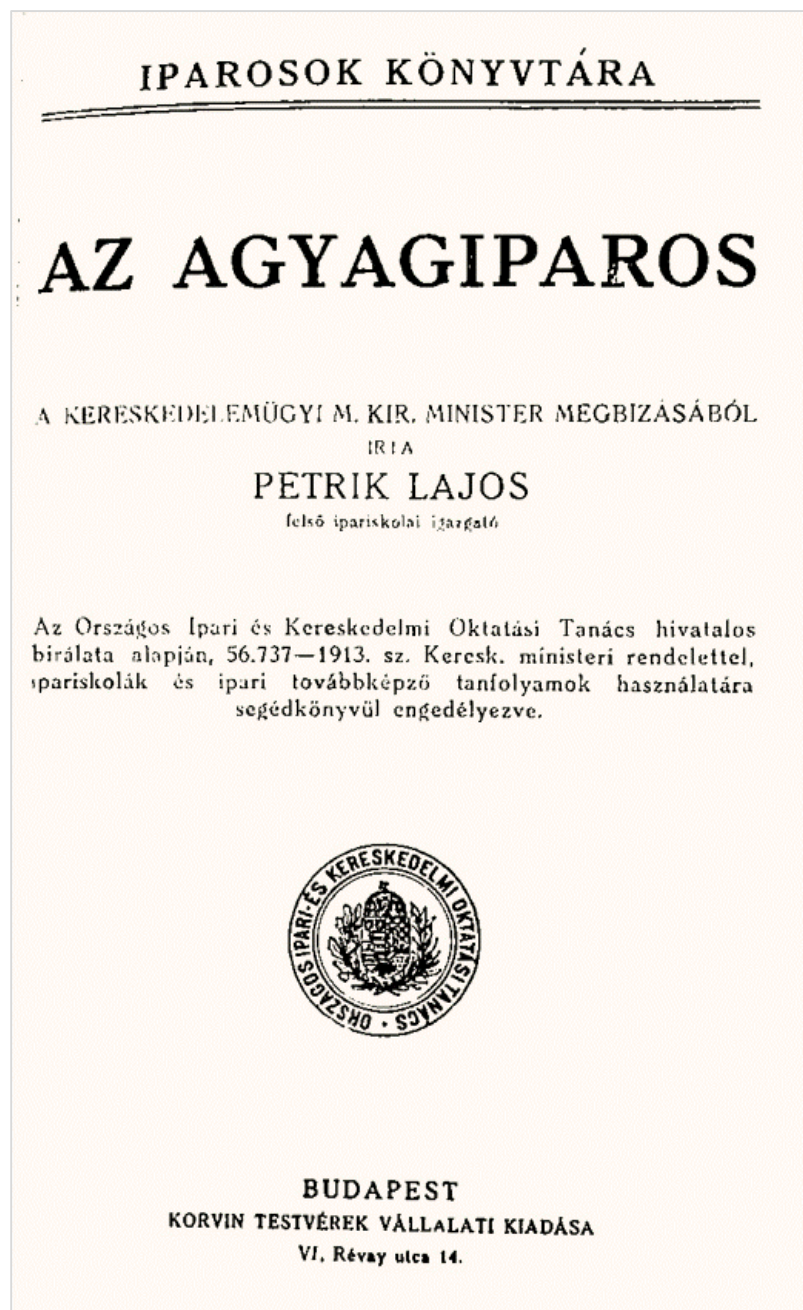
⁷² *Magyar Iparoktatás*, 1901. 20. sz. Jegyzőkönyv az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács iparoktatási szakosztályának 1901. február 28-án tartott üléséről.

⁷³ Hegedűs, 1893. 21–22.

⁷⁴ Az Országos Ipari és Kereskedelmi Tanács bírálata alapján a kereskedelemügyi miniszter 1913. évi 56.737. számú rendeletével hagyta jóvá. A kötet bevezetőjét (melyben a kémiai alapfogalmakat tárgyalja Petrik) a *Magyar Üveg- és Agyagújság* 1914. évfolyama több részletben közölte.

⁷⁵ *Iparügyek*, 1896. 4. sz. 46.

⁷⁶ *Iparügyek*, 1895. 7. sz. 83.; *Ország-Világ*, 1895. 13. sz. 207.

Az agyagiparos című könyv fedőlapja (1913)

A Magyar Királyi Állami Felső Ipariskolába⁷⁷ kerülő fiatal vegyésztanár-jelölteket és tanársegédeket rendre Petrik mellé osztották be munkatársként: 1907-ben *Egry István*⁷⁸ okleveles vegyészt mint ösztöndíjas tanárjelöltet, 1912-ben *Sziklai Zoltán* okleveles vegyészmérnököt, műegyetemi tanársegédet, 1913-ban pedig *Grofcsik János*⁷⁹ ungvári

⁷⁷ Az Állami Középipartanoda új elnevezése 1898 szeptemberétől. (A kereskedelemügyi miniszter 1898. szeptember 27-én kiadott 55.768/1898. K. M. sz. rendeletében említve)

⁷⁸ 1910 őszén véglegesítették a Felső Ipariskolában, 1934-ben miniszteri osztálytanácsossá nevezték ki.

⁷⁹ Grofcsik János (1890–1977) vegyészmérnök, a szilikátkémia és a kerámiaipar egyik legjelentősebb kutatója. 1973-ban jelent meg *A magyar finomkerámiaipar története* című könyve, amelyben Petrik több munkájára is hivatkozik.

szakiskolai tanárjelöltet.⁸⁰ Az 1905/1906. tanévben *Lencz Ödön* igazgatóval, illetve *Vámos Dezső* és *Jaloviczky Géza* ipariskolai tanárokkal közösen töltötte be szolgálati jogviszonya 25. évét az intézményben – ebből 17 éven keresztül volt a laboratóriumi gyakorlatok vezetője. A negyedszázados jubileumról az iskola értesítőjében is megemlékeztek:

„Ezen tanárok kezdettől fogva tevékeny részt vettek az intézet szervezésében, berendezésének és felszerelésének megalkotásában, gondozói és gyarapítói voltak szertáraiknak; úttörő munkát végeztek szaktárgyaik kidolgozásában s a szaktanítás sőt mondhatjuk a hazai iparoktatás terén; az intézet működésének első éveiben minden díjazás nélkül nagyszámú előadási órákat tartottak [...]”

1907-ben a közoktatásügyi miniszter kinevezte felső ipariskolai igazgatóvá a VII. fizetési osztályban,⁸¹ és így tevékenysége is új feladatkörökkel bővült.⁸² Az 1907/1908. tanév tavaszi félévében súlyos betegség miatt nem tudta végig ellátni oktatói feladatait, április közepétől azonban a javuló állapota miatt visszatért a katedrához: a vegyész szakosztály harmadik évfolyamának óráit a tanév végig heti emelt óraszámban, a tantervben foglaltak szerint megtartotta, a második évfolyam óráit viszont a kímélés szándékával Klemp Gusztáv vette át.⁸³ Ez utóbbival és Márkus Jenő vegyésztanárral együtt képviselték a Felső Ipariskolát az 1910. november 5–8. között zajló Magyar Vegyészek Országos Kongresszusán is.⁸⁴

1911 májusában több megbízást is kapott a kereskedelemügyi tárcát ideiglenesen vezető Lukács László pénzügyminisztertől: előbb a budapesti Rőser Miklós-féle Nyilvános Polgári és Kereskedelmi Iskola, majd pedig a II. Kerületi Községi Nyilvános Polgári Leányiskola és Női Kereskedelmi Tanfolyam érettségi vizsgáit kellett miniszteri biztosként megtekintenie.⁸⁵ (Előbbi intézménybe 1913 tavaszán is kiküldték.)⁸⁶ A Minisztertanács 1911. augusztus 11-i ülésén tárgyalta pénzügyminiszteri javaslat támogatása nyomán Ferenc József szeptember 15-én „buzgó szolgálatuk elismeréséül” királyi tanácsosi címet adományozott Petrik Lajosnak és Jaloviczky Gézának.⁸⁷ A kitüntetésre bizonyos szempontból az intézményi munka fémjelzéseként is tekintették, mint ahogy az az értesítőben is olvasható a hír kapcsán:

„Mind a két igazgató ezt a hasznos munkásságát az azóta lefolyt évek alatt is kiváló buzgalommal és sikerrel folytatta s érdemeit növelte, mindezek méltó elismerése volt

⁸⁰ Hegedűs, 1902. 6.; Hegedűs, 1912. 12.; Hegedűs, 1914. 12.

⁸¹ Az *igazgató* megjelölés ebben az esetben nem szervezeti belüli pozíciónak, hanem az állás megnevezésének számít, amelyhez meghatározott fizetési osztály tartozik. Az *iparoktatási főigazgató* a VI. (és egyben legmagasabb díjazású), a *felső ipariskolai igazgató* a VII., míg a *felső ipariskola tanár* (és vele együtt a *szakiskolai igazgató*) a IX. (ebben a felsorolásban a legalacsonyabb díjazású) fizetési osztályt jelentette. Lásd: *Az iparoktatás az 1902–1905. években*, 1906. 132.

⁸² Hegedűs, 1906. 65.; *Budapesti Közlöny*, 1907. 102. sz. 4.

⁸³ Hegedűs, 1909. 30.

⁸⁴ *Magyar Ipar*, 1910. 46. sz. 1115.

⁸⁵ *Budapesti Közlöny*, 1911. 114. sz. 1.; *Budapesti Közlöny*, 1911. 118. sz. 1.

⁸⁶ *Budapesti Közlöny*, 1913. 114. sz. 1.

⁸⁷ MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1911. augusztus 11. 25. o.; MNL OL A 57 Libri regii, 72. kötet 418. o.; *Budapesti Közlöny*, 1911. 220. sz. 1.

*ezen királyi kitüntetés, amelyet mint az intézetre is átháramló kitüntetést a tanártestület is igaz örömmel fogadott s őszinte szerencsekívánatait fejezte ki kitüntetett jeles kartársainak.”*⁸⁸

1911-ben jelentős változási folyamat kezdődött a vegyészeti szakosztály oktatási körülményeinek tekintetében. Az évek alatt fokozatosan megnövekvő jelentkezői létszám okán az intézmény vezetősége kérelmezte a fenntartó minisztériumtól, hogy tegye lehetővé a gépészeti csoport befogadóképességének növelését. Ezt *Hieronymi Károly* kereskedelemügyi miniszter április 24-én hivatalosan is fontolóra vette⁸⁹ azzal a kiegészítéssel, hogy a vegyészeti szakcsoportokat az intézményből kitelepítse, így a fém- és vasipari tanulókat is kedvező helyzetbe hozva.⁹⁰ 1912 januárjában Beöthy László miniszter január 30-án kelt rendeletével⁹¹ rendelkezett arról, hogy a szakosztály az 1912/1913. tanév kezdetével egy, a Népszínház utcán kívüli telephelyen folytatja munkáját (továbbra is a Felső Ipariskola részeként). Az anyaintézményben ez által felszabaduló helyiségeket (a korábbi 800 helyett immáron 1400 négyzetméteren)⁹² a fém- és vasipari munkatér megnagyobbítására és új műhelyek berendezésére hasznosították, míg a régi csarnokrészt a gépipari szakosztály vette birtokba.

⁸⁸ Hegedűs, 1912. 9.

⁸⁹ 25.520/1911. VI. B. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet

⁹⁰ Hegedűs, 1911. 6.

⁹¹ 6844/1912. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet

⁹² Hegedűs, 1913. 16.

Vegyészeti laboratórium a Népszínház utcai épületben (évszám nélkül)

A vegyészek számára a VIII. kerületi Vas utca 19. szám alatti kétemeletes bérházban találtak új helyet. A bérleti szerződés megkötését 1912. április 30-án, a bérházban és az anyaiskola épületében szükséges átalakításokra, az új helyiségek berendezésére és ezek felszerelésére 196.018 korona összegű támogatás folyósítását pedig május 20-án hagyta jóvá a miniszter.⁹³ Ezek folyamánként nem csak gépészeti szakcsoportot tudtak egy harmadik osztállyal kibővíteni, de a vegyészeti és a fém-vasipari szakosztályba is több jelentkező kerülhetett be. Az átalakításokhoz ugyan csak augusztus közepén tudtak hozzákezdeni, de a gyors ütemű szervezésnek köszönhetően a műhelymunkák az új tanév elején, míg a laboratóriumi gyakorlatok a Vas utcában október 9-én kezdődhettek meg.⁹⁴

⁹³ 13.689/1912. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet; 25.633/1912. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet

⁹⁴ Hegedűs, 1913. 3–4.

Portré Petrikről (évszám nélkül)

A Felső Ipariskolában betöltött rendes tanári pályafutása hivatalosan 1915-ben ért véget. A Minisztertanács 1915. szeptember 3-i ülésén Harkányi János kereskedelemügyi miniszter javaslatát támogatva, majd az uralkodó által szeptember 18-án szentesítve, *„nyugalomba vonulása alkalmából, sok éven át buzgó odaadással teljesített sikeres szolgálatai elismeréséül”*, nyugállományba vonulása alkalmából megkapta a Ferenc József-rend tisztikeresztjét.⁹⁵ Hivatásától és intézményétől ugyanakkor nem búcsúzott el végleg, 1915-től óraadó tanárként dolgozott egészen az 1919/1920. tanév végéig.⁹⁶ Eközben vállalt rövidebb megbízatásokat is, például az 1917/1918. tanévben díjazás nélkül végezte az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola kerámiai műhelyének technikai irányítását.⁹⁷

Az alapítás 50. évfordulója alkalmából 1929. december 7-én a Felső Ipariskola és a Felső Építő Ipariskola közös jubileumi ünnepséget szervezett a Népszínház utcai épületben. Köszöntő beszédében Nagy Győző igazgató külön kiemelte a jelenlévő Petrik Lajost, Gaul Károlyt, Klemp Gusztávot és Jalsoviczky Gézát, az intézmény egykori tanárait, akik – mint fogalmazott – *„életük legjavát szentelték hosszú évtizedeken át az intézetnek s a hazai iparoktatásnak és iparfejlesztésnek úttörő, erős munkásai voltak, akiknek nevét még az ország határain túl is tisztelettel emlegetik a szakemberek.”*⁹⁸

⁹⁵ MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1915. szeptember 3. 7. o.; *Budapesti Közlöny*, 1915. 228. sz. 1.

⁹⁶ Jesch, 1939. 24.

⁹⁷ Gróh, 1918. 17.

⁹⁸ Nagy, 1930. 7.

Petrik Lajos, az agyagtudós

A Földtani Intézettől a Központi Agyagipari Műhelyig

Az állam is támogatta azokat az iparos szakembereket, akiknek szakértő hozzáállása és az iparfejlesztésre törekvő szemlélete a hazai ipar előre mutató folyamatainak fontos mozgatórugója volt. Ezeket az embereket éppen ezért tapasztalatszerzési céllal tanulmányutakra – elsősorban Nyugat-Európába vagy a Monarchia egyes vidékeire – küldték, vállalva ennek költségeit, hogy aztán a birtokukba került tudást a hazai ipar javára tudják kamatoztatni.⁹⁹ Az Állami Középipartanoda igazgatója, Hegedűs Károly – aki maga is a kiutazók között volt – szintén támogatta az intézmény tanári karának ilyen irányú törekvéseit, és már a kezdeti időkben olyan pénzügyi alapot tartottak fenn, amelyből a kiküldött tanárok költségeit fedezni tudták. Petrik is részesült ebből a pénzügyi keretből, és – gyakorlatilag az első néhány tanév mindegyikében, részben miniszteri megbízásra – külföldi útra ment.

Az 1881/1882. tanévben Morva-, Cseh- és Szászországba utazott az agyagipar és üveggyártás, illetve a zománckészítés helyi viszonyainak feltérképezésére: többek között Drezdában a Siemens-féle palacküzemet, illetve a meissenai királyi porcelángyárat tekintette meg. Tanulmányában – melynek kivonatát az iskolai értesítőben közzétették – külön kitért Morvaország és Csehország vegyiparának jellemzőire is.¹⁰⁰

Az 1883/1884. tanévben Széchenyi Pál földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter megbízta, hogy tanulmányozza a – hazánk egyes vidékein nagy hatáskörrel űzött – agyagipar viszonyait, illetve kérték, hogy a Magyar Királyi Földtani Intézet 1883-ban megkezdett gyűjtőmunkája során talált mintegy 300 agyagfajta ipari használhatóságát vizsgálja meg.¹⁰¹ Az égetési kísérleteket a Középipartanoda laboratóriumában végezte el (mivel a Földtani Intézetnek ekkor még sem vizsgálóhelye, sem pedig vegyész munkatársa nem volt¹⁰²), és részben ezek eredményei nyomán jelent meg 1885 júniusában *Mattyasovszky Jakab* geológussal közösen *Az agyag-, üveg-, cement- és ásványfestékiparnak szolgáló magyarországi nyersanyagok részletes katalógusa* című munkájuk. Ennek előszavában Böckh János, a Földtani Intézet igazgatója így fogalmazott:

„Köszönetünk nyilvánítását fogadják e helyt is mindazok, kik e mű létrehozását közvetlenül vagy közvetítve elősegítették s a sok közül legyen szabad felemlítenem a budapesti állami közép-ipartanoda tekintetes igazgatóságát, mely a hozzá intézett kérésünkre a legnagyobb készséggel engedé meg, hogy az agyagokra vonatkozó égetési kísérletek az e célra felszerelt laboratóriumában foganatosíttathassanak, mely munka keresztülvitelét különben is ez intézet tanára, Petrik Lajos úr volt szíves magára vállalni.”¹⁰³

⁹⁹ Vig, 1932. 672.

¹⁰⁰ Hegedűs, 1883. 18.

¹⁰¹ Hegedűs, 1885. 156.

¹⁰² Kalecsinszky, 1905. 4.

¹⁰³ Mattyasovszky–Petrik, 1885. 3.

Magyarország és Erdély agyag- és üvegiparának feltérképezésére az 1883/1884. tanévben kapott megbízást.¹⁰⁴ Jelentését ipari szaklapok is közölték, az Országos Iparegyesület kézműipari szakosztályának 1884. február 5-i ülésén pedig felolvasást tartott a témában.¹⁰⁵ Trefort megbízásából a következő tanévben Hegedűssel közösen a Trencsén vármegyei Zliechov-gapelni üveggyár üzemviszonyait tanulmányozták annak tekintetében, hogy a gyár borospalackok tömeges gyártására alkalmas-e. Ugyanebben az időben megbízta Csákvár, Szeged és Nagybánya agyagiparának tanulmányozásával, és beutazhatta Szerbiát is.¹⁰⁶

Több jelentős iparszakmai és természettudományos szervezetnek rendes tagja volt, mint például: az Országos Iparegyesület, a magasabb fokú vámszaki vizsgálóbizottság, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat,¹⁰⁷ illetve a Magyarhoni Földtani Társulat.¹⁰⁸

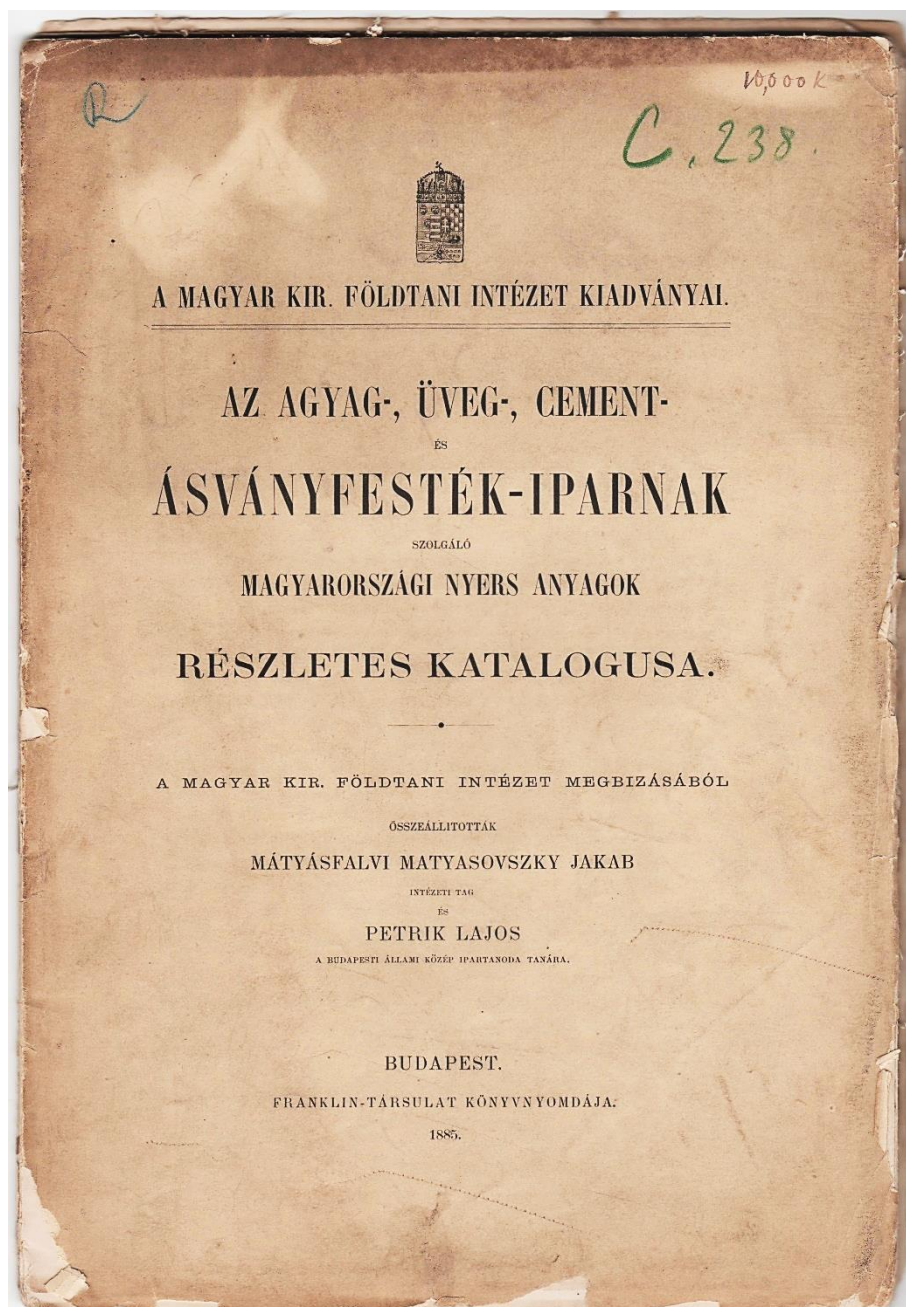
¹⁰⁴ Hegedűs, 1884. 70–71.

¹⁰⁵ *Magyar Ipar*, 1884. 5. sz. 62.; *Művészi Ipar*, 1891. 1–2. sz. 60.

¹⁰⁶ Hegedűs, 1885. 3–4.

¹⁰⁷ A Társulat 1889. február 13-án tartott éves közgyűlésén lett választmányi tag. (*Természettudományi Közlöny*, 1889. 236. sz. 173.)

¹⁰⁸ 1889 és 1891 között választmányi tag

Az agyagipari katalógus különnyomatának fedőlapja (1885)

Az elkövetkező években a Földtani Intézet önálló kiadványai között több saját tanulmánya is megjelent, például 1887 júniusában *A magyarországi porcellánföldről, különös tekintettel a riolit-kaolinokra* című munka.¹⁰⁹ Fő törekvése az volt, hogy a porcelángyártás meghonosítását tudományos eszközökkel támogassa és az addig gyengének tekinthető termelési próbálkozások (általá vélt) fő okát, a hazai nyersanyagok ismeretének hiányát pótolja, ezáltal lehetővé téve a külföldi exporttól való függés mérséklését (amely

¹⁰⁹ Riolit: a múltbéli vulkánkitörések nyomán a felszínre került savanyú magmás kőzet, amely a sűrűn folyó felszínre tört lávából dermedt meg. A magmás kőzetek közül a legtöbb szilícium-dioxidot tartalmazó, savanyú, túltelített kőzet

Kaolin: természetben előforduló lágy, porózus agyag, legfőbb alkotója a kaolinit ($\text{Al}_4\text{Si}_4\text{O}_{10}(\text{OH})_8$), amely a rétegszilikát-ásványok egyik csoportja

szerinte komoly akadály a hazai gyár működőképességének). Eredményeiről a Magyar Földrajzi Társaság 1887. március 2-i ülésén tartott előadást.¹¹⁰ A Társaság közlönye így foglalta össze az elhangzottakat:

„Petrik Lajos a magyarországi porcellán-földekről, különös tekintettel a rhyolit-kaolinokra tartott előadást. A m. kir. földtani intézettől gyűjtött agyagokat gyakorlati fölhasználhatóságuk szempontjából vizsgálta meg. Földpátból¹¹¹ keletkező igazi kaolint eddig hazánkban még nem találtak. Az előforduló tisztább fehér agyagnemek leginkább rhyolitból származnak és rendszeren másodlagos termőhelyről valók. A kovászói, nagymihályi, telkibányai, dubrinicsi és bereghszászi földekből próbaképen kemény földpát-porcellánt és angol módon gyártott csontporcellánt készített. A kísérlet eredménye kielégítő. Kísérletet tett még az esztergomi homok mosásából kapott agyagos kvarczliszttel, mely mint soványító anyag alkalmas a porcellán-gyártásra; a buda-lipótmezői kaolinszerű földdel, mely kevésbé jó, de durva porcellán- vagy félporcellánfélék készítésére fölhasználható; végre a körmöczbányai rhyolittal, mely a porcellángyártásnál kvarcz- és földpátpotló anyagnak használható. Lóczy Lajos megjegyzi, hogy a kaolin szó igazi kínai szó és körülbelül annyit jelent mint »hegynyereg«. A porcellán nyersanyagát Khínában helyenként szintén másodlagos termőhelyen nyerik. Szabó József elnök fölemlíti, hogy helyenként, különösen Tokaj-Hegyalja környékén a fehér agyagok egyes esetekben kénsavat is tartalmaznak, ezt azonban Petrik Lajos a megvizsgált agyagoknál nem tapasztalta.”¹¹²

„A Magyar Kir. Földtani Intézet kiadványai” című sorozatban jelentek meg *A riolitos kőzetek agyagipari célokra való alkalmazhatósága* és *A hollóházi (radványi) riolit-kaolin* című munkái magyar és német nyelven is. Kutatásainak és az 1885–1899 között lefolytatott kísérleteinek lényegét két évtizeddel később megjelent – több részletben közölt – *A magyarországi porcellánföldek* című tanulmányában így foglalta össze:

„(...) mint a központi agyagipari műhely volt vezetője, azt az utasítást kaptam, hogy a porcellángyártásra szolgáló nyersanyagokat gyűjtsem össze, vizsgáljam meg és azokból mindenféle porcellánkeveréket állítsak elő s a jónak bizonyultakból legalább néhány tucsat mindenféle használati edényt készítsék.”¹¹³

Hegedűs révén részt vehetett különböző gyárak, illetve kapcsolódó tanoncképzés-szervezés szakértői vizsgálataiban: például Fischer Ignác budapesti porcelán- és majolikagyáros¹¹⁴

¹¹⁰ *Magyar Ipar*, 1887. 11–12. sz. 96.

¹¹¹ A térhálós szilikátásványok egyik csoportja, amelynek minden tagja alumínium-szilikát. Ezek különböző arányban tartalmaznak káliumot, nátriumot és kalciumot. A névnek nincs köze a „föld” szóhoz, a német *feldspat* magyarosított formájából ered.

¹¹² *Természettudományi Közlöny*, 1887. 213. sz. 224.

¹¹³ *Magyar Üveg- és Agyagujság*, 1906. 1. sz. 1.

¹¹⁴ Majolika: kerámia, amelyet fehér ón-oxid fedőmázzal borítanak, majd szárítás vagy égetés után színes fém-oxid festékekkel díszítenek

tervezett tanoncműhelyének véleményezésében.¹¹⁵ Az 1883/1884. tanévben Széchenyi miniszter 15, a következő két szemeszter során pedig 23 gyár ügyét – melyek az állam által törvényileg biztosított kedvezményért¹¹⁶ folyamodtak – utalta ki az igazgatónak. Ezekkel összefüggésben a gyárszemlék és a műszaki véleményezés folyamatában Petrik is közreműködött.¹¹⁷ 1890 októberében Csáky miniszter megbízta¹¹⁸ több ipariskolai oktatóval egyetemben, hogy a szakcsoportjuknak megfelelő, a Technológiai Iparmúzeum által kiutalt ügyekben szaktanácsot adjon és hajtsa végre a műszaki vizsgálatokat.¹¹⁹ Neve 1899 június közepén felmerült a gyárfelvételi statisztikák összeállítása kapcsán mint a kő-, agyag- és üvegipari csoport előadója.¹²⁰

Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter 1899–1900-ban is megbízta iparfelügyelői teendőkkel, emellett pedig iparfejlesztési célú tanulmányutakon is részt vett, szakvéleményezési feladatokat látott el, továbbá az ipari termelési statisztikai adatfelvételek fent említett csoportjának vezetője is volt.¹²¹ Az 1898-as ipari látképre vonatkozó adatfelvételekből Szterényi József miniszteri tanácsos, Hegyeshalmy Lajos miniszteri osztálytanácsos és Farkas Ferenc miniszteri segédtitkár együtt szerkesztették meg 1901-ben az „A Magyar Korona Országainak gyáripára 1898-ban” című, húsz füzetből álló iparstatisztikai sorozatot, amelyek közül a hetedik szerzője Petrik volt.

Hegedűs utasítására 1900. május 3–5. között Nagybányára utazott Hüttl Tivadar porcelánkereskedővel együtt, hogy a gazdasági viszonyok fellendítése érdekében a helyben szerveződő fazekasok nyersanyaglehetőségeit, illetve késztermékeik jellegét megvizsgálja. Előbbire vonatkozó, némileg hosszadalmas kutatásaiból arra következtetett, hogy a helyben előforduló kaolin porcelángyártásra alkalmas, amelyről Gellért Endrét, a település polgármesterét levélben értesítette:

„Igen tisztelt polgármester úr! Van szerencsém értesíteni, hogy a beküldött nagybányai anyagok megvizsgálását befejeztem. Kísérleteimből kiderült, hogy a porcellán vagy kőedény gyártásra az I. sz. (Ravaszpatak) II. sz. (firizai) és a III. sz. (mélypatak) anyagok alkalmazhatók. E három anyagból eléggé szép porcellánt is készítettem, mely Hüttl úrnak is megtetszett, úgy hogy ő hajlandó volna az üggyel foglalkozni, ha az anyagok tömeges előfordulásáról meggyőződést szerezhet.”¹²²

A polgármester a képviselő-testület május 20-i ülésén részletes jelentést tett Petrik és Hüttl látogatásának konklúzióiról, és a hozzájárulást kérte a helyi kaolintelepek feltárása és a

¹¹⁵ *Közgazdasági Értesítő*, 1884. 24. sz. 852.

¹¹⁶ Vö. 1881. évi XLIV. törvénycikk a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről

¹¹⁷ *Hegedűs*, 1884. 80.; *Hegedűs*, 1885. 10.

¹¹⁸ A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1890. október 31-én kelt 47.514. számú rendelete.

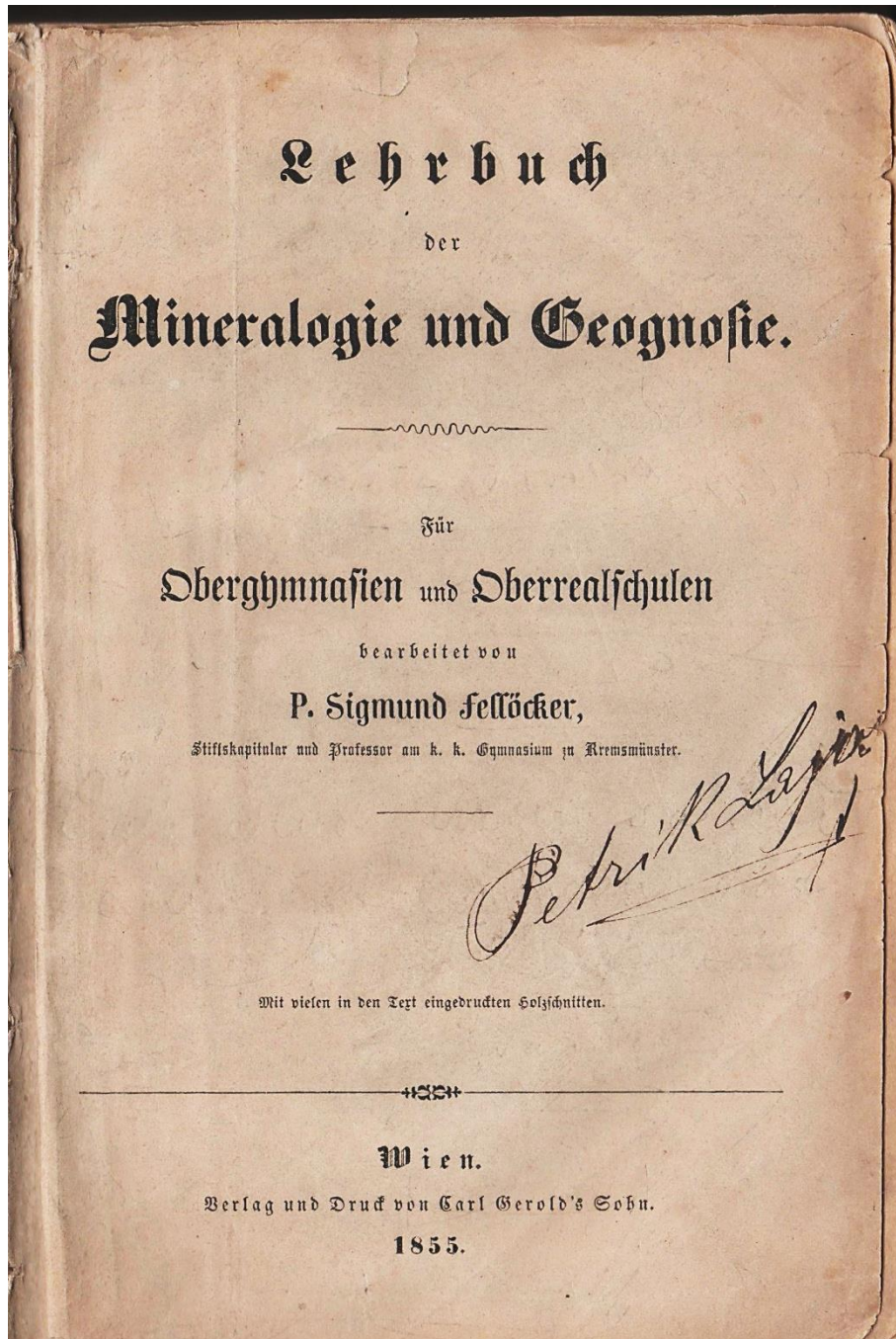
¹¹⁹ *Budapesti Közlöny*, 1890. 289. sz. 1.; *Hegedűs*, 1891. 18.

¹²⁰ *Magyar Ipar*, 1899. 26. sz. 587.

¹²¹ *Budapesti Közlöny*, 1899. 173. sz. 1.; *Budapesti Közlöny*, 1900. 1. sz. 9.; *Hegedűs*, 1901. 20.

¹²² *Nagybánya és Vidéke*, 1900. 25. sz. 3.

lehetőségekhez képest egy kőedény- és porcelángyár létesítése anyagi hátterének megteremtéséhez.

Lehrbuch der Mineralogie und Geognosie című tankönyv Petrik aláírásával a fedőoldalon (1855)

A korábban már említett, hollóházi fehér agyagról szóló munkájában számolt be arról is, hogy az évtized során nemzetközi visszhangot kiváltó, úgynevezett Seger-porcelánnak¹²³ – egy

¹²³ Hermann August Seger (1839–1893) porosz szilikátkémikus, a Berliini Királyi Porcelánmanufaktúra kutatóintézetének vezetője 1880-ban szabadalmaztatta lágy porcelánját („Segerporzellan”). Eredeti munkájában azt tűzte ki célul, hogy olyan porcelánt állítson elő, amelyen a festést tűzálló festékekkel meg lehet oldani. Az addig Európában használt mázak olyan magas hőmérsékleten olvadtak meg, amelyen a festőanyagok fénoxidjainak egy

lágú földpátporcelánnak, amelyet a hagyományoshoz képest alacsonyabb hőmérsékleten (1500–1600°C helyett csupán 1300°C körül) égetnek ki – sikerült kísérleti úton megállapítani az összetételét és reprodukálni az előállítás menetét.¹²⁴ Vizsgálatai során merült fel benne a kérdés, hogy a Seger által kidolgozott eljárásrend és receptúra alapján megvalósítható lenne-e a hollóházi riolitkaolinból – amely szintén alacsony hőmérsékleten olvad – egy ilyen porcelán elkészítése. Kutatásainak következtetése az lett, hogy a hollóházi, svábfalvi stb. riolitkaolinok kifejezetten a lágú porcelánok előállítására alkalmasak.

Az Országos Iparegyesület gyáripari szakosztályának 1888. március 20-án tartott ülésén döntöttek arról, hogy a kárpáti homokkőben előforduló földgyanta-pala értékesítésével kapott adatok és minták megvizsgálására külön bizottságot alakítanak, amelynek Petrik is tagja lett.¹²⁵

A Seger-porcelánról szóló ismertetését az Országos Magyar Iparművészeti Társulat *Művészi Ipar* (később *Magyar Iparművészet*) című folyóiratában közölték 1888-ban. Ennek egészen a századfordulóig visszatérő szerzője is volt, magának a Társulatnak 1889-ben, a II. (agyag-, üveg- és kőipari) szakosztályának pedig 1891-ben lett tagja.¹²⁶

A nyersanyaglelőhelyek felkutatásán és számba vételén túlmenően foglalkoztatta a hazai agyag- és kerámiaipar története is. Első közleménye a témában 1889-ben jelent meg „*Adatok a magyar agyagipar történetéhez*” címmel a *Művészi Iparban*. Érdeklődése középpontjában a fazekasiparhoz kapcsolódó, jobbra a 18. században létesült kisebb gyárak és termékeik sorsa állt: önálló munkákat szentelt a tatai majolikagyár, illetve a batizi kőedénygyár bemutatásának. A 20. század elejétől kezdve ezirányú tevékenysége publikációiban már nem érhető tetten, ekkor már technológiai jellegű kérdésekkel foglalkozott főképpen, amelyet *Divald Kornél* is megjegyzett:

„(...) minthogy vállvetett munka nélkül ezen a téren¹²⁷ vajmi nehéz jelentős eredményekre szert tenni, kutatásaikat úgy látszik azért maguk is félben hagyták. Ma már csak Petrik Lajos foglalkozik közülük tüzetesen a keramikával, de ennek jóformán csakis gyakorlati oldalával. Technológiai kísérleteiről nem egyszer hallunk hírt, amely öröndetes távlatot nyit agyagművességünk jövőjébe.”¹²⁸

Agyagipari szakértelem hazai és nemzetközi kiállításokon

A különböző agyagtípusokkal és riolitokkal végzett kísérleteinek eredményét, illetve az azokból készített agyag-, kőanyag- és porcelánedényeket a Kereskedelmi Múzeumban

része eltűnt a mázból, míg mások a füstgáz redukáló közegében kémiaiilag módosultak, így más színt adtak. Alacsony hőmérsékleten porcelánt korábban csak a kínaiak égettek, így náluk a tűzálló festékek használata is gyakoribb volt.

¹²⁴ Wartha, 1905. 5.

¹²⁵ *Magyar Ipar*, 1888. 8. sz. 72.

¹²⁶ *Művészi Ipar*, 1889. 6. sz. 229.

¹²⁷ Vagyis a kerámiaipar múltjával kapcsolatosan.

¹²⁸ Divald, 1913. 165.

rendezett agyag-, aszfalt- és cementipari kiállításon is bemutatták 1891-ben.¹²⁹ Ez alkalommal Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter megbízta a feladattal, hogy a részt venni szándékozó külföldi gyárak egy részét előzetesen szemlélje meg, vezetőikkel tárgyaljon, illetve működjön közre a rendezésben. A kiállításon alapvetően a hazai agyagipar legfontosabb nyersanyagait (főképpen az építőanyagokat) mutatta be a Földtani Intézet és a Középipariskola vegyészeti szakosztálya közösen. Petrik a riolitból készített kőanyag- és porcelánedény-próbákat, illetve mázpróbákat, valamint a hollóházi riolitkaolinból készített Seger-porcelán edénypróbáit adta az ipariskola vegyészeti műhelyének kiállítási darabjaihoz.¹³⁰

Csáky miniszter a kiállítás alkalmából az ipariskola vegyészeti szakosztályát „a hazai agyagiparnak technikai fejlesztése körül szerzett kiváló érdemeiért elismerő oklevéllel tüntette ki”, Petriknek pedig „az agyagipar technikai fejlesztése körül az állami ipariskolában kifejtett fáradhatatlan és szakszerű tevékenységéért teljes elismerését fejezte ki.”¹³¹

Szerepet vállalt az 1885. május 2-án megnyílt Budapesti Országos Általános Kiállítás előkészületeiben és lebonyolításában: a keleti tartományokban eszközölendő bevásárlásokra szervezett bizottság tagja,¹³² a szabadalmazott találmányokkal foglalkozó IV. alosztály szakértője,¹³³ illetve a Földtani Intézet képviselőjeként a bányászattal, kohászattal és földtannal foglalkozó VI. csoport tagja volt – ez utóbbi szervben kifejtett „jeles működéséért” közreműködői érmet kapott.¹³⁴ Segítséget nyújtott a szerb osztály kiállításának rendezésében is, amelyért 1886. október 18-án megkapta a szerb királyi Takovo-rend IV. (tishti) osztálya kitüntetését.¹³⁵ A Kiállításról szóló négykötetes hivatalos jelentésben az egyes csoportok szervezői számoltak be munkájukról – Petrik az agyag- és üvegiparral együttesen foglalkozó X. csoport agyaripari szekciójának összefoglalóját készítette el.

Az 1889-ben Párizsban megrendezett világkiállításon (*Exposition Universelle de Paris*) Hegedűs mellett az intézmény mind a 11 rendes tanára kiutazott, hogy tanulmányozhassa annak tárlatát. Petrik a franciák agyag- és üvegipart bemutató szekciójával foglalkozott, tapasztalatairól 1890-ben írt a Művészi Iparban is, de felolvasást is tartott a Technológiai Iparmúzeumban.¹³⁶ Ebben nem csupán a rendezőország, de több más résztvevő állam – például Németország, Olaszország vagy Románia – termékeit és iparát is jellemezte, összehasonlítva azokat hazánk kerámiaiparával, amelyet ebben a vetületben elmaradottnak talált.

Az 1896-os millenniumi ünnepségek kapcsán újabb feladatok vártak rá. 1893 tavaszán alakultak meg az ipari csoportbizottságok – köztük április 7-én a XVIII. (vegyészeti ipari) csoportbizottság, amelynek egyik alelnökévé választották. A szervezeten belül később csoportbiztos és előadó is lett. Ezen felül rendes tagja volt a III. (oktatásügyi) csoportnak is.¹³⁷

¹²⁹ Hegedűs, 1891. 9.

¹³⁰ Telkes, 1891. 108.

¹³¹ Hegedűs, 1892. 4.

¹³² *Fővárosi Lapok*, 1885. 23. sz. 154.

¹³³ *Budapesti Hírlap*, 1885. 191. sz. 7.

¹³⁴ *Budapesti Közlöny*, 1885. 222. sz. 2–3.

¹³⁵ *Budapesti Közlöny*, 1886. 225. sz. 1.

¹³⁶ Hegedűs, 1890. 3–4.

¹³⁷ *Budapesti Hírlap*, 1893. 97. sz. 18.; Hegedűs, 1894. 17.; Matlekovits, 1897. 254.

Az 1896. május 2. és október 31. között lezajló eseménysorozat után, a szervezésben való érdemei elismeréseképpen december 23-án megkapta a Koronás Arany Érdemkeresztet.¹³⁸

Petrik Lajos a századforduló idején, kitüntetéseivel¹³⁹ (évszám nélkül)

1900-ban újra Párizs adott otthont a nemzetközi világkiállításnak (*Exposition Universelle et Internationale de Paris*), amellyel összefüggésben Dániel miniszter 1898 februárjában nevezte ki a magyar bizottság egyes csoportbizottságainak tagjait.¹⁴⁰ Petrik a XIV. (vegyi ipari) csoportbizottságba kapott felkérést.¹⁴¹

A kereskedelemügyi miniszter javaslatára a Minisztertanács 1898. július 13-i ülésén határozott arról, hogy Petriket *dr. Békéssy Sándor* ipari felügyelővel és *dr. Liebermann Leó*

¹³⁸ *Budapesti Közlöny*, 1896. 303. sz. 2.

¹³⁹ A kitüntetések szemből, balról jobbra haladva: Koronás Arany Érdemkereszt, Katonai Érdemérem, Hadiérem, Ferenc József-rend

¹⁴⁰ *Budapesti Közlöny*, 1898. 40. sz. 1–2.

¹⁴¹ A kereskedelemügyi miniszter 1900. évi 39.413. számú rendelete.

vegyészeti igazgatóval¹⁴² közösen küldi ki a július 28. és augusztus 2. között megszervezett bécsi nemzetközi vegyészeti kongresszusra.¹⁴³

A Kereskedelemügyi Minisztérium megbízásából, a Technológiai Iparmúzeum kémiai iparokra nézve megbízott szakértőjeként 1903 nyarán tanulmányozta a bunzlau-i kerámiái szakiskolát, illetve az ottani, valamint a muskai agyagipart, Berlinben a porcelángyártást, az anyagvizsgáló állomásokat és a cementgyárosok laboratóriumát, azon kívül megtekintette többek között Berlin, Zürich és Bern iparmúzeumait is.¹⁴⁴

A Központi Agyagipari Műhely és a Művészi Kerámia Műhely megalapítása

Hegedüs kezdeményezésére 1901 karácsonyán, az iparművészeti tárlaton az ország különböző tájegységeiből összegyűjtött, kísérleti jelleggel készített egyszerű, mázas parasztedényeket is kiállítottak. E program legfontosabb célja annak felmérése volt, hogy vajon a hazai fazekasipar regenerációjának van-e érdemi lehetősége. Az eredményeket látva a miniszter 1902. január elején leiratban szándékozott lépéseket tenni a hazai agyagipar újjászervezésére. Ennek egyik legfontosabb eleme volt a budapesti Magyar Királyi Állami Felső Építő Ipariskolában létesített Központi Agyagipari Műhely megnyitása az év során. A koncepció célja, hogy egyrészt a különböző nyersanyaglelőhelyek vidékeiről beérkező minták analizését elvégezzék, másrészt pedig, hogy gyakorlóhelyként a szakmai és művészeti támogatás és a megfelelő műszaki felszereltség együttesen álljon mindazok rendelkezésére, akik kisiparosként, fazekasként a saját tájegységükre jellemző egyedi mintákkal, illetve hagyományos technikák megtartásával akarják háziiparukat képviselni. Ennek olyan vetülete is volt, hogy az egyes régiók között ne versenyt, hanem harmóniát teremtsenek. Nem csupán az egyszerű főzőedények, de például a kályhakészítés, és ezzel együtt a csempegyártás is potenciális fejlesztendő területként lett megjelölve a javaslatban – a technológiai és esztétikai megújulással egyetemben. Mindezek felül iparoktatási célokat is szolgált: központi gipszmintázó és öntőműhelyként itt zajlott a hazai iparoktatási intézmények számára a rajz és mintázás tanításához szükséges minták elkészítése és sokszorosítása.¹⁴⁵

Számos szaktekintélynek számító agyagipari kutató lett munkatársa a Műhelynek – köztük Petrik is, aki szakfelügyelőként, továbbá a felügyelőbizottság tagjaként támogatta a létesítmény munkáját.¹⁴⁶ A miniszter által kitűzött célokkal kapcsolatban az alábbi véleményt fogalmazta meg:

„Az agyagipari műhelynek célja tudtommal a régi, népies formák és minták felújítása s ezzel a régi nemzeti stílus visszaállítása lenne. Én, ki mint szakfelügyelő lennék hivatva

¹⁴² Az Országos Magyar Királyi Kémiai Intézet és Központi Vegykísérleti Állomás igazgatója 1892 és 1902 között.

¹⁴³ MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1898. július 13. 53. o.

¹⁴⁴ *Magyar Ipar*, 1903. 41. sz. 951–952.

¹⁴⁵ *Magyar Üveg- és Agyagipar*, 1902. 2. sz. 1–3.; *Az iparoktatás az 1902–1905. években*, 1906. 111–112.

¹⁴⁶ A kinevezés a kereskedelemügyi miniszter 1902. évi 11.871. számú rendeletével történt meg, a bizottság alakuló ülését 1902. március 14-én tartotta meg. (Lásd: *Magyar Üveg- és Agyagipar*, 1902. 7. sz. 9.)

az új intézet működésébe befolyni, úgy vélem, hogy első sorban nem a művészi irány, hanem a praktikus technikai tökéletesedést kell szem előtt tartani. (...) ne dísz tárgyakat akarjunk a durva kezű, a művészi termékek előállítására túlságosan nehézkes fazekasainkat megtanítani, hanem adjuk meg nekik a módot jó minőségű, vízhatlan és tartós edények előállítására. Mert míg a díszedények 5-6 embernek nyújtanak megélhetést, a használati tárgyak tökéletesedése az egész agyagipar fellendülését jelentené, mert kelendőségük előre biztosítva van. (...) Horti [Pál] úgy tervezi, hogy a műhelyben művészagyagosok képeztessenek és az ott készült formák mint irányadó minták terjesztessenek a fazekasok körében. Pedig a forma csak akkor lesz nemzeti, ha tökéletesedve hagyjuk meg a maga sajátos eredetiségében. Nem sajátos-e például a sárospataki tányér, a rimaszombati edény vagy a tót korsók? S így edényünk kelendősége a külföldön is biztosítva lenne, mert mint jellemző, tisztán magyaros specialitást vennék meg.”¹⁴⁷

Pontosan nem ismert, mikor kezdett el Petrik együtt dolgozni Ligeti Miklós szobrászművésszel, viszont beszámolók szerint Ligeti 1913-as kiállításának¹⁴⁸ különlegességei voltak a szobrok mellett néhány színes, mázas cserép is, amelyek elkészítéséhez Petrik kísérletei járultak hozzá. Lyka Károly művészettörténész a Magyar Iparművészetben így jellemezte a kooperáció eredményét:

„Ligeti tehát összeszűrte a levet Petrik Lajossal, aki szintén agyagember, csak hogy ezt a matériát a vegytan és technológia eszközeivel tanulmányozza. A vállvetett munkának meglelt az az eredménye, hogy az egyszerű cserép a legváltozatosabb és a legtüzesebb színek ruháját öltötte magára s ha Ligeti beléje zárta a mintázó kéz művészetét, a tudós Petrik professzor megadta a módot, hogy minden lehetségessé váljék, amit szín dolgában a szobrász tőle kívánt.”¹⁴⁹

Ligetinek az Ernst Múzeumban tartott 1913-as kiállításán szerepelt egyébként egy, Petrikről mintázott mellszobor is (ennek holléte sajnos nem ismert).¹⁵⁰

1913 szeptemberében a kereskedelemügyi miniszter döntött arról, hogy a Műhely kerámiai tanfolyamot indítson Ligeti vezetésével. A képzés célja egyrészt, hogy korszerű infrastrukturális és elméleti háttérrel rendelkező közegben megfelelő anyag- és technológiai ismerettel rendelkező keramikusokat képezzen, másrészt pedig, hogy megteremtse a magyar kerámiaipar termékeinek nemzetközi piacát – a külföldi összeköttetések felkutatása révén. Ezáltal a hazai agyagipar egyik központi szervezetévé kívánták fejleszteni.¹⁵¹ Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat (OMIT) 1914. december 12-én kezdődő iparművészeti

¹⁴⁷ Magyar Üveg- és Agyagipar, 1902. 2. sz. 4.

¹⁴⁸ Feltételezhetően az Ernst Múzeumban 1913-ban tartott Ligeti-kiállítás.

¹⁴⁹ Lyka, 1913. 217.

¹⁵⁰ Az Ernst-Múzeum kiállításai. 1913. 12.

¹⁵¹ Magyar Üveg- és Agyagujság, 1913. 18. sz. 2.; Magyar Iparművészet, 1913. 7. sz. 303.

karácsonyi vásárján a Műhely mintegy 150 agyagmázás edénnyel jelent meg – amelyek mindegyike még az első napon elkelt.¹⁵²

Ligeti 1920-ban az angyalfüldi Gömb utcában Művészi Kerámia Műhely néven saját gyárat alapított, melyhez Petrik is kötődött. Itt jellemzően népies és szecessziós stílusú edények, mázfestésű faliképek és egyedi figurák készültek – némely ezek közül kifejezetten egyházi hangulatú volt. Nyilvánosan először az OMIT 1921. évi karácsonyi vásárán jelentek meg. Termékeikkel ugyan szereztek érmeket nemzetközi kiállításokon, azonban nagy sorozatok készítésére nem vállalkoztak, így nem volt életképes a gyár.¹⁵³ Mindeközben Petrik 1920 májusában tagja lett az OMIT agyag- és üvegművészeti szakosztályának.¹⁵⁴

Petrik Lajos levelezőlapja Sulczer Lajos vegyész számára – előoldal (1925)
(Kőszénbánya és Téglagyár Társulat; rákosi téglagyár vezetője)

„Kedves Sulczer úr!

Köszönöm a szívélyes újévi kívánságait, és fogadja részemről is legjobb szerencsekívánalmaimat! Már régen nem láttam és nem hallottam semmit Önről. Hogy van és mit csinál?

Bp. 1925. I. 4.

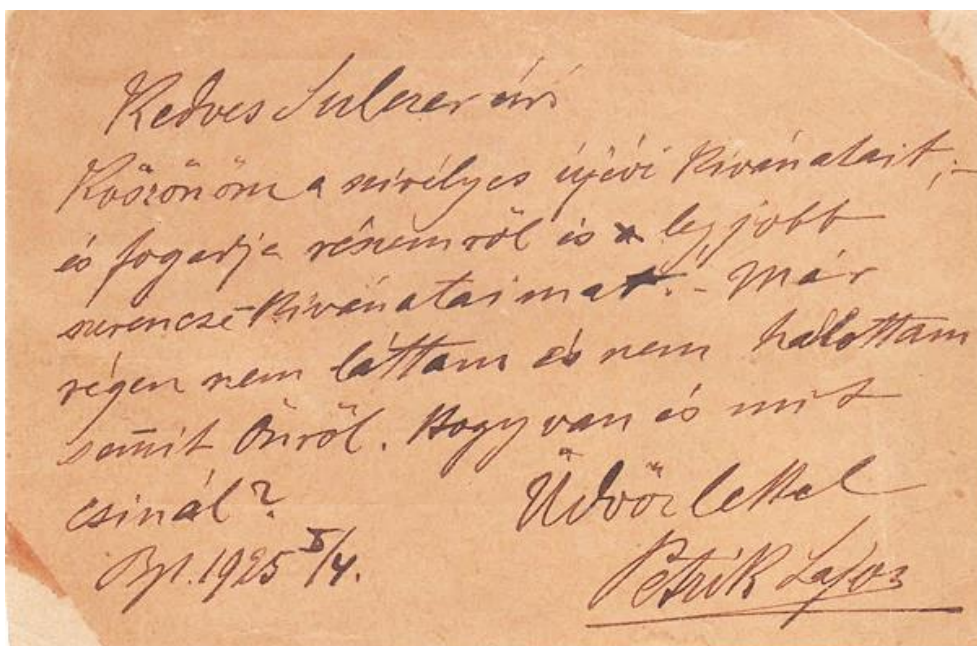
Üdvözlettel:

Petrik Lajos”

¹⁵² Magyar Iparművészet, 1915. 1. sz. 38.

¹⁵³ Magyar Iparművészet, 1922. 1. sz. 33.; Prohászka, 2002. 751.; Ligeti T.–Ligeti, 2005. 501.

¹⁵⁴ Magyar Iparművészet, 1920. 1. sz. 47–48.

Petrik Lajos levelezőlapja Sulcer Lajos vegyész számára – hátoldal (1925)

Közreműködés szerkesztőségekkel és szellemi műhelyekkel

A századforduló idején munkái iránt – felismerve azok jelentőségét és tudományos értékét, újítságait – érdeklődtek a hazai szaklapok. Erre példa a *Magyar Üveg- és Agyagújság* alábbi közleménye is:

„Egy nagy és örvendetes eseményről számolunk be t. olvasóinknak. Petrik Lajos, a kiváló keramikus, aki nagy tanulmányzámba menő cikkeivel már gyakrabban megtisztelte lapunkat, mai számunkban kezdi meg a magyar porcellángyártásnak egy korszakot alkotó alapvető munkáját. Amikor ezen a helyen is hálás köszönettel adózunk Petrik Lajosnak, amiért lapunknak engedte át a közlést, külön is felhívjuk olvasóink figyelmét ezekre az eseményszámba menő közleményekre.”¹⁵⁵

1903. január elejétől már nem csak szerzője volt a folyóiratnak, de a szerkesztőséghez is csatlakozott. A lap az alábbi gondolatokkal üdvözölte munkatársai között Petriket:

„Az új esztendő kedves meglepetést hozott a Magyar Üveg- és Agyagipar szerkesztőségének és hisszük, olvasó közönségének is. Az a gárda, mely eddig is teljes buzgalommal szolgálta a magyar ipar ügyét megszaporodott: közénk jött a legjobb, a legbátrabb és tudásban a legnagyobb. Petrik Lajos a kinek a neve már eddig is elválaszthatatlan volt az agyagipartól. A legnagyobb szeretettel üdvözljük őt munkatársaink sorában és a legnagyobb örömmel hívjuk föl olvasóink szíves figyelmét a tudós tanárnak mai lapunkban megjelent hatalmas cikkére, a mely egészen új

¹⁵⁵ *Magyar Üveg- és Agyagújság*, 1905. 24. sz. 10.

perspektíváját nyitja meg a tennivalóknak és meg vagyunk győződve róla, egészen új irányba fogja terelni az agyagipar regenerálásának nagy munkáját.”¹⁵⁶

A Magyar Iparoktatásban korábban megjelent cikkeinek egy részét az 1910-es években Magyar Üveg- és Agyagipar utánaközölte.

Résztvevője volt a két legátfogóbb enciklopédia, *A Pallas nagy lexikona* és a *Révai nagy lexikona* sorozatok összeállításának: az agyagipari, illetve Magas-Tátrával kapcsolatos szócikkek szerzője volt, de a *Közgazdasági ismeretek tára* című háromkötetes munkának is munkatársa volt.

Az ólomházak vizsgálata és a fazekasok egészségének kérdése

A századforduló idején egyre sürgetőbbé vált a fazekas kisiparosok termékeivel kapcsolatban a súlyos ólommérgezéses esetek megoldása. Mind az alapvetően kvarchomokból és ólomglézből¹⁵⁷ készült mázak elkészítése során belélegzett (illetve a lakótérben leülepedett) porban található, mind pedig az alacsony hőmérsékleten kiégetett kerámiaedények mázából szerves savakkal kioldható ólomvegyületek egyaránt veszélyforrást jelentettek. Az 1887-es német „ólomtörvény” mintájára az 1889. évi 34.652. számú belügyminiszteri körrendelettel megtiltották az olyan főzőedények készítését, amelyek mázából 4%-os ecetsavval történő főlórás főzés után kioldódik (1%) ólom-oxid.¹⁵⁸ Budapest Székesfőváros Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézetének vizsgálatai után több fazekas termékeit elkobozták, néhányakat pedig kitiltottak a fővárosi piacokról. A fazekasok fellebbezésére, valamint Petrik felterjesztésére a belügyminiszter 1902. évi 2550/B. V. számú rendeletével hatályon kívül helyezte a korlátozást. Többek között az Országos Iparoktatási Tanács is sürgette a helyzet vizsgálatát, amelyre reagálva *Láng Lajos* kereskedelemügyi miniszter 1902. december 6-án jelezte,¹⁵⁹ hogy megbízza Petriket és *Örley János* vegyész-mérnököt, királyi iparfelügyelőt mint anyagipari szakértőket a kérdés tanulmányozásával és javaslattevésével.¹⁶⁰ 1903. április 4-én találkoztak a Székesfővárosi Tanács megbízott tagjaival, hogy a fővárosban fennálló fazekasipari problémát megoldják.¹⁶¹ 1905-ben közösen megtekintették a Berlinben megrendezett fazekas- és kályhasipari kiállítást is.

Petrik kérésére a miniszter hozzájárult, hogy a szükséges vegyi elemzéseket a Központi Agyagipari Műhely végezhesse el. A megbízatás keretében nyert tapasztalatait „Az ólomtartalmú fazekasmázak mérgeessége” című tanulmányában összegezte,¹⁶² később pedig

¹⁵⁶ *Magyar Üveg- és Agyagipar*, 1903. 2. sz. 12.

¹⁵⁷ Az ólom(II)-oxid (PbO) régies elnevezése

¹⁵⁸ 34.652/1889. sz. BM. rendelet 6. §

¹⁵⁹ *Magyar Üveg- és Agyagipar*, 1903. 1. sz. 12.

¹⁶⁰ Az Intézet jelenései alapján a Székesfővárosi Tanács felterjesztette a problémát a Kereskedelemügyi Minisztériumnak, végső soron a miniszter 1902. évi 159/83/IX sz. rendeletével bízta meg Petriket és Örleyt (lásd: *Magyar Üveg- és Agyagipar*, 1905. 4. sz. 5.).

¹⁶¹ A Székesfővárosi Tanács 1901. évi 85.254/VIII. sz. felterjesztésében az Intézet vizsgálatait összefoglaló jelentésre hivatkozva kérte a kereskedelemügyi minisztert a probléma megoldására.

¹⁶² Több részletben közölte a *Magyar Üveg- és Agyagipar Fazekas-ipar* című rovata

„Az ólmos fazekasmáz kérdése” című munkájában emelte ki a kutatás főbb csomópontjait: részletezi meglátásait a probléma lényegéről, a különböző összetételű mázak oldódásának vizsgálatairól és az eredményeiről, illetve megállapításokat is tesz a gyártással összefüggő gondok orvoslásához. Leszögezi, hogy pusztán a jog eszközeivel élve nem lehet a fazekasok munkáját támogatni, illetve a helyzetet kezelni. Megjegyzi azt is, hogy a legjelentősebb fejlődési lehetőség ezen a téren az lenne, ha a fazekasok megfelelő képzést és szaktudást kapnának a biztonságos mázak előállításáról, azonban a meglévő agyagipari szakiskolák ezekre a kompetenciákra ekkor még nem voltak képesek felkészíteni.

Petrik felveti annak kérdését is, hogy a törvényileg előírt vizsgálati körülmények a kezdetleges felszereltségű műhelyekben készülő mázakra vonatkozóan nem túlzók-e. (Ezt arra alapozta, hogy a háztartásokban nem használnak olyan töménységű savakat az ételek készítéséhez, mint amelyekkel a kioldási próbákat végzik.) Úgy látja, hogy a megoldás az égetés és a felhasználás körülményeiben keresendő, nem pedig az összetételben. Arra alapozza ezt a meglátását, hogy a magas hőmérsékleten való kiégetés és az a tény, hogy a háziasszonyok maguk is a használat előtt tömény ecettel kifőzik az újonnan vásárolt edényt, jelentősen csökkenti a kioldódó ólom mennyiségét. Elgondolkodik azon is, hogy esetlegesen a vízvezetékként használt ólomcsövek mintájára (amelyekben rövid úton ólom-szulfát réteg képződik, gátolva ezzel a további kioldódást)¹⁶³ a főzés során az edényekben is hasonló folyamatok játszódnak le.

Petrik kísérleti úton előállított egy földpátos mázat, amelyben a felhasznált ólom-oxid mennyisége jóval alacsonyabb volt, és előnynek mutatkozott, hogy 60–65 nap alatt oldódik ki akkora ólom mennyiség belőle, amely a fazekasok által addig széles körben alkalmazott mázból egyszeri kezelés után volt kimutatható. Javaslatára rendeleti úton elő is írták Petrik újításának használatát a fazekasiparban, azonban a kérdés további vizsgálatára nem irányultak törekvések, „az ügy aztán be is lett fejezve és jelentésem ad akta (sic!) tétetett.”¹⁶⁴ A fazekasok és családjaik eseteit vizsgálta dr. Chyzer Béla, fővárosi tisztiorvos és a Magyar Államvasutak igazgató főorvos-helyettese.¹⁶⁵ Az iparosok lakásaiban a munka során képződő porból vett mintákat, illetve textíliákat gyűjtött be, amelyek ólomtartalmát Petrik határozta meg a Felső Ipariskola laboratóriumában.¹⁶⁶ A megállapított, textíliák tömegére vonatkoztatott ólom-oxid tömegarányok közül néhány példa: a vegyület kioldódása a fazekas ingjéből 2,5%, a gyerekpólyahuzatból pedig 1,25% volt. A használati tárgyak beszennyeződését ezzel magyarázta Petrik:

„Fazekasaink rendszerint családjaikkal együtt a műhelyben laknak, melyet egyúttal konyhának is használnak. E műhelyben van elhelyezve a mázórlő és ott történik rendszerint az edények mázolása is. A földdel kitapasztott szobában kiöntött és szétfreccsent máz megszáradva mint szálló por felkavarodik és ellepi a levegőbe jutva az

¹⁶³ Feltételezése szerint a kemény vizek nátrium-szulfát tartalmából adódóan

¹⁶⁴ Petrik, 1908. 483.

¹⁶⁵ Elsőként foglalkozott hazánkban a foglalkozási betegségekkel, különösen az ipari betegségekkel.

¹⁶⁶ Chyzer, 1908. 4.; Petrik, 1908. 481–489.

egész helyiséget. Dr. Chyser (sic!) felkérésére megvizsgáltam különböző fazekasok lakásaiban gyűjtött anyagok ólomtartalmát. (...) láthatjuk, hogy a fazekasiparos lakásának minden részét ellepi az ólomoxiddal fertőzött por, de ellepi a ruhát és az ágyneműt, sőt a csecsemő bölcsőjét is.”¹⁶⁷

Mivel a fazekasok körülményei nem voltak adottak az új máz előállításához, Petrik javasolta, hogy hozzanak létre egy „állami mázgyárat”, amely olcsón állítaná elő és látná el a kisiparosokat. A kérdéssel az Országos Ipartanács is foglalkozott, amely Petrik javaslatait felterjesztette a kereskedelemügyi miniszternek. Az elképzelés az volt, hogy Selmezbányán,¹⁶⁸ a már meglévő infrastruktúrához igazítva lesz a leginkább hatékony és költségkímélő a gyár működtetése. Miniszteri felhívásra Petrik elkészítette és 1913 novemberében benyújtotta a gyár részletes terveit és költségvetését.¹⁶⁹ Mindeközben miniszteri küldöttként részt vett a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének 1913. szeptember 9–10-én Bázelen megtartott, az ólommérgezések és a gyermekmunka tárgyában összehívott konferenciáján, ahol felszólalásában bemutatta addigi eredményeit.¹⁷⁰ Az I. világháború kitörése miatt a mázgyár létesítésének folyamata megakadt. Petrik 1916 áprilisában nyilvánult meg a tervekkel kapcsolatban: „[a gyár üzembe helyezése] a háború utáni újjászervezkedésnek egyik, a kerámiai iparra nézve igen fontos feladatává fog válni.”¹⁷¹ Azonban az elképzelések 1918 után lekerültek a szakmai fórumok napirendjéről.

Kapcsolat a pécsi Zsolnay Porcelángyárral

A 19. század második felében az eredetileg Itáliában készült fémes fényű lüsztermáz¹⁷² kerámiák összetételével és technikájával Nyugat-Európában többen is kísérleteztek. Közülük *Théodore Deck* francia keramikus ismertette 1887-ben a készítés és a beégetés technikáját. Eljárását követve a század végén hárman kísérleteztek egyszerre Magyarországon: Petrik Lajos, *Wartha Vince* és *Zsolnay Vilmos*.¹⁷³ Előbbiek írásban vitatkoztak egymással arról, hogy ki is volt valójában kettejük közül a módszer hazai tovább fejlesztője. Petrik eredendően ezt írta a Művészi Ipar 1891. évi 5–6. számában:

„Wartha tanár úr, a kivel én már másfél évvel ezelőtt közöltem azt a tapasztalásomat, hogy a rézészter második égetésekor az ú. n. rouge-flambée-hez hasonló színnel oldódik

¹⁶⁷ Petrik, 1908. 483.

¹⁶⁸ Itt működött ebben az időszakban a Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskola is.

¹⁶⁹ *Magyar Üveg- és Agyagujság*, 1913. 22. sz. 6.

¹⁷⁰ Heller, 1910. 810.; Petrik, 1915. 395.

¹⁷¹ *Magyar Üveg- és Agyagujság*, 1916. 7. sz. 6.

¹⁷² Lüsztermáz: ezüst-, réz-, illetve egyéb fémsóit kénnel összeolvasztják, majd bizmutsó és bórsavadalékkal a tárgy felületére viszik, és redukáló kemencében kiégetik. Az eljárás fémes fényű mázat eredményez, általában majolikán alkalmazták.

¹⁷³ Grofcsik–Reichard, 1973. 115–116.

a mázban, a karácsonyi tárlaton¹⁷⁴ ezen eljárás szerint készített igen sikerült edényeket mutatott be.”¹⁷⁵

Wartha nehezményezte, hogy sikerét Petrik a saját eredményeiből levezethetőnek tekintette. A folyóirat 1892. évi 1–2. számának hasábjain reagált Petrik szavaira:

„Petrik Lajos úr azt állítja, hogy a karácsonyi tárlaton általam kiállított vörös liiszteres edények azon eljárás szerint készültek, a melyet ő már más-fél évvel az előtt közölt velem. Erre az állításra csak azt válaszolom, hogy arról az eljárásról, melyet én használtam, Petrik úrnak nincsen fogalma, a mi kitetszik cikke minden sorából. Ha azt hiszi, hogy a vörös lüszter előállítás a Deck-féle eljárás szerint sikerül, mihelyt az ember azt szó szerint végrehajtja, úgy nagyon, de nagyon téved! Hiszen azt Deck is belátta már, hogy az ő eljárása csak kivételképen szokott sikerülni. Hogyan kelljen azt biztosítani? Ezt most nem árulom el, hanem a kitalálást Petrik úr leleményességére bízom. Hiszen a dolog rendkívül egyszerű és könnyű.”¹⁷⁶

Petrik a következő lapszámban válaszolt Warthának, amely után a vita – legalábbis írott formában – abbamaradt:

„Wartha Vincze tanár úr (...) polemikus hangon válaszol (...) a rézlüszteres edényekről mondott állításaimra. Válasza a dolog velejét azonban nem érinti és egyetlen egy szóval se igyekezik bebizonyítani állításaimnak helytelenségét. Wartha tanár úr bizonyíték nélküli állításai imponálhatnak talán a hozzá nem értő közönségnek, de nekem éppenséggel nem, mert én – mint minden szakember – csakis szakszerű bizonyítékok előtt hajlok meg.”¹⁷⁷

Zsolnay nevezte el a korábban már említett fémfényű lüsztermázát *eo*zinnak.¹⁷⁸ Annak megítélése bonyolult, hogy a két tudós közül ki és milyen mértékben járult hozzá a pécsi gyár 1900. évi párizsi világkiállításán kiemelkedően szereplő termékének létrejöttéhez. Mindketten küldtek német nyelven írt leveleket Zsolnaynak a máz ügyében.

¹⁷⁴ A Magyar Iparművészeti Társulat 1891. évi karácsonyi tárlata, amely december 13-án nyílt meg az Iparművészeti Múzeumban.

¹⁷⁵ Petrik, 1891. 185.

¹⁷⁶ Wartha, 1892. 67.

¹⁷⁷ Petrik, 1892. 115.

¹⁷⁸ Az elnevezés a görög *eos* szóból ered (jelentése hajnalpír), az *eo*zin pedig *Éó*szról, a hajnal istennőjéről kapta a nevét.

Gesetzgeber für d. Zsolnay!

Nur dann ist seit dem freigesetzten
Kaiserkrieg nur noch über den Erfolg
oder Misserfolg mit dem
Kriegsrecht zu sagen. So muß
ich annehmen, daß Sie auf meine
Ankündigung eingestanden haben oder
daß Sie zur Überzeugung gekommen
sind, daß meine Vorwürfe für Sie
unbegründet sind. In jedem Falle
sollte ich den Vorgang nicht weiter
verfolgen.

Sie bei Gelegenheit, als ich Ihnen

Petrik Lajos levele Zsolnay Vilmosnak, másolat, 1. oldal (1892)

Ich bin in nicht geringer, meine
 unvollkommenheiten im Wesentlichen,
 Kopfe liegen zu lassen, sondern
 mich stauigst auf die Klärung
 haben der selben zur Klärung
 der schiffenstellung in der selben
 ganze Zeitungen. Der selbe ist,
 ich bin in der Lage auf die
 Abenteuerin glückselig, denn der selbe
 in der selben ist der selbe mit
 geschildert sein.
 Ihre geschilderten für Klärung

Petrik Lajos levele Zsolnay Vilmosnak, másolat, 2. oldal (1892)

minden Részletét megfajlta, és
 Kérte meg Yum, hogy meg is
 aít szeriellen folyó abgafan
 faka, foudon in fignam n. in
 Inbruffa mainar kuffalt aít
 In unallifan folyó. Kham
 unu minden Részletét in In
 fangit Inakt inif szeriellen
 firt, fo faka Inakt Inif
 miffen fapallifan Maff. Inif,
 foun att Oik inif gungit
 miffen, Inakt Inif Maff,

miffen fapallifan, miffen in
 fapallifan

Budapest 1892 ³¹/₈. L. Petrik

Petrik Lajos levele Zsolnay Vilmosnak, másolat, 3-4. oldal (1892)

Wartha 1891. november 24-én kelt levelében az eozinvörös előállításának módjáról írt, Zsolnay pedig december 11-én kezdte meg ötödik receptkönyvét. Petrik és Wartha receptjei egyaránt megjelennek ebben (Petrik néhány receptjének leiratát lásd a Függelékben). Petrik 1892. március 22-i levelével közölt olyan recepteket Zsolnayval, amelyekkel eozinhoz alkalmas mázakat, valamint eozinpasztát lehet készíteni.¹⁷⁹ *Mattyasovszky-Zsolnay Margit* visszaemlékezéseiben csupán egyszer említi Petriket:

„Nagyatyánk¹⁸⁰ Petrik Lajostól, a budapesti Ipariskola igazgatójától is kért égetési tanácsot. Petriknek kezdetben Warthával ellentétben az volt a véleménye, hogy az eozin nagy kemencében, porcelántűznél is égethető lesz, de csakhamar be kellett látnia tévedését. Végül is nagyatyánknak Warthával együtt sikerült megoldania az égetés nehéz kérdését.”¹⁸¹

Összességében tehát annyi biztosan kijelenthető, hogy a két szakember instrukciói megjelentek Zsolnay munkafolyamatában – még ha a sikerhez való hozzájárulásuk eltérő arányú is lehetett.

¹⁷⁹ Grofcsik–Reichard, 1973. 116–117.

¹⁸⁰ Zsolnay Vilmos

¹⁸¹ Zsolnay–Mattyasovszky-Zsolnay–Sikota, 1974. 176.

Petrik Lajos, a turista és tájfotós

A Magas-Tátra bűvöletében és a Turisták Lapja szerkesztőségében

A kiegyezést követően a tudományos közeg eredményes szerveződése mellett a polgárosodó társadalom szerveződési folyamatai is jelentősek voltak – elsősorban a kulturális igények kielégítése, illetve a városiasodás velejárójaként fellépő jelenségek okán. Ez utóbbi eredményezte a természet szerepének és fontosságának, a turistaság révén a környezet megismerésének felértékelődését. A 19. század utolsó évtizedeiben megmutatkozó egyesületszervezési potenciál keretében a hazai hegyvidékek – azon belül is elsősorban a Kárpátok és a Magas-Tátra – megismerésére és megismertetésére létre 1873. augusztus 10-én a Magyarországi Kárpát Egyesület (MKE) mint az első hazai turistaszervezet.

Petrik Lajos portréja (évszám nélkül; Turisták Lapja, 1914)

Az MKE 1888. december 28-án megalapította Budapesti Osztályát a Magyar Tudományos Akadémia Kisfaludy-termében, elnöke báró Eötvös Loránd fizikus, egyetemi tanár lett. Célja elsősorban a fővárosban és annak környékén élők érdeklődésének felkeltése a környező, de általában a jelentősebb hegyvidékek (így a Pilis, a Börzsöny, a Gerecse, a Vértes, illetve a Bakony) megismerésére. Az 1889. január 5-i választmányi ülésen az Osztály napirendre tűzte egy turista tárgyú folyóirat megalapítását, egy hónappal később pedig megjelent a *Turisták Lapja* első száma.¹⁸² Rövid időn belül azonban nehézségek és összetűzések adódtak az MKE központjával: nehezményezték, hogy az egyes osztályok nem rendelkezhetnek önálló

¹⁸² *Turisták Lapja*, 1889. 1. sz. 20–21.

vagyonnal, nincs önrendelkezési joguk és így folyamatos függésben állnak a központi szervezettel, amely az ígérek ellenére elvetette a javaslatot, hogy a központot Szepes vármegyéből Budapestre helyezték át. Végül az 1891. szeptember 29-ére összehívott rendkívüli közgyűlés kimondta a MKE Budapesti Osztályának feloszlását, ezzel egyidejűleg pedig létrejött a Magyar Turista Egyesület (MTE).¹⁸³

Petrik Lajos 1890-ben kérte felvételét az Osztályhoz, és a feloszlást kimondó közgyűlésen is jelen volt.¹⁸⁴ Első tanulmánya a folyóirat hasábjain 1892-ben jelent meg (tanulmányainak bibliográfiai jegyzékét lásd a Függelékben). Ebben a Magas-Tátra egyik jelentős magaslatának, a Karbunkulus-torony első hiteles, 1891. június 28-i megmászásáról számolt be, ahol kísérői *Faith István* és *Mátyás* voltak. A toronyra érkezésük pillanatáról így emlékezik:

*„Fáradozásunk sikere annyira felvillanyozott, hogy mind a hárman hurrá-val rohantunk a kúp legmagasabb pontjára, honnan háromszoros „Éljen a haza!” kiáltással üdvözöltem a Tátra sziklás ormait.”*¹⁸⁵

1891 nyarán sokat túrázott, amelyről a folyóirat hírvivata is részletes kimutatást közölt, külön kiemelve azt, hogy Petrik útjairól jelentős fotóanyaggal is ellátja Turisták Lapját – értve ez alatt mind a saját, mind szerzőtársai beszámolóinak illusztrálását. (A Turisták Lapjában közölt fényképeiből összeállított válogatást lásd a Függelékben). Így szóltak munkájáról 1892-ben:

„A Magas-Tátra az elmúlt nyáron érdekes hegymászások színhelye volt és örömmel jelenthetjük, hogy a legkiválóbb hegymászók Egyesületünk tagjai közül kerültek ki. T. tagtársunk Petrik Lajos tanár úr, aki 1891-ben az addig megmászhatatlannak tartott Karbunkulus-torony első megmászása által tűnt ki, az elmúlt nyáron a jelentékeny hegymászások egész sorozatát végezte.

Julius 5-én a Csorbái tótól a Tengercsúcsra (2508 m.) ment, mely hegymászást néhány hiányos fotográfiái felvétel miatt később megismételt.

Julius 8-án a Csorbai tótól a menguszfalvi omladékvölgyön át a Tátra-csúcsra (2555 m.).

Julius 11-én a Csorbai tótól a Krivánra (2496 m.).

Julius 20-án a Mlinicza-völgyön át a Csorbai csúcsra (2336 m.), melyet eddig turista alig keresett fel.

Julius 25-én a Furkota-völgyön át a Nefczérka-völgybe, onnan a Sucha voda völgybe és a Szedelkón át vissza a Furkota-völgybe.

Augusztus 5-én Pod Banszón át a Koprova-völgybe és a Nefczérkába.

Augusztus 6-án a Nefczérka-völgyön át a Furkota-csúcsra (2437 m.) és a Furkota-völgyön vissza a Csorbai tóhoz.

¹⁸³ *Turisták Lapja*, 1891. 8. sz. 201–222.;

¹⁸⁴ *Turisták Lapja*, 1890. 1–2. sz. 52–53.; *Turisták Lapja*, 1892. 1. sz. 26–28.

¹⁸⁵ Petrik Lajos, 1892. 9.

Augusztus 13-án a Csorbai tótól a Lengyelnyereg (2096 m.) és a Rovátkán át a Tarpataki völgybe.

Augusztus 16-án a Lomniczi csúcsra (2634 m.).

Augusztus 19-én az Öttóhoz.

Augusztus 22-én a Tarpataki völgyből Barlangligetre.

Augusztus 23-án Barlangligetről a Fehértavi csúcsra, (2236 m.).

Augusztus 24-én ugyanonnan a Tokarnyára.

Augusztus 25-én Barlangligetről vissza a Tarpataki völgybe.

Petrik hegymászásai az által nyernek nagy értéket és válnak a Magas-Tátra ismertetésének elsőrendű tényezőivé, hogy a kirándulásain nagyszámú (mintegy 100) fénykép-felvételt eszközölt s nevezetesen 4 nagy csúcs, a Lomniczi. Fehértavi, Csorbai és Tengerszemcsúcs panorámáját vette fel. A Magas-Tátra csúcsairól felvett ily panorámák (körképek) eddig egyáltalában nem léteztek, ezért különös örömmel hozzuk t. tagtársaink tudomására, hogy mélyen tisztelt tagtársunk volt az, a ki e téren kezdeményező gyanánt lépett fel, egyúttal e helyen is őszinte köszönetünket fejezzük ki t. tagtársunknak Egyesületünk iránt tanúsított azon lekötelező szívességéért, hogy a Tenger-szemcsúcs-, Lomniczi csúcs- és Jégvölgyi csúcsnak nagy gondnal készített és kitűnően sikerült óriási panorámáit Egyesületünk részére átengedvén, lehetővé tette, hogy azokat a Magyar Turista-Egyesület mutassa be a hazai és külföldi turista-közönségnek. Petrik úr ezen felvételeit, melyeknek egész kiterjedésükben való közlését legközelebb megkezdjük, a turista-világ köszönettel és elismeréssel fogja fogadni. Mi e helyen is meleg köszönetünket fejezzük ki és azon reményünknek adunk kifejezést, hogy lelkes tagtársunk még számos becses adalékkal fogja gazdagítani a Magas-Tátráról való ismereteinket s a hazai turistaügyet ezentúl is hasonló odaadással és lelkesedéssel fogja támogatni.”¹⁸⁶

Az MTE Budapesti Osztálya 1892. december 2-án választmányi ülést tartott, amelyen többek között határoztak arról is, hogy az útibeszámolók felolvasóestjeinek szervezésére bizottságot hoz létre, amelynek Petrik is tagja lett. (A felolvasásokat egyébként az Osztály elnöke, Eötvös Loránd felajánlására az általa vezetett Budapesti Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Intézet nagytermében bonyolították).¹⁸⁷

Petrik maga is tartott – a saját fényképei vetítésével egybekötött – útibeszámolókat, felolvasóesteket. Az 1891 nyarán tapasztalt élményeiről 1893. január 24-én és 31-én tartott először előadást az MTE keretében, amelyek témája a lipitói, valamint a szepesi Magas-Tátra csúcsainak megmászása volt. A fényképanyag tetszést váltott ki szakmai körökben, az MTE fotografiai bizottsága tervbe vette a sokszorosítást, az MKE Sziléziai Osztálya pedig engedélyt kért Petriktől, hogy felvételeit Boroszlóban bemutathassák.¹⁸⁸ A Pesti Napló kommentárja a január 31-i előadásról:

¹⁸⁶ *Turisták Lapja*, 1892. 10. sz. 319–320.

¹⁸⁷ *Turisták Lapja*, 1892. 12. sz. 391.

¹⁸⁸ *Turisták Lapja*, 1893. 3–4. sz. 73.

„Magas Tátra“ (...) címen a Magyar Turista-egyesület budapesti osztályának egyik tagja, Petrik Lajos tartott ma este szabad előadást az egyetem ásványtani termében. A lipitói, illetve a szepesi magas Tátráról felvett eredeti fényképeit mutatta be az intézet szkiptikonjával s e valóban gyönyörű felvételeket a saját turistaélményeinek előadásával magyarázta. Az utazási reminiscenciák eléggé fűszerezve voltak jó ötletekkel s a ködfátyolkép bemutatása miatt mindvégig sötétben ülő férfi- és hölgyközönség nem is késett ilyenkor tetszését nyilvánítani, így nagy derűtséget keltett a tarpatak völgyi vengédlőnek (sic!) leírása, melyben a felolvasó szerint oly szűk szobák és rövid ágyak vannak, hogy mikor egy hosszú angol ezredes akart ott meghálni, nemcsak hogy az ágyban el nem fért, hanem mikor a földre lefektették, még akkor is ki kellett az ajtót nyitni, hogy a lábait rajta kidughassa. – A nagytermet teljesen megtöltő közönség, melynek soraiban ott láttuk br. Eötvös Lorándot, az akadémia elnökét is leányaival, az előadót élénken megéljenezte.”¹⁸⁹

Hasonló előadást tartott 1893. november 28-án is a Fáttra, az Alacsony-Táttra és Magas-Táttra témájában, 45 saját fénykép vetítése mellett.¹⁹⁰

Az MTE Műkedvelő Fényképész Osztálya 1893. december 5-én kezdett el szerveződni, alakuló közgyűlésére pedig december 21-én került sor. Az ügyrendi kérdések megtárgyalása után megválasztották az Osztály tisztségviselőit is: közülük Petriket nevezték ki képtárőrnek.¹⁹¹

1893. március 25–26-án Fialowsky Lajossal és Dőri Gyulával közösen túrázott Prédikálószeiken és a Dobogókőn át a Pilis részét képező Kétágú-hegyre. Kirándulásuk célja egyrészt egy későbbi túra előkészítése, illetve a tervezett útjelzőkkel kapcsolatos intézkedés volt, továbbá Petrik a téli felolvasó alkalmakra anyagot és felvételeket akart gyűjteni.¹⁹² Az évtized során több állandó túratársa volt, akikkel különböző pontjait térképezte fel a Magas-Tátrának. Meg kell említeni közülük Téry Ödönt, az MTE ügyvivő alelnökét és a Turisták Lapja szerkesztőjét, illetve Déry József ítéltáblai bírót, az MTE tiszteletbeli elnökét.

Magas-Táttra témájú tanulmányait a Nefcer-völgyben (szlovákul Nefcerka) és Csorbai-csúcson tett kirándulásának beszámolóival folytatta a Turisták Lapja 1893. évfolyamában.

A korábban említett feladatkörökön túlmenően más jellegű tevékenységeket is végzett. Segédkezett az Osztály könyvtárának rendszerezésében, tagja volt a közgyűlés számvizsgáló bizottságának, valamint részt vett az Osztály különböző kirándulásainak szervezésében. 1895 elejétől viszont jelentősebb feladatok is vártak rá. Egyrészt az 1895. január 25-én megtartott választmányi ülés az MTE Budapesti Osztályának ügyvivő alelnökévé választotta,¹⁹³ másrészt –

¹⁸⁹ Pesti Napló, 1893. 37. sz. 8.

¹⁹⁰ Fővárosi Lapok, 1893. 329. sz. 2715.

¹⁹¹ Turisták Lapja, 1893. 7–8. sz. 179.

¹⁹² Dőri, 1893. 157.

¹⁹³ Turisták Lapja, 1895. 1–2. sz. 35.

miután *Moussong Géza* 1894 végén visszalépett a feladattól, így – Téry Ödön felkérte a *Turisták Lapja* társszerkesztőjének. Téry ezekkel a szavakkal köszöntötte Petriket új feladatkörében:

„Most szerencsém van jelezhetni, hogy a társszerkesztőség elvállalására Petrik Lajos tanár urat, egyesületünk Budapesti Osztályának ügyvivő alelnökét volt szerencsém megnyerhetni. Őt bemutatnom feleslegesnek vélem, eléggé ismerik őt lapunk t. olvasói érdekes leírásai és az azokat illusztráló kitűnő fénykép-fölvételei révén. A turistaságnak kiváló művelője, lelkes híve s buzgó apostola volt eddig is, kit épen ügyünk érdekében kifejtett lankadatlan fáradozásainak elismeréséül egyesületünk Budapesti Osztálya legutóbbi közgyűlésén egyhangúlag ügyvivő alelnökéül választott meg.”¹⁹⁴

Petrik – némileg szabadkozva – válaszolt a laudációra:

*„Oly keveset foglalkoztam mindeddig a turista-irodalommal és annyira új előttem a szerkesztői foglalkozás, hogy csak aggódva fogadtam el a *Turisták Lapja* tisztelt szerkesztője, dr. Téry Ödön úr által felajánlott társszerkesztői tisztelet. Ha végre mégis elvállaltam ezt az engemet igen megtisztelő ajánlatát, arra csak az bátoríthatott, hogy dr. Téry Ödön úr ezentúl is magára vállalja a szerkesztői munkának szellemi és vezetői részét, én pedig feladatomban csak azt tekinthetem, hogy a főszerkesztő gyakrabban előforduló hivatalos ügyekben való távollétében lapunknak a kitűzött irányban való rendes és pontos megjelenéséről gondoskodjam.”¹⁹⁵*

¹⁹⁴ *Turisták Lapja*, 1895. 1–2. sz. 1.

¹⁹⁵ *Turisták Lapja*, 1895. 1–2. sz. 2.

Különlenyomat a „Turisták Lapja“ V. évfolyama 7—8. számából.

A Csorbai csúcs. (2405 m.)

Irta: Petrik Lajos.

Első kirándulásomra a Magas-Tátrába, Lucsivnáról indultam ki. Előző napon Stolába mentem át vezetőt keresni, hol csakhamar rá is akadtam Ruzsnyák Andrásra, ki — vasárnap lévén — fehéreneműt váltani jött haza csorbatavi állomásáról. Az öreg, komoly tót vezető, igen megtetszett, csak az volt a baj, hogy a társalgás nehezen ment, mivel ő magyarul egyáltalában nem beszélt, németül is csak igen keveset értett, én pedig egy árva tót szavat sem tudtam. Ez a dolog már első kirándulásunkkor furcsa félreértést okozott. András sokat magyarázgatta a vidéket, de rendszerint nem értettem, hogy miről van szó, csak a sok „te ráz Hinczkó-See, te ráz Eis-See, te ráz Kroten-See stb.“ tünt fel. Jó soká nem tudtam, hogy mit akar azzal a sok terrasse-al, de már előzetesen a Tátra völgyeiről olvasván, azt hittem, hogy azt akarja nekem magyarázni, hogy a tófalak felett lévő terrasse-okon vannak a tavak, s csak azon csodálkoztam, hogy ez az egyszerű ember hol szerezte orográfiai ismereteit és a terrasse szavat. De a következő napokon, a mikor csak tótokat hallottam beszélgetni, minduntalan a terrasse szó ütötte meg füleimet és végre megtudtam, hogy „te ráz“ annyit tesz tótul mint „ezután, most“ stb.

Azóta évről évre Andrással jártam a Magas-Tátrában, s úgy összebarátkoztunk, hogy ő már jogot is formál reám és egy alkalommal, mikor Spitzkopf Jakabbal mentem a Tengerszem-csúcsra, ezt oly zokon vette, hogy Spitzkopf-pfal összeveszett, a miért ez, az ő turistáját csalta el, sőt reám is megharagudott, azt mondván, hogy csak menjek Spitzkopf-fal a Tátra-csúcsra. Meg kell jegyeznem, hogy a Tátra-csúcsra Ruzsnyák, Horvay és Kirner vezetőkön kívül alig vállalkozik más vezető. Bár néhány nap múlva András még is csak eljött velem

165

A Csorbai csúcs című tanulmány különnyomata (Turisták Lapja, 1893)

Alelnökként több alkalommal is képviselte a Budapesti Osztályt kiemelt eseményeken. 1895. június 2-án avatták fel az MKE Sziléziai Osztálya kezdeményezésére és munkája révén, a Felkavölgyben felépült menedékházat, amelyen az MTE delegáltja volt Téry Ödönnel együtt. Az MTE Vág völgyi Osztálya meghívására ugyanebben az évben, augusztus 20-án részt vettek a Fáttra-Kriván alatt épített Majláth-menedékház átadóünnepségén.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Petrik, 1895. 130–132.; Pfinn, 1895. 159.

Az MTE 1896. május 24-i közgyűlésén megalakította választmányát az 1896–1898 közötti időszakra – ennek a Budapesti Osztály küldöttjeként Petrik is tagja lett. A Magyar Földrajzi Társaság huszonötéves fennállása alkalmából 1896. október 18-án jubileumi díszünnepséget tartott, amelyen az MTE nevében Marinovich Imrével és Thirring Gusztávval együtt vett részt.¹⁹⁷

A kecskeméti Országos Diákkongresszus 1896. június 17-én tartott ülésén határozott arról, hogy felkéri az MTE Egyetemi Osztályát kérésük továbbítására a központi választmány felé. A diákszervezet kérése diákszállók létesítése, és így a hazai diákturizmus fellendítésére irányult. A központi választmány december 15-i ülésén tárgyalta a felterjesztést, amelyet támogatandónak ítélték, ezért a megvalósíthatóság kidolgozására bizottságot hoztak létre – melynek tagja lett Petrik is.¹⁹⁸

Résztvevője volt az 1896. évi Országos Ezredévi Kiállítás keretében szervezett Országos Turista Kongresszus március 22-én megtartott előkészítő értekezletének, amelyet saját bevallása szerint nem túlzottan nagy reményekkel várt. Félelmeit beigazolódottnak érezte annak kapcsán, hogy ez a rendezvény nem tudja feloldani a hazai turista szervezetek (illetve azok vezetőségei) közötti széthúzást. Meglátásait és véleményét összefoglalta, melyet azután *Tisztázzuk az eszméket* címen közölt a Turisták Lapja.¹⁹⁹ A Kongresszust előkészítő Erdélyrészi Kárpát-Egyesület felhívására a Budapesti Osztály végrehajtó bizottságot alakított, melynek Petrik is tagja volt, és az év folyamán rendszeresen ülésezett.

1897-ben az MTE kiadta Petrik 11x71 cm nagyságú, „*Kilátás a Lomniczi csúcsról 2634 m.*” című panorámafelvételét, amely az egyesület első külön kiadványa is lett. Fényképei mellékletként megjelentek még az „*A Siebenbürgischer Karpathen Verein [Erdélyi Kárpát Egyesület] XVII. évkönyvében*” is.²⁰⁰

Tisztségeit a századforduló után is vállalta: az MTE Budapesti Osztályának rendes közgyűlése 1898. február 12-én ügyvivő alelnökének, a központi választmány pedig tagjának többször újraválasztotta. Tisztségviselői folytatólagos mandátuma alatt több tervezett beruházás szervezésében is részt vállalt. A Budapesti Osztály munkájának köszönhetően 1898. június 5-én felavathatták a Dobogókőn létesült báró Eötvös Loránd menedékházat.²⁰¹ Szerepet vállalt ezen kívül az Öt-tó katlanban felépült Téry menedékház körüli pénzügyi és szervezési feladatokban, amelyet az első elgondolás után tíz évvel, 1899. augusztus 21-én avattak fel. Előbbi szálló esetében 1902 áprilisában kezdeményezte a Budapesti Osztálynál a bővítést vagy esetleg újabb menedékház építését.²⁰²

A Turisták Lapjában ezekben az években két olyan cikke is megjelent, amelyhez egy-egy panorámafelvételt mellékeltek. Az egyik ilyen felvétel a Tengersizem-csúcsról, míg a másik a Tatra-Krivánról szem elé táruló látványt mutatja be. Ez utóbbi hegycsúcs megmászásáról szóló

¹⁹⁷ *Turisták Lapja*, 1896. 5–6. sz. 125.; *Földrajzi Közlemények*, 1896. 308–309.

¹⁹⁸ *Turisták Lapja*, 1896. 7–10. sz. 252–255.

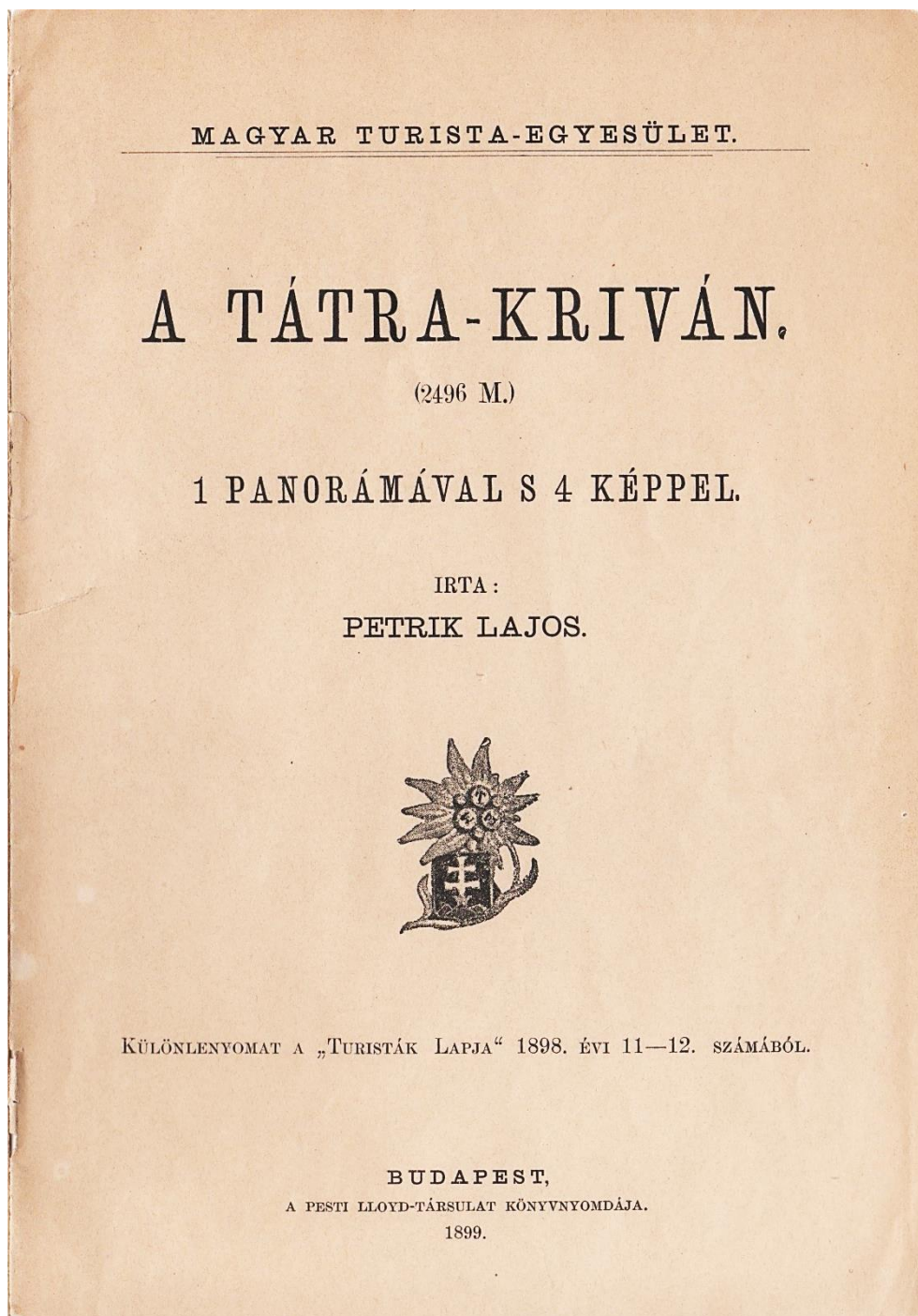
¹⁹⁹ Petrik, 1896. 50.

²⁰⁰ *Turisták Lapja*, 1897. 1–2. sz. 33.; *Turisták Lapja*, 1897. 9–10. sz. 183.

²⁰¹ *Turisták Lapja*, 1898. 1–2. sz. 21–23.; *Turisták Lapja*, 1898. 5–7. sz. 123.

²⁰² *Turisták Lapja*, 1902. 3–5. sz. 76.

beszámolóját a lap különnyomatként is megjelentette, a panorámafotó pedig a Pallas nagy lexikon *Tátra* szócikkét is illusztrálta.

A Tátra-Kriván című tanulmány különnyomata (Turisták Lapja, 1898)

Utolsó munkája 1899-ben jelent meg a folyóiratban, azonban fényképeit a későbbiekben is rendelkezésre bocsátotta szerzőtársai cikkeihez. A szervezetben betöltött működése egyik jelentős elismerése volt, mikor a Budapesti Osztály 1900. november 13-i választmányi ülésén turistatársa, Dóri Gyula kezdeményezésére az általa megmászott Sárge-torony és Vörös-torony

közi három csúcs közül a középsőt „Petrik-csúcs”-nak (ma Sokolia veža) nevezték el. (A Majunke-torony és a Petrik-csúcs közötti csorbát később szintén megkapta a nevét.)²⁰³

Az MTE Budapesti Osztályának ügyvivő alelnöki tisztjéről Thirring Gusztávval együtt lemondott, utódjaikat az 1906. február 24-én tartott rendes közgyűlésen választották meg. A központi választmány munkájában továbbra is aktív maradt, rendszeresen látogatta a közgyűléseket és a különböző osztályok képviselőit látta el, illetve 1912-ben választmányi póttaggá választották. Egészen az 1909-es évfolyamig volt szerkesztője a Turisták Lapjának, amelytől Téry Ödön távozásával egyetemben Petrik is visszalépett, a munkát ezzel átadva Déry Józsefnek.

A lap szerkesztősége és az MTE továbbra is figyelemmel követte munkásságát és több alkalommal is elismerésüket fejezték ki érdemei iránt. 1911 novemberében a két hónappal korábban megkapott királyi tanácsosi címéhez is gratuláltak:

„Petrik Lajost, a technológiai felső ipariskola igazgatóját, Egyesületünk tiszteletbeli tagját s a volt Budapesti Osztály hosszú ideig volt ügyvivő-alelnökét s a „Turisták Lapja” egykori társszerkesztőjét az iparügy terén szerzett érdemeiért Ő Felsége kir. tanácsosi címmel tüntette ki. Petrik Lajos Egyesületünk belső életében tevékeny részt vett s különösen téli felolvasó estélyeinken bemutatott rendkívül tiszta magashegyi fényképeivel s a Magas-Tátra néhány legmagasabb csúcsáról felvett körpanorámájával hódította meg turistaközönségünket. Kitüntetéséhez őszinte örömmel gratulálunk.”²⁰⁴

Az 1915-ben kiérdemelt Ferenc József-rend tisztikereszt kitüntetéséhez (lásd korábban) szintén elismerésüket fejezték ki:

„Petrik Lajos, kir. tanácsos, felső ipariskola igazgató, tagtársunknak nyugalomba vonulása alkalmából sok éven át buzgó odaadással teljesített sikeres szolgálatai elismerésül Ő Felsége a Ferencz József rend tiszti keresztjét adományozta. Petrik Lajos éveken keresztül mint ügyvivő alelnök s mint a Turisták Lapja egyik társszerkesztője szolgálta Egyesületünk érdekeit, első megmászója a Magas-Tátra Kárbunkulus-toronyának s a Magas-Tátráról, a Felvidékről, az Erdélyi Kárpátokról, valamint az Alpokról felvett s vetítve bemutatott gyönyörű fényképeivel, élvezetes előadásaival és a Turisták Lapjában közzétett ismertető cikkeivel nagy népszerűségnek örvendett tagtársaink körében. Csak sajnálhatjuk, hogy előadásai ezidő szerint szünetelnek. A legtöbb előadást (15) eddig ő tartotta Egyesületünkben, az országos kiállítás turistacsoportjában pedig az Egyesületünk által kiállított gyönyörű diapozitívjai keltettek méltó feltűnést. A Tátra néhány csúcsáról felvett szép körképei is nevezeteseek. Örömünkre szolgál, hogy kitüntetését regisztrálhatjuk.”²⁰⁵

²⁰³ Turisták Lapja, 1900. 9–12. sz. 240–243.; Komarnicki, 1978. 157.

²⁰⁴ Turisták Lapja, 1911. 6. sz. 236.

²⁰⁵ Turisták Lapja, 1915. 5–6. sz. 133.

Nyugállományba vonulását követően az MTE-hez kötődő tevékenységeit nem folytatta tovább, viszont pénzügyi támogatója volt a szervezet terveinek, és mivel a folyóirat számára továbbra is biztosította fényképei publikálásának lehetőségét, a Turisták Lapja későbbi lapszámaiban is feltüntették munkatársként. 1927-ben Déry egy hosszabb életrajzi tanulmányt közölt a folyóiratban, amelyben kiemelte az MTE-ben betöltött szerepének legfontosabb mérföldköveit.

Utószó és emlékezet

Petrik Lajos utolsó éveiben is aktívan részt vett a kerámiai szakmai közegek működésében. Példa erre az is, hogy a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének 1931. május 19-én tartott XV. rendes választmányi ülésén kérte felvételét a szervezetbe.²⁰⁶

Élete jelentős részét a fővárosban élte le. Ismertek az alábbi lakcímei:

- 1882–1885: VIII. kerület, Kőfaragó utca 8.
- 1885–1888: IX. kerület, Üllői utca 2.
- 1888–1894: VIII. kerület, Stáció utca 29.
- 1894–1898: VIII. kerület, Csokonai utca 8.
- 1898–1911: VII. kerület, Izabella utca 8.
- 1911–1914: VII. kerület, Szövetség utca 45.
- 1914–1932: IX. kerület, Lónyay utca 41.

Magánéletéről, a családban betöltött szerepéről keveset tudni. 1910. június 15-én vette feleségül *Fischer Franciska Henriettát*,²⁰⁷ a jelenlegi ismeretek szerint nem született közös gyermekük. Házasságuk Fischer 1931. július 26-án bekövetkezett haláláig tartott.²⁰⁸ Petrik 1931. szeptember 14-én hagyta jóvá végakarátát:

„Végrendeletem.

Alulírott Petrik Lajos halálom esetére a következő intézkedéseket teszem:

Vagyonom a következő részekből áll:

- 1/. Sopron városában a Várkerület 9. számú ház 1/6. része.*
- 2/. Sopron városában a Várkerület 91. számú ház fele.*
- 3/. A Budapest IX. Lónyay-utca 42. számú házban²⁰⁹ az I. em. 3. számú lakásnak megfelelő 25 drb. társasház részvényei. /Bakács udvar részvénytársaság./*
- 4/. A fenti lakásban lévő berendezés.*

A lakásomon lévő berendezésnek egy része Istenben boldogult feleségem, szül. Fischer Fanny után maradt reám, ez a rész halálom után az ő testvéreit, illetőleg azok leszármazottait illeti. E testvérek: Fischer Gyula ny. testőralezredes, Bécs, Fischer Sándor Kassa, Halász Jenő, illetőleg fia Jenő és özv. Kemény Jánosné Budapest.

A lakásom berendezésének azon tárgyait, amelyek az én vagyonomból erednek, – ezek közt főként kerámiai gyűjteményemet, uriszobaberendezésemet, könyvtáramat, képeimet és

²⁰⁶ *Anyagvizsgálók Közlönye*, 1931. 1–2. sz. 127–128.

²⁰⁷ Született Fischer Károly és Iszer Antónia harmadik gyermekeként Budapesten, 1858. február 24-én. (Lásd: Budapesti római katolikus keresztelési anyakönyvek, 200/1858. folyószám)

²⁰⁸ Budapesti, VII. kerületi állami házassági anyakönyvek, 811/1910. folyószám; Budapest, IX. kerületi állami halotti anyakönyvek, 2564/1931. folyószám

²⁰⁹ Az 1928. évi *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, illetve Petrik Lajos halotti anyakönyvi kivonata szerint lakhelye a Lónyay utca 41. szám alatt volt.

szőnyegeket, valamint részvényeimet és házrészemet testvéreim egymásközti egyenlő arányban vagyis 1/6-1/6-od részben, illetve ha azok már életben nincsenek, részüket helyettük leszármazottaik örököljék, úgy azonban, hogy a Sopron Várkerület 91. számú házrészemnek a jövedelmét életfogytiglan Lujza testvérem élvezze.

Ezen testvéreim: 1/. Petrik József Rákospalota, 2/. özv. Brenner Sándorné²¹⁰ Sopron, 3/. özv. Lenk Kálmánné²¹¹ Sopron, 4/. Petrik Lujza Sopron, 5/. néhai özv. Graf Viktorné²¹² jogán unokája Dreyfus János Páris, 6/. néhai özv. Ritter Nándorné²¹³ jogán gyermekei Ruzs Oszkárné, Dr. Stráner Gyuláné Sopron, özv. Schmidt Gusztávné, Ritter Nándor Budapest, és Pentelényi Jánosné Sopron.

Az ingóságok tekintetében elvárom örököseimtől, hogy azokat lehetőleg békésen osszák meg természetben egymás közt.

A végrendeletem végrehajtóiul megbízom Dr. vitéz Pétery Aladár és Ritter Nándor öcséimet.

Budapest, 1931. szeptember hó 14.

Petrik Lajos
kir. tan. ny. felsőipariskolai igazgató²¹⁴

1932. június 7-én, 81 éves korában hunyt el Lónyay utcai lakásában. Haláláról a Magyar Távirati Iroda egy nappal később számolt be:

„Petrik Lajos, a m. kir. állami felsőipariskola nyugalmazott igazgatója, a Technológiai Iparmúzeum volt igazgatóőre, királyi tanácsos, a Ferenc József-rend tisztikeresztese, a hadiékítményes Signum Laudis, a koronás arany érdemkereszt és a bosznia-hercegovinai hadi emlékérem tulajdonosa, e hó 7.-én délután nyolcvanegy éves korában meghalt. Az elhunyt ifjúkorában mint a soproni 76. közös gyalogezred tartalékos hadnagya, utóbb főhadnagya a boszniai okkupációban vett részt, majd a felsőipariskola vegyészeti tanszékén²¹⁵ működött, mint tanár. Főként az agyag- és porcellánipar fejlesztése körül szerzett magának érdemeket. E szaktávágó tudományos munkássága külföldön is elismert szakemberré avatta.”²¹⁶

Több szakmai és turista folyóirat szerkesztősegei is megemlékezett róla, felidézve életművét és érdemeit. Jász Géza a Turisták Lapjában így emlékezett rá (a teljes cikket lásd később):

²¹⁰ Született: Petrik Emilia

²¹¹ Született: Petrik Mária

²¹² Született: Petrik Amália

²¹³ Született: Petrik Hermína

²¹⁴ BFL - VII.12.e - 1933 - V.(I)07415 Petrik Lajos végrendelete (kihirdetve 1932. július 20-án)

²¹⁵ A megfogalmazás nem helyes, ugyanis a Felső Ipariskola nem felsőoktatási intézmény volt, így nem működtek benne tanszékek.

²¹⁶ MNL OL K 428 a 276 Magyar Távirati Iroda napi hírei, 1932. június 8. (11. kiadás)

„Hatalmas tölgy gyanánt dőlt ki abból az őserdőből, melynek egykor fődíszje volt (...).”²¹⁷

Földi maradványait felesége mellé helyezték a Fiumei Úti Sírkert 46. parcellájában lévő közös sírba. A temetésen Márkus Jenő, a Magyar Királyi Állami Felső Ipariskola vegyésztanára az intézmény nevében ezekkel a szavakkal búcsúzott tőle:

„A magyar királyi állami felső ipariskola igazgatósága, tantestülete és ifjúsága, valamint a magyar iparoktatási tanárok egyesülete nevében állok ide nyitott sírod elé Petrik Lajos, hogy elbúcsúzzunk az örökkévalóságba felszálló lelkedtől és Isten hozzádot mondjunk utolsó földi utadnak végállomásánál. Itt a kihűlt tetemedet takaró koporsódnál mindnyájan itt vagyunk, akik nemcsak osztályos sorsodban voltunk Veled, hanem akiknek bármilyen részük volt a magyar iparoktatás magas kultúrájának fejlesztésében, ahol Te munkás életed nagyobbik felét töltötted. Ezen hosszú idő alatt Te intézetünk kiváló tanára, kartársaidnak igaz barátja, tanítványaidnak szerető szívű atyja és a magyar agyag- és kerámiai iparnak világra szóló mestere voltál. Most visszatér porhüvelyed munkás életed szervesen világába, hogy magához ölelje azt az anyaföldet, amelynek összetevő parányait ismertetted előadásaidban és rendszerbe foglaltad tudományos munkálkodásaidban. Sáfárkodtál talentumoddal a köz javára és szeretettel osztottad a bölcsességet másoknak, akiknek a szeretete irányodban oly nagyra tette a Te bölcsességedet is. Mi pedig kartársaid, akik nyílt, egyenes lelkednek és becsületes, melegen érző szívednek részesei voltunk, átszöjünk emlékedet a feledhetetlenség fátyolával. Petrik Lajos – Isten veled!”²¹⁸

Emlékét elsősorban a Felső Ipariskola vegyészeti szakosztályából 1940-ben szerveződött önálló intézmény, a Magyar Királyi Állami Vegyi Ipari Középiskola ápolta. 1954-ben a középiskola új nevet választott, Petrik Lajos Vegyipari Technikum lett. 2020 szeptembere óta az iskola hivatalos neve: BMSZC Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum.

Petrik Lajos emlékét őrzik:

- 1941. december 20-án megalakult a Petrik Lajos fényképészeti szakosztály a budapesti Magyar Királyi Állami Vegyi Ipari Középiskolában (vezetője: Warga Zoltán rendes tanár, okleveles vegyészmérnök)
- 1954 őszén, az alapítás 75. évfordulóján az intézmény döntése szerint új neve: Petrik Lajos Vegyipari Technikum
- 1984. szeptember 15-én avatták fel a Bükkben a Turista Emlékparkot, és ezzel együtt egy emlékművet, amelyen 18 neves magyar turista (köztük Petrik) neve szerepel
- 1989. június 15-én a Petrikes Diákok Baráti Köre az iskola Thököly út 48. alatti épületében domborművet avatott az alábbi felirattal: „Petrik szelleme él!”

²¹⁷ Jász, 1932. 193.

²¹⁸ Nagy, 1932. 4.

PETRIK EMLÉKÉV

- 2010. április 9-én került megrendezésre – hagyományteremtő módon – az I. Petrik TISZK²¹⁹ Diákkonferencia (PTDK)
- 2021 őszétől a Thököly út 54. alatti épület 1. emeleti előadójának neve: „Petrik Lajos előadó”

²¹⁹ Térségi Integrált Szakképző Központ

PETRIK LAJOS †
(1851—1932)

a budapesti Felső Ipariskola nyugalmazott igazgatója, kir. tanácsos 1932. évi június hó 7-én, 81 éves korában elhunyt. Petrik 1880 óta volt a Felső Ipariskola tanára. Kerámiai iparoktatásunk és iparunk rendkívül sokat köszönhet az ő több évtizedes működésének. Agyagiparosok részére kísérleti tanulmányhelyt szervezett, nagy buzgalommal kutatta és vizsgálta hazai eredetű kerámiai nyersanyagainkat és fontos eredményeket ért el a kerámiai festékek és mázak előállítására. A mérgező hatású ólom mázak helyettesítésére és a fazekas iparba való bevezetésére, kísérletei alapján kész tervet dolgozott ki, mely azonban sajnos még nem valósulhatott meg. Gazdag és sokoldalú irodalmi működéséből kiemelkedik 1912-ben megjelent „Az agyagiparos” című összefoglaló munkája. Külföldi folyóiratokban is megjelent, kutatásairól beszámoló számos közleménye révén, külföldön is ismert szakember volt. Érdemes működéséért számos hazai és külföldi kitüntetésben volt része. — Halála alkalmából közlőnk is kegyelettel emlékezik meg Petrik Lajosról, mint a kerámiai technológia kiváló művelőjéről, mint iparoktatásunk és ipari fejlődésünk nagyérdemű munkásáról.

Petrik Lajos halálhíre az Anyagvizsgálók Közlönyében

XLIV. évf.

1932

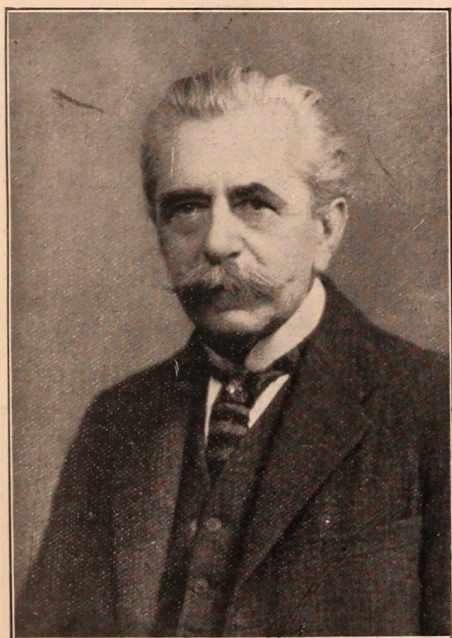
7—8. szám.

FOLYÓIRAT A TURISTASÁG ÉS HONISMERET TERJESZTÉSÉRE
KIADJA A MAGYAR TURISTA EGYESÜLET

† Petrik Lajos.

1851—1932.

A *Turisták Lapja* multhavi számában már röviden megemlékeztünk arról a veszteségről, amely a hazai turistaságot és Egyesületünket, *Petrik Lajos* 1932 június 7-én bekövetkezett halálával érte. *Déry József* is szakszerűen világította meg munkásságát folyóiratunk 1927. évfolyamának 7—8. számában írt kimerítő cikkével, mégis talán alkalmas lesz, ha e szomorú alkalommal az ő eszményi turista alakját e hasábocon még egyszer megidézzük. Hatalmas tölgy gyanánt dőlt ki abból az őserdőből, melynek egykor földísze volt s a körülötte fölnevelkedett fiatal csemeték már alig ismerték, hiszen működésének fénye az 1890—1910. évekre esik. Szereplésének és egyéniségének nagy értékét nemcsak ernyedetlen munkássága és szakképzettsége alkotta, de méginkább minden hiúságtól ment ügyszeretete, szerénysége és szívjósága.

Neki nem voltak ellenségei. A fiatal turisták, kiket nagy szeretettel karolt fel, oktatott és vezetett, rajongtak érte. A munka és a béke embere volt.

Petrik Lajos halálhíre a Turisták Lapjában

Sopronban, 1851. december 5-én született. Középiskoláit ugyanott és Pozsonyban végezte. Egyévi katonai szolgálat után a gráci műegyetem hallgatója lett és ott, mint jeles kémikus, 1874–79-ig Schwarz egyetemi tanár segédjeként működött. Közben, 1878-ban, résztvett a boszniai okkupációban s megkapta a hadi díszítésű katonai érdemérmét (Signum Laudis). 1880-ban a budapesti állami felsőipariskolában a kémiai technológia tanárává nevezték ki és azóta különösen keramiai kutatásokkal foglalkozott. Tulajdonosa volt a szerb királyi IV-ik osztályú Takova-rendnek, melyet mint meghívott kiváló szakember kapott egy belgrádi kiállítás technológiai részének szakszerű rendezéséért. Irodalmi munkái a Földtani Intézet kiadványaiban, a Művészi Ipar és más magyar, valamint külföldi lapokban jelentek meg. A Pallas Lexikonban az agyagipari cikkeket írta. E téren kifejtett értékes munkásságáért 1910-ben m. kir. tanácsos lett és 1914-ben megkapta a Ferenc József-rend tiszti keresztjét. Később még a koronás arany érdemkeresztet is.

Turista működésének tere különösen a Magas Tátra és az Erdélyi havasok voltak. 1891. július 28-án, mint első mászta meg a *Karbunkulus toronyt* a Zöldtó felől. Az *Öttö* környékén még több csúcsot, mint első mászott meg. A Magas Tátra lipcsei részében első megmászása a *Csorbai csúcs* volt, a Hlinszka torony felől. 1892-ben az *Osztira* és *Krátka* közötti átjárót *Suchavoda* hágónak nevezte el; azt a hágót pedig, mely a *Suchavoda* völgyből a *Furkota* völgybe, mely az alsó *Wahlenberg-tó* alatti katlanba vezet, *Sedilko-hágónak* nevezte el. Feltárta a *Furkota-hágó* hollétét is és utairól szakszerű térképeket készített. Petrik Lajos bejárta a *Spára-hágó* vidékét is, tanulmányozta a nyugati Tátra átjáróit és tisztázta a Spára körüli téves fogalmakat.

Órula van a *Petrik-csúcs* elnevezve, mely az *Öttö* mellett lévő *Majunketoronnyal* szemszédos csúcs. A Déli Kárpátokban különösen a Retyezát, a Páring, a Fogarasi havasok közt járt sokat és gyűjtött cikkeihez anyagot. A Barcasági hegyek között is otthonosan érezte magát.

Petrik úttörő volt a fényképezésben is. A Magas Tátra és Erdélyi havasokról addig még ismeretlen szépségű felvételeket és körképeket készített, mely utóbbiakból leghíresebbek a *Lomnici*-, a *Tengerszem-csúcsról* és a *Krivánról* felvett körképek.

A Magyar Turista Egyesületnek 1891 óta volt tagja. A M. T. E. budapesti osztályának választmányi tagja volt az 1893–94-es években, a központi választmányának pedig az 1896–1910. esztendőben. Mint a budapesti osztály ügyvezető alelnöke működött 1895-től 1905-ig. Egyesületünk tiszteletbeli tagjává választotta az 1913-ik évben.

A *Turisták Lapját*, mint társszerkesztő, dr. Téry Ödönnel együtt szerkesztette az 1895–1910. években. Folyóiratunkban 22 cikke jelent meg, továbbá két szép rajza és 98 pompás fényképfelvétele.

Élénk részt vett egyesületi felolvasó estéinken is. Az 1893–1909. évek között 17 előadást tartott, melyek rendkívüli népszerűségnek örvendtek.

A nemeslelkű, mindig szerény embernek a turista társadalom még életében állított halhatatlan emléket a *Petrik-csúccsal* s az egyik legnagyobb és legrégibb hazai turista alakulat, Egyesületünk, legszebb megtisztelésével, a *tiszteletbeli tagsággal* róta le háláját értékes munkásságáért.

Legyen békés, ernyedetlen, harmónikus munkásságának emléke égő szövegnek nekünk, mely az ő munkaterületei, az ezeréves országhatárok, a Magas Tátra és az Erdélyi havasok felé mutat.

Jász Géza.

**Jegyezzünk kölcsönt a dobogókői menedékház átépítésének mielőbbi befejezésére, mert csak így tudjuk a csonka ország egyik legrégibb menedékházát a kor követelményeinek megfelelő színvonalra emelni, ami a magyar turistaságnak egyetemes érdeke. Kölcsönjegyzés ügyében minden felvilágosítást megad a központi titkárság a hivatalos órák alatt.
(Hétfő, kedd, csütörtök este 6–9 óra között.)**

† Petrik Lajos.

1851—1932.

A Karbunkulus-torony első téli megmászása alkalmából keresett fel s gratulált nekem Petrik Lajos s megkért, mondjam el élményeimet. Kívánságának örömmel tettem eleget. Közben egymással szemben ülve néztem az erősen ívelt szemöldökű, Nietschére emlékeztető, piros ábrázatú öreg urat, majd beszélgetés közben indítványoztam, hogy tegyék félre a jelent s térjünk vissza egy pillanatra a multba. Mert minden kicsinység kedves, minden adoma is becses, amely a multa emlékeztet.

Hadd elevenedjenek fel még egyszer lelkünkben a napsütéses tavasz emlékei. Beszéljen róluk!

— Tehát mondjak valamit túráimról?

— Igen!

Körülnéz, mintha keresné a régi jégesákányt, keresné a régi kötelet, óvatosan, mintha problémát megoldó csúcsmászásra indulna. Aztán belemelegszik s pirulva mondja el érdekesebbnél érdekesebb hegyikalandjait, régi emlékeit.

— Nem tartoztam soha a vadul száguldó alpinisták közé, inkább híve voltam a kényelmes mászásoknak. Ha mégis olykor gyorsítani kellett lépteimet, akkor se hamarokodtam el a dolgot, hanem körütekintéssel nyomultam előre. Tátrai csúcsmászásaim mindig a lehetőség határai között mozogtak. 1891-ben Barlangligetről felkerestem a Zöldtót és akkor ébredt fel bennem a vágy a Karbunkulus-torony megmászására.

— Különösen azok a Tátra-csúcsok vonzottak, amelyek a régebbi Tátra-kalauzokban hiányosan, vagy egyáltalán nem voltak ismertetve. — S egyre lelkesebben mondja el élményeit, életének legszebb pillanatait, arcán pír fut végig, mint hajdanában, mászás közben. Napsugaras napokat varázsolt maga elé s puritán szíve megtelt melegséggel s üdéséggel.

— Kikkel túrázott a Tátrában?

Rendszeresen egyedül, azaz vezetővel, de nem turistatárssal. A legtöbb Tátrátúrát Kuzsnyák András stóliai vezetővel tettem, ki a Tátrának alapos ismerője volt.

— Volt-e olykor-olykor veszélyben a magas hegyek között?

— Sose..., de — elgondolkozik — mégis volt eset, amikor arcomra kiült az aggodalom. De az sem a Tátrában történt, hanem az Alpokban, az Ortler-csoportban. Amikor egy felettem menetelő társaság lába alatt megindult hatalmas hótömeg mellettem csúszott lefelé.

— Mik voltak a Karbunkulus-toronyon kívül nevezetesebb csúcsmászásai a Tátrában?

— A Fehértavi-csúcs, a Nefcervölgyi átjáró, a Csorbai-csúcs. Szép emlékeim fűződnek a Déli Kárpátokhoz: a Páring, Retyezát, Fogarasi havasokhoz s a Barcasági hegyekhez. Ezeket Dóri Gyula barátommal jártam be.

— De mindhiába. Elszállt az idő s jött az öregség, jött a betegség s abbahagytam a magashegymászt; jött a meg nem értés, a közöny s panasz nélkül otthagytam a szerkesztői asztalt...

A halkszavú, szerénymodorú öregúr évei ezentúl magános sétákban teltek el.

Életkedv és mosolygás hatotta át a különben zárkózott öregurat. Megfogta kezemet s lelkesülten mondotta:

— Folytassák maguk, „Egyetemiek“, a magukban rejlő ritka akaraterevel a Magas Tátra feltárását, ott, ahol a MTE elhagyta.

S mi folytattuk...

Most, hogy sírja előtt állok, látom, hogy Benne csak nemesen érző szerénység lakozott. Élete derült, napsugaras, harmónikus volt. Vele egy igazi turista tért örök pihenőre, tért vissza az édes anyaföldre.)*

Barcza Imre.

*) Petrik Lajos, az állami felsőipariskola nyug. igazgatója, a Technológiai Iparmúzeum volt igazgatója, június 7.-én, nyolcvanegyéves korában meghalt. A Magyar Turista Egyesület Budapesti Osztálya tíz évi ügyv. alelnökének és a Turisták Lapja 1895—1909. évek közti szerkesztőjének neve a hazai turista- és hegymászókörökben, főként egyszerű hegyifényképei és tátrai csúcsmászótúrái révén volt ismert és jóhangzású. Szerk.

Petrik Lajos halálhíre és egy vele készült interjú a Turistaság és Alpinizmusban

Petrik Lajos és Fischer Franciska közös sírja a renoválás után

Petrik Lajos rövid élettörténete.

Ezen a napon 1851. december 5.-én született Sopronban Petrik Lajos a kerámia és agyagipar kiváló tudósa.

Középiskolái elvégzése után a gráci Műegyetemen szerzett vegyészmérnöki oklevelet. Tanulmányai befejeztével továbbra is a Műegyetemen maradt mint tanársegéd. A szívetlen vegyipar széleskörű tanulmányozása során ébredt érdeklődés az ifjú kutatóban, az agyagipar iránt.

1880-ban a budapesti Felső Ipar Iskolához a "Szívetlen Vegyipari Műtan" tanárává nevezték ki. Tanári működése mellett az agyagipar tudományos művelésére fordította minden idejét. Bejárta az európai híres kerámiai gyárakat. Járt Angliában, Ausztiában, Belgiumban és Németországban agyagipari kérdéseket tanulmányozva. Megismerkedett ennek az ipárnak híres szakembereivel, vitákat folytatott és tudományos közleményeket írt külföldi szaklapokban, amivel a magyar tudományosság elismerését vívta ki. Számos külföldi professzor és szakember kereste fel tanácsadás és szakkérdések megbeszélése céljából. Neve annyira ismert volt szakkörökben, hogy kortársai a magyar Segernek nevezték.

Igen sokat foglalkozott a magyar kerámia és fazekasipar fejlesztésének kérdéseivel. Bejárta a fazekasiparáról híres magyar városokat. Sok, addig ismeretlen adatot gyűjtött és írt le "A magyar agyagipar története" című munkájában.

Tudományos munkásságának egyik területe, a magyarországi riolitok vizsgálata, melynek eredményeit a Földtani Intézet kiadványaiban jelentetett meg.

Katalógusszerű ismertetésben teszi közé a festékgyártáshoz felhasználható magyar nyersanyagok jegyzékét.

Mint tudományos szakértő részt vett a Miléneumi, majd a belgrádi ipari kiállítások megszervezésében.

Szakértője a Technológiai Iparmúzeumnak, tagja az Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanácsnak. Az iparoktatásban az az elve, hogy a tanításnak szoros kapcsolatban kell lenni az eleven élettel.

Jól ismeri korának szociális eszméit, munkáskérdésekkel foglalkozik. 1913-ban mint delegátus Baselbe utazik, hogy résztvegyen a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének ülésén.

Híres turista volt. A Magas-Tátrában róla nevezték el a Petrik-csúcsot. Az amatőr fényképezésben is uttörő.

Petrik Lajos széleslátókörű tudós volt, a maga idejében polyhisztor, akinek munkás élete a közösség és a tudomány szolgálatában teljesedett ki.

80 éves korában, 1932-ben halt meg.

Nevét a hálás utókor híven őrzi, róla nevezték el négy évvel ezelőtt, az intézet 75 éves fennállásának évfordulóján, a budapesti Thököly-úti Vegyipari Technikumot.

Budapest 1958. november 28.

Horváth Gyuláné

A Petrik Lajos Vegyipari Technikum
tanára.

Budapest V. Petőfi Sándor u. 10. I

Horváth Gyuláné technikai szaktanár által összeállított vázlat Petrik Lajos életéről (1958)

Petrik Lajos emléktáblájának felavatása a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola Thököly út 48. szám alatti épületében (Fotó: Horváth Gyuláné, 1989. június 15.)

FÜGGELÉK

Petrik Lajos tanulmányainak bibliográfiai jegyzéke

Agyag- és kerámiaipari közleményei:

Petrik Lajos vegyész tanár tanulmányi jelentésének kivonata. In: Hegedűs Károly (szerk.): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda három első tanévről*. Franklin Társulat, Budapest, 1883. 3–17.

Petrik Lajos vegyész tanár tanulmányi jelentésének kivonata. In: Hegedűs Károly (szerk.): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda három első tanévről*. Franklin Társulat, Budapest, 1884. 5–23.

Mattyasovszky Jakab, Petrik Lajos (1885): *Az agyag-, üveg-, cement- és ásványfestékiparnak szolgáló magyarországi nyersanyagok részletes katalógusa*. Franklin Társulat, Budapest. p. 87.

Petrik Lajos (1886): Az agyagipar. In: Keleti Károly (szerk.): *Hivatalos jelentés a budapesti 1885-ki Országos Általános Kiállításról*. 3. köt. Athenaeum, Budapest. 197–222.

Petrik Lajos (1887): *A magyarországi porcellánföldről, különös tekintettel a riolit-kaolinokra*. Franklin Társulat, Budapest. p. 16.

Petrik Lajos (1888): *A riolitos kőzetek agyagipari célokra való alkalmazhatósága*. Franklin Társulat, Budapest. p. 17.

Petrik Lajos (1888): A Seger-porcellán összetétele. *Művészi Ipar*, 3. 3. sz. 112–118.

Petrik, Ludwig (1888): *Über die Verwendbarkeit der Rhyolithe für die Zwecke der keramischen Industrie*. Franklin, Budapest. p. 17.

Petrik Lajos (1889): *A hollóházi (radványi) riolit-kaolin*. Franklin, Budapest. p. 10.

Petrik Lajos (1889): Adatok a magyar agyagipar történetéhez. I. *Művészi Ipar*, 4. 1. sz. 1–16.

Petrik Lajos (1889): Adatok a magyar agyagipar történetéhez. II. *Művészi Ipar*, 4. 3. sz. 95–106.

Petrik Lajos (1889): Az erdélyi kék sgraffitos edények. *Művészi Ipar*, 4. 2. sz. 56–60.

Petrik, Ludwig (1889): *Der Hollóhazer (Radványer) Rhyolith-kaolin*. Franklin, Budapest. p. 10.

Petrik Lajos (1890): A keramika az 1889. évi párisi tárlaton. *Művészi Ipar*, 5. 1. sz. 15–29.

Petrik Lajos (1890): A vas-zománcokról. *Technológiai Lapok*, 2. 1. sz. 2–6.

Petrik Lajos (1890): A vas-zománcokról. *Technológiai Lapok*, 2. 2. sz. 22–24.

Petrik Lajos (1890): A vas-zománcokról. *Technológiai Lapok*, 2. 3. sz. 34–37.

Petrik Lajos (1890): Mikor alapítottatott a tatai majolika-gyár? *Művészi Ipar*, 5. 6. sz. 215–216.

Petrik Lajos (1891): Az 1891. évi agyagipari tárlat. *Művészi Ipar*, 6. 5–6. sz. 177–185.

Petrik Lajos (1891): Cserépgyártásunk az agyagipari kiállításon. *A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye*. 25. 12. sz. 566–570.

Petrik Lajos (1891): Jelentés az országos agyagipari kiállításról. *Iparügyek*, 5. 7. sz. 97–102.

Petrik Lajos (1895): Tanulmányi jelentés Magyarország és Erdély néhány vegyészeti gyáráról. In: Hegedűs Károly (szerk.): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizenötödik tanévről*. Hazánk Rt., Budapest. 3–8.

Petrik Lajos (1897): Agyagipar. In: Ráth György (szerk.): *Az iparművészet 1896-ban. Milléniumi emlékkönyv*. Magyar Iparművészeti Társulat, Budapest. 177–185.

Petrik Lajos (1898): Agyagipar. In: Matlekovits Sándor (szerk.): *Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye*. 7. köt. Pesti Könyvnyomda Rt., Budapest. 563–588.

Petrik Lajos (1898): A szombatfalvi templomrom. *Magyar Iparművészet*, **1.** 2. sz. 57.

Petrik Lajos (1898): A batizi kőedény-gyár. *Magyar Iparművészet*, **1.** 6–7. sz. 293–295.

Petrik Lajos (1901): *Mész-, magnezit-, gipsz-, cement- és agyagárugyártás. A Magyar Korona Országainak gyáripára 1898-ban*. 7. füzet. Franklin–Kereskedelemügyi Minisztérium, Budapest.

Petrik Lajos (1903): A kőanyagipar meghonosítása. *Magyar Üveg- és Agyagipar*, **3.** 2. sz. 8–11.

Petrik Lajos (1903): Műfazekasság. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagipar*, **3.** 4. sz. 8–10.

Petrik Lajos (1903): Műfazekasság. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagipar*, **3.** 5. sz. 6–8.

Petrik Lajos (1905): Az ólomtartalmú fazekasmázak mérgeessége. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 4. sz. 5.

Petrik Lajos (1905): Az ólomtartalmú fazekasmázak mérgeessége. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 6. sz. 4–5.

Petrik Lajos (1905): Az ólomtartalmú fazekasmázak mérgeessége. III. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 7. sz. 4.

Petrik Lajos (1905): Az ólomtartalmú fazekasmázak mérgeessége. IV. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 8. sz. 3–4.

Örley János, Petrik Lajos (1905): A német fazekas- és kályhásipari kiállítás. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 16. sz. 3.

Petrik Lajos (1905): A magyarországi porcellánföldék. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 24. sz. 8–9.

Petrik Lajos (1906): A magyarországi porcellánföldék. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **6.** 1. sz. 1–3.

Petrik Lajos (1906): A magyarországi porcellánföldék. III. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **6.** 2. sz. 1–4.

Petrik Lajos (1906): A magyarországi porcellánföldék. IV. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **6.** 3. sz. 5–7.

Petrik Lajos (1906): A magyarországi porcellánföldék. III. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **6.** 5. sz. 5.

Petrik Lajos (1906): A pink-colour lényeges alkotórésze. *Magyar Chemiai Folyóirat*, **12.** 7. 100–105.

Petrik, Ludwig (1906): Ueber die Konstitution der „Pink-Colour”. *Zentralblatt für Glas-, Porzellan- und Ziegelindustrie*, **21.** 680. sz. 1729–1731.

Petrik Lajos (1907): A wedgwood-árú összetétele. *Magyar Iparoktatás*, **11.** 7. sz. 193–201.

Petrik Lajos (1907): A zinkoxydos mázak. I. rész. *Magyar Iparoktatás*, **11.** 9. sz. 257–261.

Petrik Lajos (1907): A zinkoxydos mázak. II. rész. *Magyar Iparoktatás*, **11.** 10. sz. 289–293.

Petrik Lajos (1907): A zinkoxydos mázak. III. rész. *Magyar Iparoktatás*, **11.** 11. sz. 321–325.

Petrik Lajos (1907): A zinkoxydos mázak. IV. rész. *Magyar Iparoktatás*, **11.** 12. sz. 353–358.

Petrik, Ludwig (1907): Über Zinkglasuren. *Zentralblatt für Beukeramik und Glasindustrie*, **22.** 706. sz. 2221–2223.

Petrik Lajos (1908): A pink-colour összetétele. I. rész. *Magyar Iparoktatás*, **12.** 2. sz. 40–46.

Petrik Lajos (1908): A pink-colour összetétele. II. rész. *Magyar Iparoktatás*, **12.** 3. sz. 69–74.

Petrik Lajos (1908): Az ólmos fazekasmáz kérdése. *Magyar Iparoktatás*, **12.** 16. sz. 481–489.

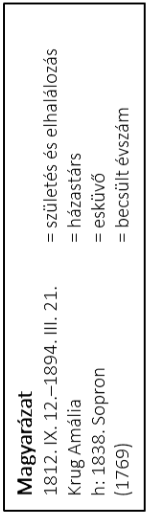
Petrik Lajos (1910): A magyarországi rhyolithkaolinok. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **10.** 5. sz. 2–3.

Petrik Lajos (1910): A magyarországi rhyolithkaolinok. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **10.** 6. sz. 2–3.

- Petrik Lajos (1910): A magyarországi rhyolithkaolinok. III. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **10.** 8. sz. 4–5.
- Petrik Lajos (1911): Hazai agyag- és üvegiparunk helyzetéről. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **11.** 21. sz. 1–4.
- Petrik Lajos (1911): Hazai agyag- és üvegiparunk helyzetéről. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **11.** 22. sz. 2–3.
- Petrik Lajos (1911): Hazai agyag- és üvegiparunk helyzetéről. III. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **11.** 24. sz. 2–4.
- Petrik Lajos (1912): Hazai agyag- és üvegiparunk helyzetéről. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **12.** 2. sz. 2.
- Petrik Lajos (1913): Az ólmos fazekasmáz kérdésének megoldásához. *A Társadalmi Múzeum Szemléje*, **5.** 5. sz. 534–541.
- Petrik Lajos (1914): Mérgező ólommentes mázak. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **14.** 2. sz. 7.
- Petrik Lajos (1914): A fazekas máz kérdése. I. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **14.** 4. sz. 7.
- Petrik Lajos (1914): A fazekas máz kérdése. II. rész. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **14.** 5. sz. 6–7.
- Petrik Lajos (1915): Az ólomkérdés a kerámiái iparban. *Magyar Iparoktatás*, **19.** 13–14. sz. 388–411.

A turistasággal és a Magas-Tátrával kapcsolatos közleményei:

- Petrik Lajos (1892): A Kárbunkulus-torony első megmászása. *Turisták Lapja*, **4.** 1. sz. 6–10.
- Petrik Lajos (1892): A Fehértavi csúcs. *Turisták Lapja*, **4.** 5–6. sz. 156–158.
- Petrik Lajos (1893): A Nefczerka-völgy átjárói. *Turisták Lapja*, **5.** 3–4. sz. 47–56.
- Petrik Lajos (1893): A Csorbai csúcs. *Turisták Lapja*, **5.** 7–8. sz. 165–169.
- Petrik Lajos (1894): Konzervraktárak a menedékházakban. *Turisták Lapja*, **6.** 3–5. sz. 39–41.
- Petrik Lajos (1894): A Vadorzóhágó. *Turisták Lapja*, **6.** 3–5. sz. 53–57.
- Dőri Gyula, Petrik Lajos (1895): Kirándulások a Barcasági hegységekbe. *Turisták Lapja*, **7.** 5–6. sz. 110–126.
- Petrik Lajos (1895): A Felkavölgyi menedékház felavatása. *Turisták Lapja*, **7.** 5–6. sz. 130–132.
- Petrik Lajos (1895): A Nefczerka-völgy átjárói. *Turisták Lapja*, **7.** 10–12. sz. 208–215.
- Petrik Lajos (1896): Tisztázzuk az eszméket. *Turisták Lapja*, **8.** 3–4. sz. 50–56.
- Petrik Lajos (1896): Kilencz nap a Retyezát-hegységben. I. rész. *Turisták Lapja*, **8.** 3–4. sz. 56–65.
- Petrik Lajos (1896): Kilencz nap a Retyezát-hegységben. II. rész. *Turisták Lapja*, **8.** 5–6. sz. 106–113.
- Petrik Lajos (1896): A köd. *Turisták Lapja*, **8.** 11–12. sz. 232–239.
- Petrik Lajos (1897): A Tengerszemcsúcs. *Turisták Lapja*, **9.** 6–8. sz. 133–138.
- Petrik Lajos (1897): Gerinczvándorlás a Fogarasi havasokon. *Turisták Lapja*, **9.** 11–12. sz. 205–220.
- Petrik Lajos (1898): Kirándulás a Paring-hegységbe. *Turisták Lapja*, **10.** 1–2. sz. 4–14.
- Petrik Lajos (1898): A Tátra-Kriván. *Turisták Lapja*, **10.** 11–12. sz. 187–193.
- Petrik Lajos (1899): A Jégár-nyomok az Öt-tó katlanában. *Turisták Lapja*, **11.** 1–4. sz. 11–13.

74

Petrik János III. Eozin.

20. 40½ Quen.
 13½ 27 Feldspath.
 . 29. getrockneter Borax — oder —
 27. S.S. Rapa Borax. Christ.
 3½ 6½ gebräunte Soda.
 3 D. Kienrauch schwarz.
 67. 109. . diesen Satz gut
 pulvern & mischen dann gar
 pulvern 1½ mal mehr
 Eisenpulver fein mischen
 & langsam verbrennen lassen.

Kaiser Petrik V. Zinnpulver.

30 Zinnpulver calciniert. oder
 rein Zinnpulver. —
 34. Quen.
 32. gebräunte Soda.
 5 Kalter Salpeter (Salpeter)
 14 getrockneter Borax
 oder 25 Rapa Borax
 gepulvert. dann fein
 gemischt.

Petrik eozinreceptje Zsolnay Vilmos receptkönyvében (Grofcsik, 1973. 109.)

Blauer Glaser 7 Petrik.
 derselben Zusammensetzung
 wie die Glaser III nur
 aufsch. Kautschuk. —
 4 Thiele Cebolad. —
Petrik 8. Eozin glaser
 2 Thiele glaser No 4.
 7 „ Eozin glaser No 6.
 1 „ Eozin glaser No 5.
 4 aus geriebenen
 2 können mit diesen 3 Gläsern
 substituieren vorkommen gemacht
 werden
Eozin 9: P.A
 14 Glaser 4394.
 2 „ 299.2.
 4 Glaser Petrik No 4.
 4 „ Petrik No 5.
 4 „ Eozin
 4 Glaser 4. 2. 8.
 16 Glaser glaser No 4463.
 1 Eozin No 5.
 4 Glaser A Petrik. — März 27.892
 am Sept. 893 mit Glaser 4.1/2 rechnen 42 No.

Petrik eozinreceptje Zsolnay Vilmos receptkönyvében (Grofcsik, 1973. 110.)

Petrík Glaser 6. - j. Eozin.

83 1/2 feldspath
 68 wasser Emphak, Borax.
 25 Kalkspath wasser = 14 Gebrauch
 26 Caustic Pot
 48 Querc
 37 Borax, Chert, wasser
 dann ein feines
 pulverisieren -
 was
 Borax (wäss. Borax
 Borax, Borax +
 Caustic Querc) pulverisieren
 feldspath ein feines
 Kalkspath
 Querc ein feines
 dann ein feines mit einem
 feinen Querc - feldspath
 pulverisieren
 ein feines & wasser damit färbt den
 leuchtenden Stoffe mit wasser färbt.

Petrík eozinreceptje Zsolnay Vilmos receptkönyvében (Grofcsik, 1973. 112.)

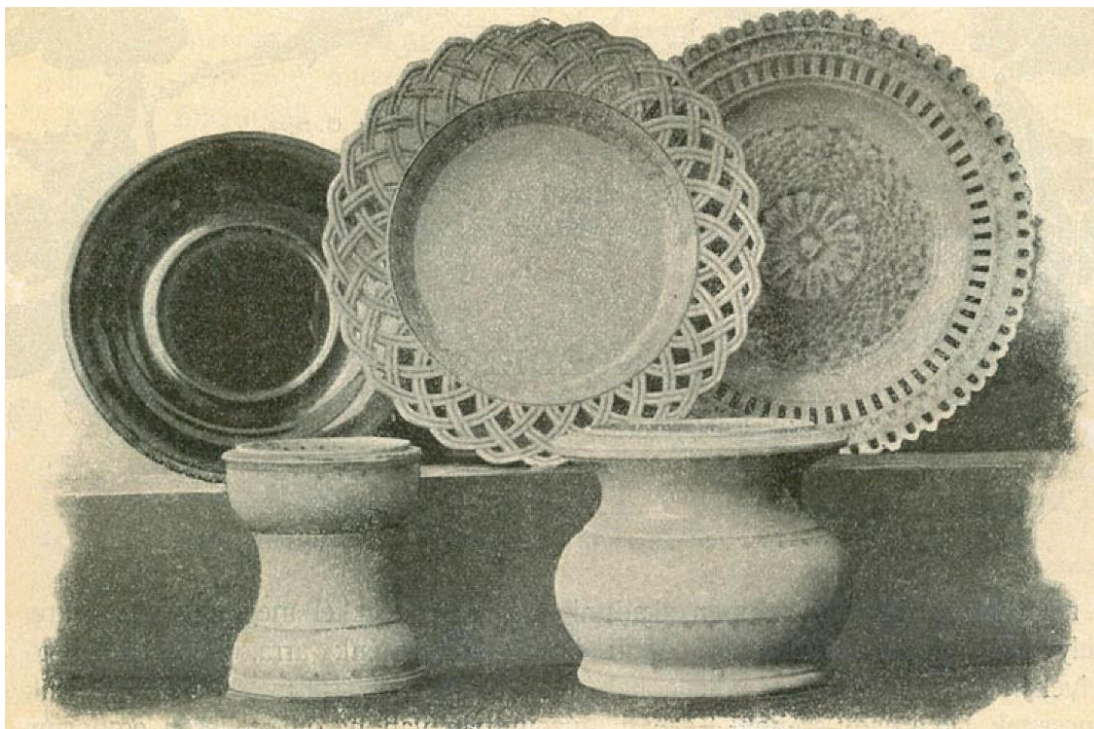
Petrik.

<u>Porcelain Masse. I. Pet.</u>		10.
I	60 Kovano.	6.
	45. Quarz	13.
	15 Dübrenits spath.	2.
		1 1/2
<u>Porcelain Masse II. Pet.</u>		3 2 1/2
	30 Kovano.	
	30 Nagymichel	
	45. Quarz	
	15 Dübrenits.	
<u>Porcelain Glasur Pet. III.</u>		
	75 Dübrenits spath	
	25 Quarz	
	18 " Kalkspath (Schwundlöcher).	
	als Porzellan glasur	
	unterlage	

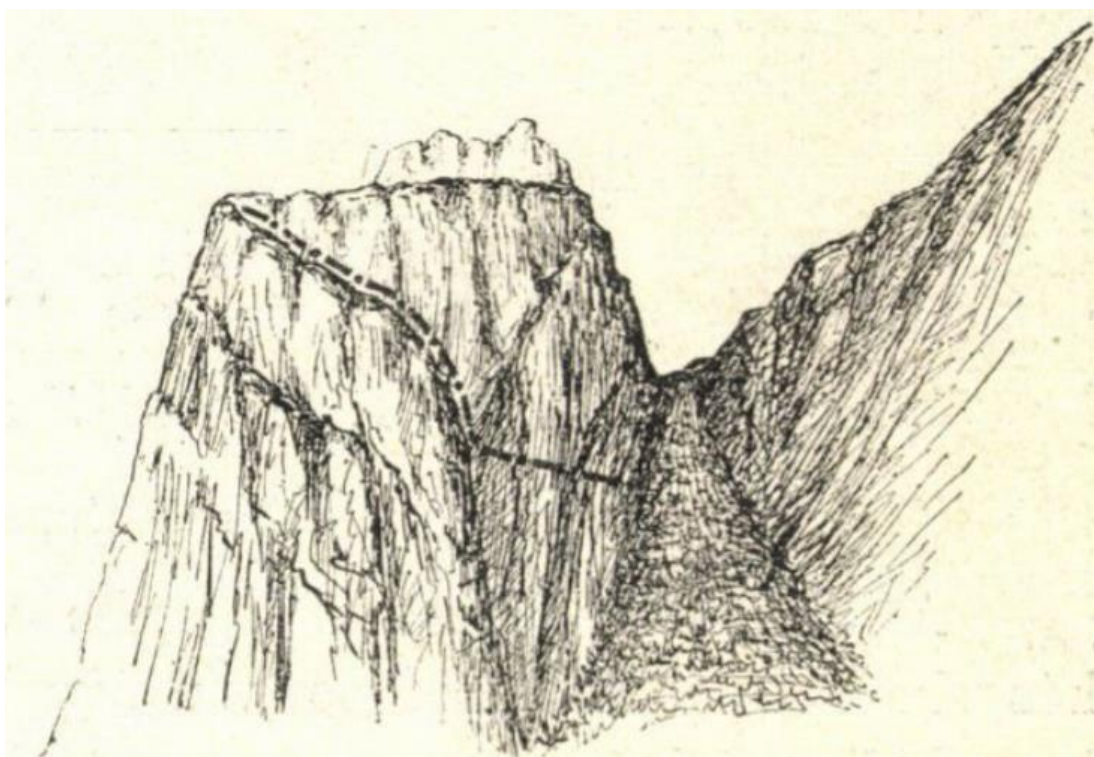
Petrik eozinreceptje Zsolnay Vilmos receptkönyvében (Grofcsik, 1973. 114.)

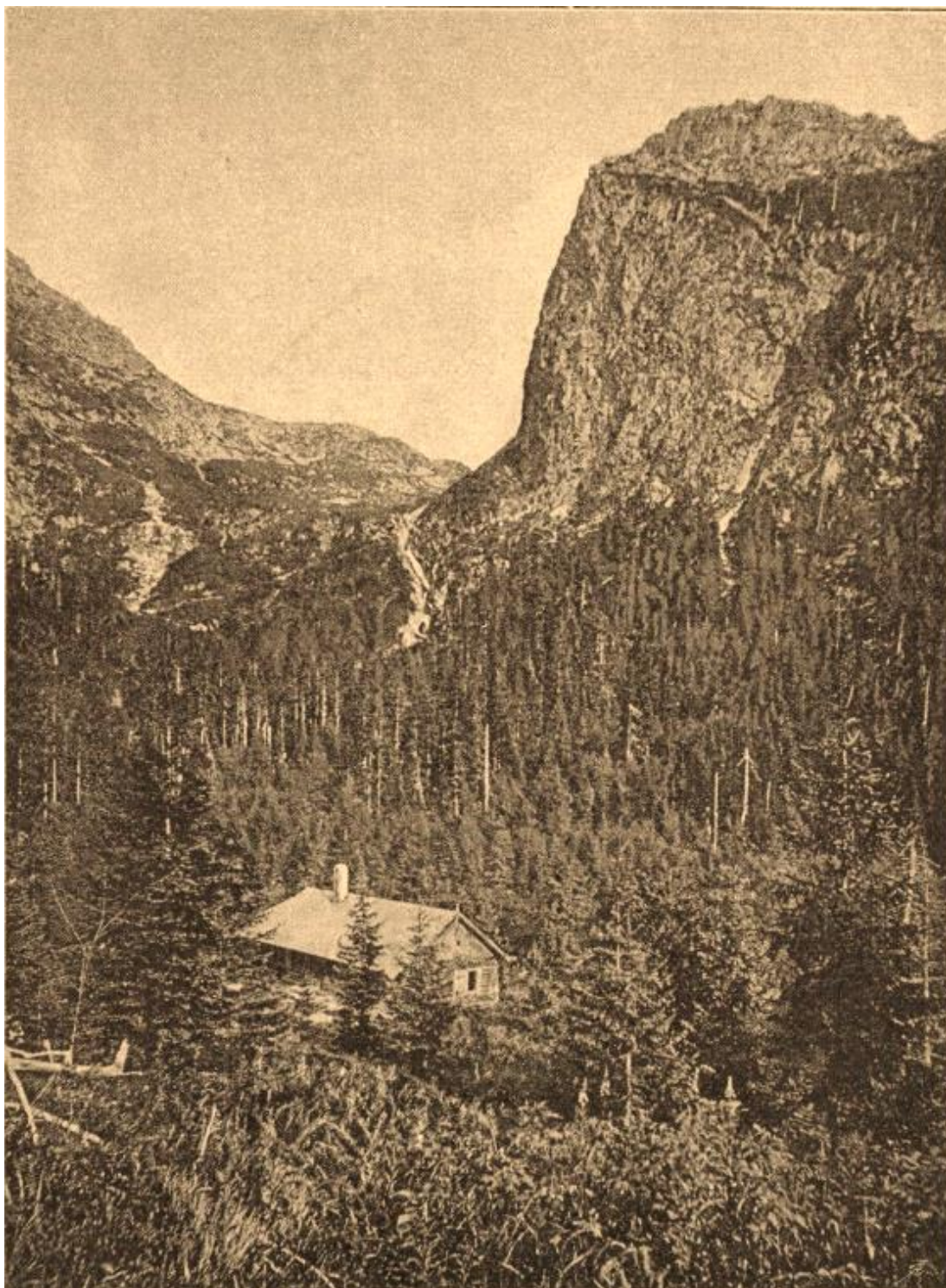
Kassai kőedény Petrik Lajos gyűjteményéből (Művészi Ipar, 1889)

Batizi kőedények Petrik Lajos gyűjteményéből (Magyar Iparművészet, 1898)

Petrik vázlata a Karbunkulus-torony Vörös-tó felőli lejtőjéről (Turisták Lapja, 1892)

Vadászkunyhó a Nefczerka-völgyben (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

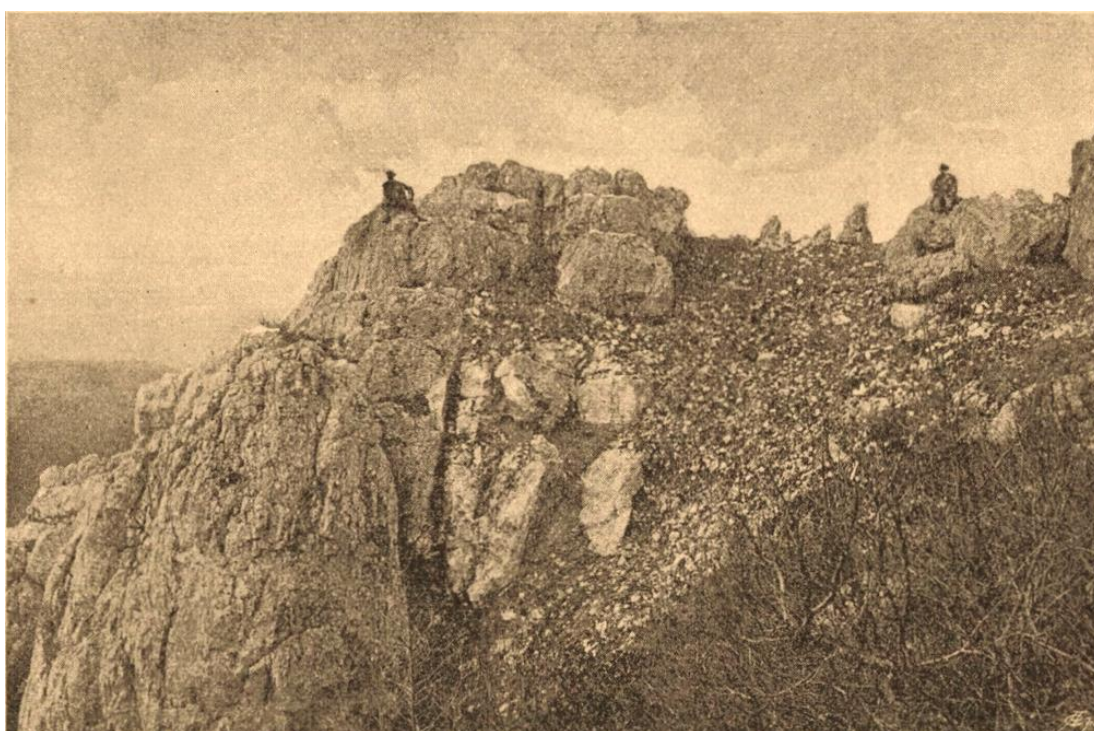
A Wahlenberg-tavak a Nefczerka-hágóról (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

A Kriván a Nefczerka-völgyből (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

A Nefczerka-völgy a Nefczerka-hágóról (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

A Nagy-Szírt csúcsa (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

A Fehér-Szirt a Nagy-Szirtről tekintve (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1893)

A kis Gerlachfalvi-csúcs gerincéről a Batizfalvi-csúcs felé (Petrik Lajos fényképe; Turisták Lapja, 1894)

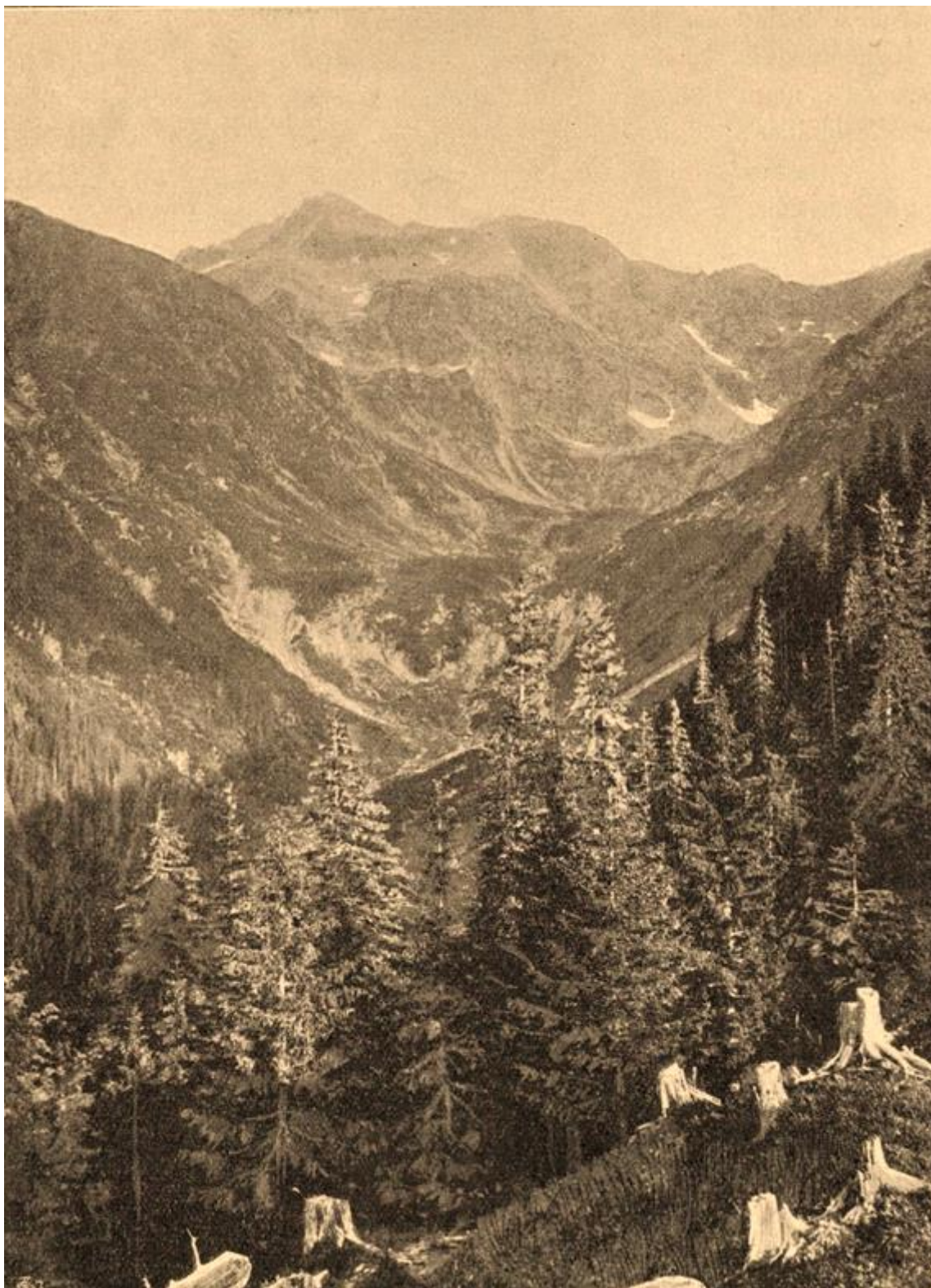
A suttóí vízesés (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1894)

Írottkő – részlet a Nagy-Kőhavasról (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1895)

Zenóga-tó (Petrik Lajos fényképe; Turisták Lapja, 1896)

A Negoj (2536 m) a menedékház felől (Petrik Lajos fényképe, Turisták Lapja, 1897)

A szulyói völgykatlan (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1898)

A Kriván a Kopravavölgy felől (Petrik Lajos fényképe után; Turisták Lapja, 1898)

A Hoverla (Petrik Lajos fényképe; Turisták Lapja, 1899)

Forrás- és irodalomjegyzék

A Pallas nagy lexikona, 13. köt. Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1896.

Anyagvizsgálók Közlönye, 1931. 1–2. sz. (január 1.)

Az Ernst-Múzeum kiállításai. IX. Ligeti Miklós szoborműveinek gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1913.

Az iparoktatás az 1902–1905. években, Kereskedelemügyi M. Kir. Miniszter, Budapest, 1906.

Budapest főváros közgyűlési jegyzőkönyvei 1873–1949. Budapest Főváros Levéltára, Budapest, 2007.

Budapest Főváros Levéltára BFL - VII.12.e - 1933 - V.(I)07415 Petrik Lajos végrendelete

Budapesti Hírlap, 1885. 191. sz. (július 14.)

Budapesti Hírlap, 1893. 97. sz. (április 9.)

Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője, 1873. 120. sz. (május 25.)

Budapesti Közlöny, 1871. 288. sz. (december 16.)

Budapesti Közlöny, 1872. 17. sz. (január 23.)

Budapesti Közlöny, 1878. 245. sz. (október 22.)

Budapesti Közlöny, 1878. 300. sz. (december 28.)

Budapesti Közlöny, 1879. 102. sz. (május 2.)

Budapesti Közlöny, 1884. 150. sz. (június 29.)

Budapesti Közlöny, 1885. 222. sz. (szeptember 30.)

Budapesti Közlöny, 1886. 225. sz. (november 7.)

Budapesti Közlöny, 1890. 289. sz. (december 17.)

Budapesti Közlöny, 1890. 75. sz. (április 1.)

Budapesti Közlöny, 1892. 273. sz. (november 29.)

Budapesti Közlöny, 1896. 303. sz. (december 23.)

Budapesti Közlöny, 1896. 38. sz. (február 15.)

Budapesti Közlöny, 1898. 40. sz. (február 19.)

Budapesti Közlöny, 1899. 173. sz. (július 29.)

Budapesti Közlöny, 1900. 1. sz. (január 3.)

Budapesti Közlöny, 1900. 200. sz. (szeptember 1.)

Budapesti Közlöny, 1907. 102. sz. (május 4.)

Budapesti Közlöny, 1911. 114. sz. (május 18.)

Budapesti Közlöny, 1911. 118. sz. (május 23.)

Budapesti Közlöny, 1911. 220. sz. (szeptember 26.)

Budapesti Közlöny, 1913. 114. sz. (május 20.)

Budapesti Közlöny, 1913. 51. sz. (március 15.)

Budapesti Közlöny, 1915. 228. sz. (október 2.)

Budapesti Közlöny, 1921. 121. sz. (június 5.)

Chyzer Béla (1908): A magyar agyagiparban előforduló ólommérgezésről. *Ipáregészségügy*, 7. 23. sz. 4–6.

Divald Kornél (1913): A regéci porcelán. *A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye*, 47. 10. sz. 165–170.

Dőri Gyula (1893): A Prédikálószeiken és a Dobogón át a Kétágú hegyre. *Turisták Lapja*, 5. 7–8. sz. 157–161.

Földrajzi Közlemények, 1896.

Fővárosi Lapok, 1885. 23. sz. (január 29.)

Fővárosi Lapok, 1893. 329. sz. (november 28.)

Gáti József (2009): A magyar iparügy palotája. *Honismeret*, 37. 6. sz. 28–31.

Gombóc Márta (2010): A Magyarországi Kárpát Egyesület és a Szepes megyei Történelmi Társulat. In: Gulyás László (szerk.): *A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására közleményei*, 2. 2–3. sz. 175–184.

Grofcsik János (1963): Petrik Lajos. *Építőanyag*, 15. 2–3. sz. 76–78.

Grofcsik János, Reichard Ernő (1973): *A magyar finomkerámiaipar története.* Műszaki Könyvkiadó–Finomkerámiaipari Művek–Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet, Budapest.

Gróh István (szerk., 1918): Az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola évkönyve. Pátria Rt., Budapest.

Hajdú Mihály (2010): *Családnevek enciklopédiája.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.

https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/8871/Csaladnevek_enciklopediaja.pdf
(Utolsó letöltés: 2022. január 7.)

Hajtó, Kornélia (2016): Zsolnay pyrogranite: tradition and fact. In: Prékopa, Ágnes (Ed.): *Ars Decorativa* 30. pp. 117–140.

Hegedűs Elemér (2010): A császári és királyi 76. gyalogezred, Sopron háziezrede. *Soproni Szemle*, **64**. 3. sz. 329–345.

Hegedűs Károly (szerk., 1882): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda három első tanévérről*. Franklin Társulat, Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1884): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda ötödik tanévérről*. Franklin Társulat, Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1885): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda hatodik tanévérről*. Franklin Társulat, Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1888): *Értesítő a Budapesti Állami Középipartanoda kilencedik tanévérről*. Franklin Társulat, Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1890): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizenegyedik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1891): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizenkettedik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1892): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizenharmadik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1893): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizennegyedik tanévérről*. Franklin Társulat, Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1894): *Értesítő a Budapesti Állami Középipariskola tizenötödik tanévérről*. Hazánk Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1901): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola huszonkettedik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1902): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola huszonharmadik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1903): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola huszonnegyedik tanévérről*. Pallas Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1905): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola huszonhatodik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1909): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola harmincadik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1911): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola harminckettedik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1912): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola harmincharmadik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1913): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola harmincnegyedik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Hegedűs Károly (szerk., 1914): *Értesítő a Budapesti M. K. Állami Felső Ipariskola harmincötödik tanévérről*. Pátria Rt., Budapest.

Heimler Károly (1936): Sopron topográfiája. Röttig-Romwalter Nyomda, Sopron.

Heller Farkas (1913): Tanácskozás a gyermekmunkáról és az ólomkérdésről. *Munkaügyi Szemle*, **4**. 20. sz. 807–814.

Hetilap, 1848. 9. sz. (február 1.)

Hiller István (1966): Nemzeti bibliográfiánk megteremtőjének és családjának soproni kapcsolatai. *Soproni Szemle*, **20**. 4. sz. 344–350.

Honi Ipar, 1907. 6. sz. (március 15.)

Horváth Zoltán (1985): Sopron városias fejlődése a kapitalizmus első időszakában (1848-1914) I. rész. *Soproni Szemle*, **39**. 2. sz. 119–146.

Iparügyek, 1895. 7. sz. 83. (április 1.)

Iparügyek, 1896. 17. sz. (augusztus 29.)

Iparügyek, 1896. 4. sz. (február 15.)

Jász Géza (1889): Hangok a közönség köréből. *Turisták Lapja*, **1**. 1. sz. 16–18.

Jász Géza (1932): Petrik Lajos. *Turisták Lapja*, **44**. 7–8. sz. 193–194.

Jesch László (szerk., 1939): *A Budapesti M. Kir. Állami Felső Ipariskola évkönyve az intézet LX. tanévérről*. Ifj. Kellner Ernő könyvnyomdája, Budapest.

Kais. Königl. Militär-Schematismus für 1872. Wien, 1871.

Kais. Königl. Militär-Schematismus für 1883. Wien, 1883.

Kalecsinszky Sándor (1905): A Magyar Korona országainak megvizsgált agyagai. Franklin Társulat, Budapest.

Katona Imre (1971): A Zsolnay-eozin kialakulása a korabeli dokumentumok tükrében. In: Szita László

(szerk.): *Baranyai helytörténetírás. A Baranya Megyei Levéltár évkönyve, 1971.* Baranya Megyei Levéltár, Pécs.

Katona Imre (1976): *A habán kerámia Magyarországon.* Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest.

Komarnicki Gyula (1978): *A Magas-Tátra hegyvilága.* Sport Lap- és Könyvkiadó, Budapest.

Kovács Endre, Katus László (1979): *Magyarország története 1848–1890. II. köt.* Akadémiai Kiadó Budapest.

Közgazdasági Értesítő, 1884. 24. sz. (június 12.)

Központi Értesítő, 1877. 21. sz. (február 17.)

Központi Értesítő, 1882. 7. sz. (január 26.)

Központi Értesítő, 1894. 55. sz. (július 12.)

Központi Értesítő, 1895. 12. sz. (február 10.)

Ligeti T. Miklós, Ligeti Gábor (2005): Töredékek Ligeti Miklós befejezetlen memoárjából. *Ars Hungarica, 33. 2. sz. 473–502.*

Lyka Károly (1913): Egy pár színes cserépdarab. Ligeti Miklós majolikái. *Magyar Iparművészet, 16. 6. sz. 217–220.*

Magyar Ipar, 1884. 5. sz. (március 8.)

Magyar Ipar, 1888. 8. sz. (április 24.)

Magyar Ipar, 1899. 26. sz. (június 25.)

Magyar Ipar, 1903. 41. sz. (október 11.)

Magyar Ipar, 1910. 46. sz. (november 13.)

Magyar Iparművészet, 1913. 7. sz.

Magyar Iparművészet, 1915. 1. sz.

Magyar Iparművészet, 1920. 1. sz.

Magyar Iparművészet, 1922. 1. sz.

Magyar Iparoktatás, 1900. 10. sz.

Magyar Iparoktatás, 1901. 20. sz.

Magyar Iparoktatás, 1904. 20. sz.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára MNL OL A 57 Libri regii, 72. kötet

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára MNL OL K 428 a 276 Magyar Távírási Iroda napi hírei, 1932. június 8. (11. kiadás)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1898. július 13.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1911. augusztus 11.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára MNL OL W 12 Minisztertanácsi jegyzőkönyv, 1915. szeptember 3.

Magyar Üveg- és Agyagipar, 1902. 2. sz. (január 15.)

Magyar Üveg- és Agyagipar, 1902. 7. sz. (április 1.)

Magyar Üveg- és Agyagipar, 1903. 1. sz. (január 1.)

Magyar Üveg- és Agyagipar, 1903. 2. sz. (január 15.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1905. 24. sz. (december 15.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1905. 4. sz. (február 15.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1906. 1. sz. (január 1.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1908. 13. sz. (július 1.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1913. 18. sz. (szeptember 15.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1913. 22. sz. (november 15.)

Magyar Üveg- és Agyagujság, 1916. 7. sz. (április 1.)

Mattyasovszky Jakab, Petrik Lajos (1885): *Az agyag-, üveg-, cement- és ásványfestékiparnak szolgáló magyarországi nyersanyagok részletes katalógusa.* Franklin Társulat, Budapest.

Mesterházy Sándor (1983): 90 éves volt a soproni közhasználatú helyi távbeszélő hálózat (1890–1980). *Soproni Szemle, 37. 3. sz. 237–256.*

Művészi Ipar, 1889. 6. sz.

Művészi Ipar, 1891. 1–2. sz.

Nagy Győző (szerk., 1930): *Értesítő a Budapesti M. Kir. Állami Felső Ipariskola LI. tanévérről.* Pátria Rt., Budapest.

Nagy Győző (szerk., 1932): *Értesítő a Budapesti M. Kir. Állami Felső Ipariskola LIII. tanévérről.* Sylvester Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest.

Nagybánya és Vidéke, 1900. 25. sz. (június 17.)

Nagybánya és Vidéke, 1900. 26. sz. (június 24.)

Needham, Joseph (2004): *Science and Civilisation in China*. Vol. 5, Part 12

Ország-Világ, 1895. 13. sz. (március 31.)

Payr Sándor (1937): Zinzendorf és Sinzendorf grófok Sopronban. *Soproni Szemle*, **1**. 2. sz. 87–103.

Pesti Hírlap, 1847. 939. sz. (augusztus 27.)

Pesti Napló, 1865. 4506. sz. (április 25.)

Pesti Napló, 1893. 37. sz. (február 1.)

Petrik Elemér, ifj. Pétery Elemér, Pétery Ákos (2001): *Fiadnak hagyd örököd... Petrik sorsok*. Oskar Kiadó, Dozmat.

Petrik Lajos (1891): Az 1891. évi agyagipari tárlat. *Művészi Ipar*, **6**. 5–6. sz. 177–185.

Petrik Lajos (1892): A Kárbunkulus-torony első megmászása. *Turisták Lapja*, **4**. 1. sz. 6–10.

Petrik Lajos (1892): Válasz Wartha Vincének. *Művészi Ipar*, **7**. 3. sz. 115–116.

Petrik Lajos (1895): A Felkavölgyi menedékház felavatása. *Turisták Lapja*, **7**. 5–6. sz. 130–132.

Petrik Lajos (1896): Tisztázzuk az eszméket. *Turisták Lapja*, **8**. 3–4. sz. 50–56.

Petrik Lajos (1908): Az ólmos fazekasmáz kérdése. *Magyar Iparoktatás*, **12**. 16. sz. 481–489.

Petrik Lajos (1915): Az ólomkérdés a kerámiái iparban. *Magyar Iparoktatás*, **19**. 13–14. sz. 388–411.

Pfinn József (1895): A Vrátna-völgyön át a Fáttra-Krivánra. *Turisták Lapja*, **7**. 7–9. sz. 159–165.

Polgárdy Géza (2015): Petrik Lajos hegymászó és turista, aki szerkesztő és fényképész is volt. *Magyar Turista*, **13**. 12. sz. 30–31.

Prohászka László (2002): Ligeti Miklós egyházművészeti alkotásai. *Vigilia*, **67**. 10. sz. 748–752.

Sopron, 1902. 11. sz. 4. (január 15.)

Soproni Napló, 1907. 11. sz. (május 1.)

Sürgöny, 1865. 47. sz. (február 26.)

Szinnyei József (1905): *Magyar írók élete és munkái*. X. köt. Hornyánszky Viktor könyvkereskedése, Budapest.

Szőcsné Gazda Enikő (2020): Ipartanítók terepen – Körkép az erdélyi magyar fazekasság 19. század végi és 20. század eleji metamorfózisáról. In: Boér Hunor

és mtsai (szerk.): *Acta Siculica 2018–2019*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy. 343–360.

Szterényi József (1897): *Az iparoktatás Magyarországon*. Pesti Könyvnyomda, Budapest.

Tarján M. Tamás (é. n.): *Bosznia-Hercegovina okkupációja*.

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1878_julius_29_bosznia_hercegovina_okkupacioja (Utolsó elérés: 2021. augusztus 26.)

Telkes Simon (1891): Agyagipari tárlatunk. *Budapesti Szemle*, 67. köt. 175. sz. 105–133.

Természettudományi Közlöny, 1887. 213. sz. (május 1.)

Természettudományi Közlöny, 1889. 236. sz. (április 1.)

Thirring Gusztáv (1941): Sopron házai és háztulajdonosai 1734-től 1939-ig. Székely és Társa Könyvnyomdája, Sopron.

Tompos Ernő (1962): Handler Ferdinánd építész és családjának többi építész tagjai. *Soproni Szemle*, **16**. 1. sz. 17–32.

Tóth Erzsébet, Weiszbürg Tamás (2011): *Környezeti ásványtan*. Typotex Kiadó, Budapest.

Turisták Lapja, 1889. 1. sz.

Turisták Lapja, 1890. 1–2. sz.

Turisták Lapja, 1892. 1. sz.

Turisták Lapja, 1892. 10. sz.

Turisták Lapja, 1892. 12. sz.

Turisták Lapja, 1893. 3–4. sz.

Turisták Lapja, 1893. 7–8. sz.

Turisták Lapja, 1895. 1–2. sz.

Turisták Lapja, 1896. 5–6. sz.

Turisták Lapja, 1896. 7–10. sz.

Turisták Lapja, 1897. 1–2. sz.

Turisták Lapja, 1897. 9–10. sz.

Turisták Lapja, 1898. 1–2. sz.

Turisták Lapja, 1898. 5–7. sz.

Turisták Lapja, 1902. 3–5. sz.

Turisták Lapja, 1911. 6. sz.

Vámos Éva (2006): Budapest mint a kémiatörténet kincsestára. In: Vámos Éva, Vámosné Vigyázó Lilly (szerk.): *Tanulmányok a természettudományok, a technika és az orvoslás történetéből*. Országos Műszaki Múzeum–Hantken Kiadó, Budapest. 15–24.

Varga László (1980): Állami ipartámogatás a dualizmus korában (1880–1900). *Történelmi Szemle*, **23.** 2. sz. 196–226.

Vig Albert (1932): *Magyarország iparoktatásának története az utolsó száz évben, különösen 1867 óta*. Pátria, Budapest.

Wartha Vince (1892): Válasz Petrik Lajos úrnak. *Művészi Ipar*, **7.** 1–2. sz. 67.

Wartha Vince (1905): Az agyagművesség. *Magyar Üveg- és Agyagujság*, **5.** 13. sz. 5–7.

Zsolnay Teréz, Mattyasovszky Zsolnay Margit, Sikota Győző (1974): *Zsolnay. A gyár és a család története 1863–1973*. Corvina Kiadó, Budapest.

Petrik Lajos szellemi öröksége

SZOLNOK ÁDÁM

Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum
Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum

A Thököly út 48. szám alatti bejáraton át érkezőket iskolánk névadójának, Petrik Lajosnak a domborműve köszönti. Az alkotást a Petrikes Diákok Baráti Köre állíttatta 1989-ben. A domborművön ez a felirat olvasható: „Petrik szelleme él!”. Érdekes megállni egy pillanatra és elgondolkodni azon, hogy mi minden rejlik e mögött az intelem mögött. Miért tartották fontosnak egykori petrikes diákok kőbe vésni ezt az üzenetet az utánuk jövő generációk számára? Mit okulhat a mai kor tanára és diákja Petrik Lajos életéből és munkásságából? Mik azok az értékek, amelyeket továbbviszünk és továbbadunk a holnap petrikeseinek?

Mi, tanárok és diákok, akik a Petrikben töltjük napjaink nagy részét, gyakran mondjuk, hogy petrikesnek lenni egy életérzés. Az iskolai közösség, az egymásra odafigyelő, befogadó és támogató légkör az, ami magával ragadja az újonnan érkező kilencedikes diákokat olyannyira, hogy a szeptember végi Csibeavató után már ők is teljes mértékben magukénak érzik az iskolát, végleg rabul ejtette őket annak szellemisége. Jól látszik ez abból is, hogy számos öregdiák évek múlva is visszajár alma materébe meglátogatni régi tanárait vagy akár csak egy program erejéig újra átérezni a petrikes hangulatot. Családok generációi koptatták, koptatják az iskola padjait, szinte minden osztályban van 1-2 fő, akiknek testvérei, szülei, nagyszülei is hozzánk jártak. Egykori diákok térnek vissza az egyetem elvégzése után már tanárként, hogy a jövő vegyész, környezetvédő vagy informatikus szakembereit tanítsák meg szakmájuk alapjaira. Többen közülük egész életüket a Petriknek szentelik, és innen vonulnak nyugdíjba. Erre szokták azt mondani, hogy aki egyszer petrikes volt, örökre petrikes marad.

Talán ez az első dolog, amit Petrik Lajos életútjából megtanulhatunk: a választott iskola, szakma iránti hűség és elköteleződés. Petrik Lajos maga is egész életén át ragaszkodott iskolájához, az Állami Középipartanodához (később Magyar Királyi Állami Felső Ipariskola), amelynek 1880-tól 1922-ig, mintegy 42 éven át volt tanára. Oszlopos tagja volt annak a tanárgenerációnak, amely a hazai iparoktatás elindulása idején szó szerint és átvitt értelemben is a semmiből építette fel azt az iskolát, amely nyugdíjba vonulásakor az ország egyik legjelentősebb ipari szakképző intézménye volt.

Petrik Lajos egy soproni iparoscsalád 1851-ben született sarjaként nem tartozott a legszegényebb társadalmi rétegbe, de nem is számított a korban privilegizált kevesek közé. Mégis, kemény, állhatatos munkával elérte, hogy szakmájának nagy tudású, megbecsült tagjává válhasson, akinek szakmai tanácsait messze földön is meghallgatják. A graz-i egyetem elvégzése után Budapesten, az akkor megalapított Magyar Állami Középipartanodában helyezkedett el vegyész tanárként. A korban kialakulófélben lévő iparoktatásra jellemző volt, hogy a tanárok a saját jegyzeteikből tanítottak, nem voltak tankönyvek és tanmenetek. Gyakorlatilag nekik kellett lerakniuk a teljes iparoktatás alapjait, amelyre a következő generációk építkezhetek. Éppen ezért az ipartanárok jelentős része nem is végzett tanárember volt, hanem a szakterületük elismert tekintélye, akiknek a személyisége is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a diákjaik megszeressék az általuk tanított tantárgyakat. Petrik szakterülete az agyagipar volt, tanulmányai, szakkönyvei a terület megkerülhetetlen tekintélyévé avatták őt. Tanárként

feljegyezték róla, hogy az idegen hangzású kiejtése ellenére magyarázataival és saját maga készítette szemléltető ábráival könnyen megérthetővé, befogadhatóvá tette a tananyagot.

Petrik Lajos szorgalma és tehetsége példaként áll a ma tanárai és diákjai előtt egyaránt. Elhatározással és kemény munkával bárki megvalósíthatja álmait, céljait. Tanárként pedig arra tanít minket példája, hogy a tantárgyunknak szakértőjévé is kell válnunk, annak megújításáért folyamatosan dolgoznunk kell, azonban mindez meddő tudás, ha azt képtelenek vagyunk átadni tanítványainknak és megszerettetni velük tudományunkat.

Az iskola jelenének és közelmúltjának is megvannak a maga korszakos tanárai, akik Petrik Lajos méltó örökösei. A Richter Gedeon alapítvány által létrehozott Magyar Kémiaoktatásért Díjban az elmúlt több mint 20 évben számos petrikes tanár részesült: Surányi Istvánné (1999), Kisszékely Gyuláné (2000), Ütő Piroska (2003), Dr. Lovas Zoltánné (2004), Fogarasi József (2005), Baranyiné C. Veres Anna (2013), Dr. Stankovics Éva (2014), Vámos István (2016), Dr. Dóbéné Cserjés Edit (2020) és Sőre Ferenc (2021).

A ma tanári karának is fontos feladata, hogy a modern kor kihívásainak megfelelően alakítsa, formálja az iskolát, képzési profilját a folyton változó piaci igényekhez alakítsa. Így tett akkor is, amikor az 1990-es évek elején a vegyipar mellett elindította a környezetvédelmi és informatikai ágazat képzéseit, vagy amikor a 2000-es évek elején beindult a két tanítási nyelvű oktatás. Ha nem is a semmiből kell mindig felépíteni egy képzést, egy iskolát, mint ahogy Petriknek és generációjának adatott feladatául 140 évvel ezelőtt, a lassan 2 éve, 2020 márciusában kirobbant koronavírus járvány olyan kihívás elé állította a tantestületet, amelyre korábban nem volt példa: egyik napról a másikra át kellett költöztetni az egész iskolai életet a digitális térbe. Petrik Lajos újtó szellemének méltó örököseként a tantestület a szaktudását a kialakult helyzet megoldásának szolgálatába állítva, közösen hozta létre azt a digitális keretet, amelyben az oktatás az elkövetkező összesen mintegy 9 hónapban zajlott.

Petrik Lajos a tanítás mellett egész életét az agyag- és kerámiaipar modernizációja elősegítésének és új találmányok felfedezésének szentelte. A pécsi Zsolnay porcelángyár akkori tulajdonosával, Zsolnay Vilmostal és Wartha Vincével együttműködve megalkották az eozin kerámiavázatot, amely az 1900-as Párizsi Világkiállításon nagy sikert aratott és megalapozta a Zsolnay termékek máig tartó világhírét. A tudós-tanár képe a mai napig példaként áll minden petrikes tanár előtt, függetlenül attól, hogy milyen tantárgyat tanítunk. A szinte felsorolhatatlan számú szakmai elismerés, szakértői felkérés, felkészítő tanárként országos és nemzetközi versenyeken elért sikerek mind azt bizonyítják, hogy a tantestületben ma is számos tudós-tanár tevékenykedik, akik fontosnak tartják tantárgyuk, szakterületük fejlesztését, megújítását vagy azt, hogy a szürke hétköznapiak mellett tanítványaikkal együtt megélik a versenyek izgalmát és megérdemelt dicsőségét.

Azonban Petrik tudós pályája a diákjaink előtt is példaként lebeg. A közelmúltból a később sikeres és elismert kutatókká váló egykori petrikes diákok közül meg kell említeni Prof.

Dr. Hlavay Józsefet, a Veszprémi Egyetem tanárát, tanszékvezetőjét, későbbi rektorhelyettesét, aki tudományos és oktatási munkájáért számos kitüntetésben részesült, megkapta a Pro Universitate Vesprimiensi arany fokozatát (1998), a Szent-Györgyi Albert díjat (2004). Iskolánk egykori diákja volt Dr. Kálmán Erika, akinek szűkebb szakterülete a határfelületek kutatása volt. Munkásságát számos díjjal jutalmazták: Kurt Schwabe-díj (1967), Akadémiai Fiatal Kutatói Díj (1974), CAOLA Kiváló Kutatói Díj (1987), Széchenyi Professzori Ösztöndíj (1998-2002), Akadémiai Díj (2002), Jedlik Ányos Feltalálói Díj (2005), Európai Korrozíós Medál (2007), Gábor Dénes-díj (2009). Egykori petrikes diák volt Szejtli József, Széchenyi-díjas vegyészmérnök is, aki a ciklodextrinekkel foglalkozó Cyclolab alapítója vagy Dr. Körtvélyessy Gyula vegyész, a kémiai tudomány kandidátusa, akinek főbb eredményei közé tartozik, hogy ipari eljárásá fejlesztette a szintetikus juvenil-hormonok hazai szintézisét, illetve megoldott a tamoxifen gyógyszerhatóanyag szintézisben egy fontos izomerizálási lépést. Díjai között szerepel a Gábor Dénes-díj vagy a Than Károly emlékérem. Ők munkásságukkal méltó módon vitték tovább iskolájuk névadójának szellemiségét és immár saját maguk is példaképül szolgálnak a mai petrikes diákok számára.

Ez azonban csak pár példa, a saját szakmájában és szakterületén számos egykori petrikes diák dolgozik a mai nap is azon, hogy munkájukkal, kutatási eredményeikkel, fejlesztéseikkel, ötleteikkel kényelmesebbé, biztonságosabbá és élhetőbbé tegyék a minket körülvevő világot. Biztosak lehetünk benne, hogy a jövőben többük sikeréről fogunk még hallani. Egy ember élete azonban sokkal több annál, minthogy csakis a tudománynak, a kutatásnak szentelje azt. Meg kell találni azt az elfoglaltságot, amely kiszakít minket a szürke hétköznapiokból. Petrik Lajos élete erre is kiváló példa. Ha nem szeretett szakterületével, iskolájával foglalatostkodott, imádott hegyei közt túrázott. A Magas-Tátra és a Kárpátok, a hegymászás szerelmese volt, aki természetfotósként sem volt utolsó. Hatalmas szerepet játszott a hazai turistamozgalom megalapításában, a természetjáró turizmus népszerűsítésében. Számos cikke jelent meg a Turisták Lapjában, amelynek egy időben szerkesztője is volt. A felnövekvő turista generációk tanítómesterükként tekintettek rá. Emellett szenvedélyesen gyűjtötte a habán kerámiaedényeket is.

A természet szeretete és tisztelete csak az egyik dolog, amelyet megtanulhatunk Petriktől. Fontos üzenete az is, hogy a világra nyitottnak kell lennünk, érdeklődéssel kell fordulnunk annak sokszínűsége és csodái felé. Nem szabad engednünk, hogy munkánk rabjává váljunk és mire észbe kapunk, el is telt az életünk. Meg kell találni a kultúrának azokat a területeit, amelyek lelki felüdülést, felfrissülést hozhatnak számunkra. Ez lehet a sportolástól, természetjárástól kezdve, a fényképezésen, festészen át az írásig, zenélésig bármi. Iskolánk diáksága és tanári kara a bizonyíték arra, hogy lehetséges megtalálni az egyensúlyt a munka, a tudomány és a testi-lelki feltöltődés között. Szinte nincs olyan hét, amely úgy telne el, hogy ne halljunk valamely diákunk sportsikeréről, nagy népszerűségnek örvend a diákok és tanárok körében a túrázás, vannak tanárok és diákok, akik a zenélésen, mások a festészen keresztül

fejezik ki magukat, és még hosszan sorolhatnánk a megannyi tehetséget, akik iskolánk falai közt tanulnak és tanítanak.

Nádas Péter, Kossuth-díjas, világhírű író, Vajda Mihály, Széchenyi-díjas, nemzetközi hírű filozófus, Földes László, Kossuth-díjas énekes, Demjén Ferenc, Kossuth-díjas énekes, Korda György, a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével kitüntetett énekes vagy Oberfrank Géza, a Magyar Állami Operaház karnagya mindannyian arra példák, hogy az iskolánkban rengeteg olyan tehetség tanult, akik végül nem a természettudományokban teljesedtek ki, hanem saját útjukat járva a tudomány, a kultúra és közélet egyéb területein alkottak maradandót.

Mindezt végiggondolva, már csak az a kérdés maradt, miért tartották fontosnak jó harminc évvel ezelőtt, az akkori Petrikes Diákok Baráti Körének tagjai kőbe vésni azt, hogy „Petrik szelleme él!”. 1989-ben volt a 35. évfordulója annak, hogy a Magyar Királyi Állami Felső Ipariskolából, Petrik egykori iskolájából 1940-ben kivált vegyipari technikum felvette nevét. 35 év egy intézmény életében már elegendő idő ahhoz, hogy visszatekintve láthassuk, jó irányba haladunk-e, méltóak vagyunk-e a nagy elődök szellemiségéhez, Petrik Lajos nevéhez. A baráti kör akkori tagjai – akik között ott volt Kovács László, későbbi külügyminiszter és európai uniós biztos is – úgy látták, hogy a válasz igen. Az iskola az eltelt 35 évben megőrizte és továbbadta azt a szellemiséget, amely történetének első 75 évében, 1879 és 1954 között jellemezte. Méltó Petrik Lajos életéhez és munkásságához, de nemcsak hozzá, hanem kortársaiéhoz, Hegedűs Károlyéhoz, Klemp Gusztávéhoz, Vámos Dezsőéhoz, Kolbenheyer Gyuláéhoz, és még hosszan sorolhatnánk a neveket. Ugyanis Petrik mellett képzeletben ott állnak azok a korszakos tanáregyeniségek is, akikkel közösen hozták létre a magyar iparoktatás fellegvárát. Ha Petrik szellemi örökségéről beszélünk, mellé kell tennünk az ő szellemi örökségüket is.

A kőbe vésett mondat egy örömteli felkiáltás volt, tehát, amellyel az akkoriak konstatálták, hogy az iskola diáksága és tanári kara érdemes egykori legendás tanárának nevét viselni. Azonban ez a mondat egy figyelmeztetés is egyben az utókor számára, hiszen ezt a szellemi örökséget ápolni, életben kell tartani és továbbadni az újonnan érkezőknek. Egy közösség egyik legerősebb összetartó ereje, ha van közös példakép, akire annak minden tagja felnézhet és tanulhat, feltöltődhet példájából. Iskolánk szerencsés, hogy egy olyan személyt választhatott magának névadójául, és ezáltal példaképéül, akihez az intézménynek személyes kötődése van. Ezzel kevés hazai iskola büszkélkedhet.

Petrik Lajosnak nem maradtak fenn emlékiratai vagy róla szóló könyvek. Örökséget munkáján, munkásságán keresztül hagyott az utókorra. Amíg lesznek, akik ezt a szellemi örökséget megismerik, tanulmányozzák és emlékét ápolják, és lesznek tanárok és diákok, akik e szerint tanítanak, illetve tanulnak, addig Petrik szelleme élni fog!

**A Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű
Technikum munkatársai
a 2021/2022. tanévben**

Az iskola munkatársai

Iskolavezetés tagjai:

Gál-Berey Csilla igazgató
Penksza Károlyné általános igazgatóhelyettes
Bátki Ottilia műszaki igazgatóhelyettes
Györgyi Tamás informatikai igazgatóhelyettes
Szolnok Ádám szervezésért és kommunikációért felelős igazgatóhelyettes

Tanügyigazgatási ügyintézők:

Lévai Viktória igazgatói titkárság
Jókuthy Claudia gazdasági ügyintéző
Tímárné Magyar Linda diákcentrumi ügyintéző
Tóth Melinda diákcentrumi ügyintéző

Tanári és tanulói segítők:

Kulcsár Anikó szabadidő-szervező
Sütő Éva könyvtáros

Egészségügyi munkatársak:

Dr. Kovács Katalin iskolaorvos
Pezenhoffer Tímea védőnő
Némethné Horváth Éva fejlesztőpedagógus
Pál Bottyán László iskolapszichológus
Németh Márta szociális segítő

Tanári kar:

Babusa Tamás informatika szakmai tanár
Bagóné Tóth Katalin angoltanár, munkaközösség-vezető
Bálint György földrajz- és történelemtanár
Balogh Zoltán informatika szakmai tanár
Barabás Gergő angol- és vegyész szakmai tanár
Bárczay Kristóf matematikatanár, informatika szakmai tanár
Bátki Ottilia vegyész szakmai tanár
Bátori Endre György informatika szakmai tanár
Bende Gyöngyi Zsuzsanna angoltanár
Benyó Judit Borbála vegyész szakmai tanár

Béresné Bodó Noémi angoltanár
Bertalan Zsolt gépész szakmai tanár
Bogdán Marianna informatika szakmai tanár
Boros Sándor informatika szakmai tanár
Bozóki Judit vegyész szakmai tanár
Budaházi Bence informatika szakmai tanár
Butt Mónika vegyész szakmai tanár
Czinkóczi Tamás informatika szakmai tanár, munkaközösség-vezető
Csák Szilárd történelemtanár
Csirmaz Antal vegyész szakmai tanár
Csizy Gábor testneveléstanár
Csutak Zsolt angoltanár
Darányi Katalin angoltanár
De Rose Lynn anyanyelvi lektor
Demkó Erika magyartanár
Dóbéné dr. Cserjés Edit vegyész szakmai tanár
Dolozselek Csilla informatika szakmai tanár
Duschák Zsuzsanna magyar- és angoltanár
Elekesné Sallai Mónika Angéla vegyész szakmai tanár
Fandel Richárd Gábor vegyész szakmai tanár
Farkas Erika magyar- és történelemtanár
Formanné Kiss Andrea kémiatanár
Fortuna Zsuzsanna vegyész szakmai tanár
Gál-Berey Csilla matematikatanár
Gőgh Zsolt környezetvédelmi szakmai tanár
Guth Gabriella Éva angoltanár
Györgyi Tamás informatika szakmai tanár
Hajagos Máté magyar- és történelemtanár
Halász Gábor informatika szakmai tanár
Halász Sándor György informatika szakmai tanár
Hertelendi Gábor informatika szakmai tanár
Horváth Gyöngyi közgazdász- és némettanár
Horváth Norbert vegyész szakmai tanár
Jabelkó-Tolnai Csilla Anna angoltanár
Kállóné Husi Zsuzsanna testneveléstanár
Karsai Gergő testneveléstanár
Karsai Zsófia testneveléstanár
Koczka István informatika szakmai tanár
Kollár Zsuzsanna matematika- és angoltanár
Kollmann Szilárd Alex informatika szakmai tanár, munkaközösség-vezető
Kovács Henriette informatika szakmai tanár

Kovács Olivér fizika- és vegyész szakmai tanár
Kovács Zoltán gépésztanár
Kugyelláné Schmidtka Ágnes testneveléstanár, munkaközösség-vezető
Kullai-Papp Andrea környezetvédelmi szakmai tanár, munkaközösség-vezető
Latabár Endre Péter angol- és földrajztanár, DÖK támogató tanár
Dr. Lois Isabella vegyész szakmai tanár
Lovas Margaret Anikó matematikatanár, munkaközösség-vezető
Lukács Ferenc matematika- és fizikatanár
Magyar Erika angoltanár
Márta József István vegyész szakmai tanár
Merényi Miklós informatika szakmai tanár
Mészáros Tamás informatika szakmai tanár
Nagy Judit matematikatanár
Nagyné Németh Ildikó Andrea biológia- és vegyész szakmai tanár
Németh Imre István informatika szakmai tanár
Nyisztorné Kozma Amália Éva vegyész szakmai tanár
Palócz István informatika szakmai tanár
Pappné Debreczeni Ildikó környezetvédelmi szakmai tanár
Pencsya Károlyné biológiatanár
Petri Judit vegyész szakmai tanár
Pozsgai Barnabás informatika szakmai tanár
Rausch Péter környezetvédelmi szakmai tanár
Sárközi-Paulik Brigitta angoltanár
Seres Orsolya Zsuzsanna angol- és földrajztanár
Sőre Ferenc vegyész szakmai tanár
Szabados István magyartanár, munkaközösség-vezető
Dr. Szabó Marianna biológia- és környezetvédelmi szakmai tanár
Szajkó Orsolya vegyész szakmai tanár
Szalkay Csilla biológia- és környezetvédelmi szakmai tanár
Szolnok Ádám angoltanár
Takács Emese matematikatanár
Tihanyi Péter vegyész szakmai tanár
Tímárné Magyar Linda etikatanár
Tóth Béla testneveléstanár
Tóth Edina matematika- és vegyész szakmai tanár
Tóth Enikő matematikatanár
Tóth Éva angoltanár
Tóth Krisztina vegyész szakmai tanár
Tóthné Zsuhár Ildikó vegyész szakmai tanár
Uhlár Zoltán István gépésztanár
Urbin Péter informatika szakmai tanár

Vámos István Imre vegyész szakmai tanár
Vámos Tibor környezetvédelmi szakmai tanár
Varga László informatika szakmai tanár
Veres Gyula informatika szakmai tanár
Villányi-Borsics Eszter angoltanár
Virág György informatika szakmai tanár
Völgyi Ferenc Iván informatika szakmai tanár
Weisz Ilona Mária biológia- és vegyész szakmai tanár

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Petrik Lajos párhuzamos életútjai (<i>Ruzsa Bence</i>)	7
Bevezetés.....	9
Petrik Lajos, a vegyésztanár.....	14
Petrik Lajos, az agyagtudós.....	29
Agyagipari szakértelem hazai és nemzetközi kiállításokon	35
A Központi Agyagipari Műhely és a Művészi Kerámia Műhely megalapítása	38
Közreműködés szerkesztőségekkel és szellemi műhelyekkel	41
Az ólomházak vizsgálata és a fazekasok egészségének kérdése	42
Kapcsolat a pécsi Zsolnay Porcelángyárral.....	44
Petrik Lajos, a turista és tájfotós	50
Utószó és emlékezet	60
Függelék.....	71
Agyag- és kerámiaipari közleményei	71
A turistasággal és a Magas-Tátrával kapcsolatos közleményei.....	73
Forrás- és irodalomjegyzék.....	90
Petrik Lajos szellemi öröksége (<i>Szolnok Ádám</i>)	95
A Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum munkatársai a 2021/2022. tanévben.....	101